

GENEL ARAŞTIRMALAR

FRANSA ÜLKE ARAŞTIRMASI

**TÜRKİYE KALKINMA
BANKASI A.Ő.**

ARAŞTIRMA MÜDÜRLÜĞÜ

Temmuz 2004
ANKARA

TÜRKİYE KALKINMA BANKASI A. Ş.

FRANSA

ÜLKE ARAŞTIRMASI

GA-04-5-14

Mehmet HARMANCI
Kd. Uzman

ARAŞTIRMA MÜDÜRLÜĞÜ
Haziran 2004
ANKARA

ISBN 975-7406-45-7

© Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.

Mehmet Harmancı
Kd. Uzman

Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.

Araştırma Müdürlüğü

İzmir Cad. No: 35 Kızılay/ANKARA

Tel: (0312) 417 92 00/2341

(0312) 418 21 67

Fax: (0312) 417 01 47

Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. Matbaasında Basılmıştır.

GİRİŞ	1-1
I. COĞRAFİK KONUM	1-4
2. DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER	4-5
3. POLİTİK YAPIL	5-8
4. TEKNOLOJİ POLİTİKASI	8-14
5. EKONOMİ POLİTİKASI	4-14
5.1. Avrupa Birliği.....	4-21
5.2. Ekonomi.....	21-36
6. SEKTÖRLERE GÖRE EKONOMİ	37-38
6.1. Tarım	38-38
6.2. Turizm	38-42
6.3. Ulaştırma Altyapısı.....	42-43
6.4. Sanayi.....	43-53
7. İMALAT SANAYİ SEKTÖRÜ REKABET ANALİZİ	53-53
7.1. Dünyadaki gelişmeler	53-57
7.2. Fransız İmalat Sanayi Sektörünün Yapısı	57-63
8. SEKTÖREL İŞBİRLİĞİ VE REKABET ALANLARI	63-64
8.1. Elektronik Sanayi	64-70
8.2. Otomotiv Sektörü	70-76
9. DIŞ TİCARET VE İŞBİRLİĞİ ALANLARI	76-76
9.1. Dış Ticaret	76-85
9.2. Fransa-Türkiye İşbirliği Alanları	85-88
10. DOĞRUDAN YABANCI SERMAYE YATIRIMLARI	89-94
11. SONUÇ VE ÖNERİLER	95-96
KAYNAKÇA	97-98
EKLER	98-121

GİRİŞ

Batıdaki (özellikle Amerika'daki) çağdaş gelişmeler; Avrupa Birliği'ni (AB) ve AB'deki gelişmeler de öncelikle üyeliğe aday ülkeler olmak üzere tüm dünyayı, "Global"leşme ya da dünya boyutuna (küreselleşmeye) doğru sürüklemektedir. AB, tek bir Pazar oluşturma çabasını kendi üyesi ülkelere olduğu kadar öteki ülkelere de uygulama zorunluluğu duymaktadır. AB'nin başarılı olma koşulu dünya pazarlarının da kaderi olmaktadır. Batı dünyası, kendisiyle ticaret yapan ve teknoloji olarak kendisine bağımlı olan ülkeleri kendi ekonomi politikasına uymaya zorlayacak güce sahiptir. Öte yandan çağdaş gelişme ve ilerlemelere ayak uydurmanın kalkınma sürecindeki ülkeler için taşıdığı önem göz önüne alınırsa; globalleşmenin geleceği veya gelecekteki globalleşme ile ilgili aktif politikalar hazırlanmasının ne kadar gerekli olduğu ortaya çıkmaktadır.

Bu gelişmeler doğrultusunda, hazırlık çalışmaları öncelikle iki yönde ağırlık kazanmaktadır. Bunlardan ilki AB'ye karşı rekabet gücü sağlamak ve AB içinde bir ülkede yatırım yaparak tüm AB içinde bir temel oluşturmak üzere yerel şirketler arasında yeni birleşmeler ve satın almalar gerçekleştirmektir. İkincisi ise, dünyada globalleşmenin öncüsü ve önderliği rolünü üstlenmiş olan uluslararası şirketlerin bir sanayi stratejisi olarak geliştirilmesini sağlamaktır.

Ülke araştırmaları, çağımızın küreselleşme ve AB üyeliği aşamalarında fırsatlar ortamının daha iyi anlaşılması ve ülke yararına değerlendirilmesi için olanaklar hazırlamaktadır. Ayrıca, HDTM bünyesinde yapılan 2004-2006 İhracat Stratejik Planı, DYSY teşvik programı ve KEK toplantıları için dünya ülkeleri ile Türkiye arasında ekonomik işbirliği olanaklarının güncel bilgiler ışığında araştırılması, görüş ve uygun işbirliği alanı önerilerinin sunulması da gerekmektedir.

Bu bağlamda; dış ticaretimizde en fazla payı alan, doğrudan yabancı sermaye yatırımları yönünden ağırlık taşıyan, göçmen işçilerimizin yoğunlukla bulunduğu ve gelecek için bu yönlerden potansiyel taşıyan ülkelerin değerlendirilmesine öncelik verilecektir.

1. COĞRAFİK KONUM

Avrupa'nın ikinci büyük ülkesidir. 42 ve 51. kuzey enlemleri arasında yer alır. Kabaca altıgeni andıran 545.630 km²'lik bir alanı kaplar. Bu karasal yüz ölçümün içine okyanus ötesi ülkeler alınmamıştır. Su alanları havzasının yüz ölçümü ise 1400 km. karedir. Kuzeyde Lüksemburg, Belçika ve Manş Denizi; Batıda Atlas Okyanusu ve Biskay körfezi; Güneyde İspanya ve Akdeniz; Doğuda İtalya, İsviçre ve Almanya ile çevrilidir. Sınırlarının uzunluğu, 2,889 km'dir. Fransa, Andora ile 56.6 km, Belçika 620 km, Almanya 451 km, İtalya 488 km. Lüksemburg 73 km, Monaco 4.4 km. İspanya 623 km. ve İsviçre ile 573 km'lik ortak sınıra sahiptir. Kıyılarının uzunluğu 3,427 km'dir. Başkent Paris, metropolit alanlarıyla birlikte toplam nüfusun yaklaşık beşte birini barındırır.

Akdeniz, okyanus ve kara iklimi özelliklerinin bulunduğu Fransa'da genelde ılıman bir iklim görülür. Sık sık güçlü, soğuk kuru kuzey-kuzey batı rüzgarlarına (mistral) maruzdur. Kuzey ve Batıda çoğunlukla düz ovalar ve hafif eğimli tepeler vardır. Geri kalanı dağlıktır. Güneyde özellikle Pirene'ler ve Doğuda Alp'ler bulunmaktadır. En alçak noktası Rhine nehri deltasındakidir (-2mt). En yüksek noktası ise 4,807 m ile Mont Blanck'tır.

Topraklarının % 33.3'ü ekilebilen alandır. Sulanan alanlar 20 000 km karedir. Fransa'nın topraklarının dörtte birinden fazlası ormanlarla kaplıdır. Çayır ve otlakların oranı dörtte biri yaklaşıp, ekili ve dikili alanların oranı ise üçte biri geçer. Tarım ekonomide önemli bir yer tutar. Mandıracılık ürünleri buğday ve şarap üretiminde dünyada ilk sıralarda yer alır. Verimli toprakları ve ılıman iklimi tarım için güçlü bir temel oluşturur. Su kaynakları oldukça boldur. Başlıca maden kaynakları demir cevheri, boksit ve kömürdür. Ayrıca ülkenin çeşitli yerlerine dağılmış çinko, kurşun, bakır, altın, tungsten ve antimon yatakları vardır. Petrol ve doğal gaz rezervleri iç gereksinimi karşılamaktan uzaktır. Hidroelektrik enerji potansiyeli büyük ölçüde değerlendirilmektedir. Çevre yönünden sel, çığ, yaz ortası fırtınaları, kuraklık ve güneyde orman yangını tehlikesi vardır. Ayrıca, asit yağmurları ormanları tehdit etmektedir. Kent, tarım ve sanayi atıkları, oto egzosu, çevre kirliliğine yol açmaktadır. Fransa; hava kirliliği- Yüksek Nitrojen Oksit, Sülfür 85, Sülfür 94, Uçucu Kimyasallar, Kirlilik anlaşmaları; Antartika Çevre, Deniz Hayatı, Folk'ları Koruma Protokolleri; Biyo Çeşitlilik; Soyu Tükenen Canlılar; Tehlikeli Atıklar; Kyoto Protokolü; Deniz Yasası; Deniz Yaşamını Koruma; Ozon Tabakasını Koruma; Gemi Kirliliği; Tropik Ormanlar; Bataklıklar; Balina Avcılığı konularındaki tüm uluslararası anlaşmalara katılmaktadır.

2. DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

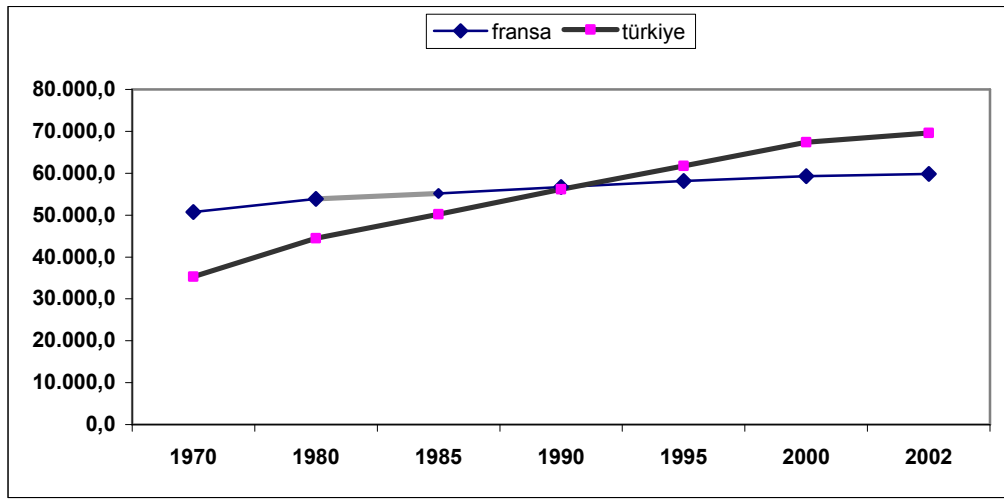
2003 yılı itibarıyla Fransa'nın nüfusu 60,180,529 olmuştur. Bu nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı şöyledir.

0-14 yaş grubu: % 18,6 (5,725,170 erkek; 5,449,991 kız çocuğu)

15-64 yaş grubu: % 65,1 (19,619,994; 19,583,850 kadın)

65 yaş ve üzeri: % 16,3 (4,006,857 erkek; 5,794,667 kadın)

GRAFİK 1. FRANSA-TÜRKİYE NÜFUS SEYRİ (bin kişi)

Kaynak; HDTM

Bu durumda yaşlı ve çocuk yaş grubunun toplam oranı % 34,9 bağımlı nüfusu göstermektedir. Yaş ortalaması 38,3 olup. Erkekler için ortalama yaş 36,8, kadınlar için 39,8 olmaktadır. Nüfus artış hızı yılda % 0.42'dir. Bu artış oranını göre; ölüm oranı, 2003 yılı itibarıyla 1000 kişiye 9,05; doğum oranı ise 1000 kişi başına 12,54 olmaktadır. Nüfus artışının yetersizliği karşısında çoğu genç ve kalifiye olmayan işlerde çalıştırılan işçi göçmenlere de vatandaşlık hakkı verilmektedir. 1000 kişi nüfus başına 0.66 göçmen düşmektedir. Doğumlardaki ölüm oranı; 1000 canlı doğum başına 4,37'dir. Hayat beklentisi olarak ortalama yaş 79,28'dir. Erkeklerde yaş beklentisi 75,63 iken kadınlarda 83,11 olmaktadır. Doğurganlık oranı fazla yüksek değildir. Kadın başına 1,85 doğum oranı gerçekleşmiştir.

Etnik kökenleri itibarıyla Fransa'da yaşayanlar Kelt ve Latin ırklarının bir karışımıdır Ayrıca Slav, Kuzey Afrika, Hint-Çin ve Bask kökenli gruplar bulunmaktadır. Nüfusun % 83-88 arasındaki bölümü Roma Katolik; %2 Protestan, %1 Yahudi; %5-10 kadarı müslüman ve %4

öteki inançlara sahiptir. Bölgesel dialekt farkları Btrovenc, Breton, Alsatain, Corsica, Katalan, Bask ve Flemiş olarak ayrılrsa da giderek önemini yitirmektedir. Buna dayanarak konuşulan tüm dilin esasını Fransızca oluşturmaktadır denebilir. Halkın öğretim durumuna bakıldığında 15 yaşın üstündeki herkesin kadın ve erkek okur yazar olduğu söylenebilir.

Nüfus sağlık eğitim konuları bu başlık altında incelenmiştir. Eğitim ve öğretim 6-16 yaşları arasında zorunlu ve parasızdır. Beş yıllık ilk öğrenimin ardından öğrenciler orta öğrenimin birinci basamağını oluşturan okullara devam ederler. Bu okullardan 15 yaşında mezun olan öğrenciler iki yıllık teknik okullardan mesleki eğitim diploması alarak doğrudan meslek yaşamına atılabilecekleri gibi daha sonra yüksek öğrenimlerini sürdürmek üzere üç yıllık liselere de girebilirler. Yüksek okullara yalnızca "bakalerya" sınavını veren lise mezunları alınır. En tanınmış Sorbonne olmak üzere çok sayıda büyük ve köklü üniversitenin yanı sıra Siyasal Bilimler Enstitüsü gibi saygın meslek yüksek okulları da vardır. Büyük bölümü Katolik kilisesine bağlı olan özel öğretim kurumları üzerinde devlet belirli bir denetim uygular.

3. POLİTİK YAPI

Fransa'nın parlamenter Cumhuriyet yönetimi yürütme gücünün ağırlıkta olduğu çok partili bir demokrasiye dayanır. 1958'de kabul edilen ve 1962'de bazı değişiklikler yapılan beşinci Cumhuriyet Anayasası uyarınca yürütme gücünün başında yedi yıllık bir dönem için genel oyla seçilen cumhurbaşkanı bulunur. Anayasa, 1992 AB Uyum Yasaları kapsamında, Maastricht Anlaşması, 1996 Amsterdam Anlaşması ve 2000 Nis Anlaşmalarına bağlı olarak yeniden gözden geçirilmiştir. 1993'de göçmenleri kısıtlayan bir değişiklik daha yapılmıştır. "Bastil Günü", 14 Temmuz (1789) ulusal bayramdır.

Bakanlar Kurulu'nun yüksek kamu görevlilerini ve yargıçları atayan Cumhurbaşkanı'nın yönetimle ve yasalarla ilgili konularda halk oylamasına başvurma ve Ulusal Meclisi dağıtma yetkisi vardır. Cumhurbaşkanı Bakanlar kurulu toplantılarına başkanlık ederek önemli kararları imzalar. Ayrıca önemli durumlarda bütün yasama ve yürütme yetkilerini elinde toplayabilir. Yasama yetkisi Ulusal Meclis ve Senato'dan oluşan parlamento tarafından kullanılır. 577 üyesi Ulusal Meclis beş yılda bir genel seçimle belirlenir. Dar bölge sistemine dayanan seçimler iki tur üzerinden yapılır. Birinci turda hiçbir adayın salt çoğunluğu elde edememesi durumunda en yüksek oyu alan iki adayın katılmasıyla ikinci tura geçilir.

Senato'nun 321 üyesi (296 kent bölgelerinden, 13 üye okyanus ötesi bölümler için, 12 üye de dış ülkelerdeki Fransızları temsilen) dokuz yıllık bir dönem için her ilde ve "seçim koleji" denilen ayrı bir seçmenler kurulunca, dolaylı bir seçimle dokuz yıl için seçilir. Bu kurullar temelde belediye meclisi üyelerinden oluşur. Her üç yılda bir senatonun üçte biri yenilenir. Ülkenin başlıca partileri ılımlı sol eğilimli Sosyalist parti (PS), De Gaulcu Cumhuriyet için Birlik (RPR), merkezci bir eğilimi temsilen Fransız Demokrasisi için Birlik (UDF) aşırı sağcı Ulusal Cephe ve solcu Fransız Komünist Partisi'dir. Seçmen yaşı 18'dir.

Cumhurbaşkanı, yasama meclisi ve senatonun dokuz yıllık bir süre için atadığı dokuz üyeden oluşan Anayasa Kurulu seçimlerini denetlemenin yanı sıra devlet yapısını ve parlamento'nun işleyişini ilgilendiren yasa ve tüzüklerin anayasaya uygunluğunu da inceler ve uluslararası anlaşmalar ve hükümet ile parlamento arasındaki uyumsuzluklar gibi konularda görüş bildirebilir. İş dünyası ve meslek gruplarının temsilcilerinden oluşan Ekonomik ve Sosyal Konsey uzun vadeli plan ve programların hazırlanmasında bir danışma görevi görür.

Yerel yönetim; Fransa, yönetsel bakımdan 22 planlama bölgesine, bu bölgeler de 96'sı Fransa'da dördü denizaşırı topraklarda olmak üzere 100 ile, iller de bucaklara ayrılmıştır. 22 bölge içinde, "toprak bütünlüğü" verilen Corsika ve deniz ötesi "toprak bütünlüğüne" sahip Mayotte, Saint Pierre ve Miquelan da bulunmaktadır. Dört "deniz aşırı ili" de (Guadeloupe, Martinik, Fransız Guyanası, Reunion) kapsamak üzere bütün illerde en önemli yönetim organı altı yılda bir seçilen kanton temsilcilerinin oluşturduğu Genel Meclistir. Merkezi hükümetin temsilcisi olan vali aynı zamanda genel meclisin yürütme görevlisidir. İllerin bölündüğü ilçelerin başında vali yardımcıları bulunur. En küçük yönetim birimi olan bucaklar altı yılda bir seçilen en az dokuz üyeli belediye meclislerince yönetilir. Meclisin seçtiği belediye başkanı merkezi hükümete karşı da sorumludur. 1972'de bölgesel düzeyde eşgüdümü sağlamak üzere birkaç ili içine alan planlama bölgeleri oluşturulmuştur. Fransız Polinezyası ve Yeni Kaledonya gibi deniz aşırı toprakların özerk bir yönetim yapısı vardır. Fransa'nın egemenliği altındaki bağımlı bölgeler şunlardır:

Bassas de India; Clipperton Adası; Europa Adası; Fransız Polinezyası; Fransız Güney ve Antartika Toprakları; Glorioso Adaları; Juan de Nova Adası; Yeni Kaledonya; Tromelin Adası; Wallis ve Futuna. ABD tarafından Fransa'nın Antartika'daki hak iddiaları kabul görmemektedir.

Medeni hukuk davalarına, alt mahkemeler ve üst mahkemeler bakar. Ceza mahkemeleri hafif ve ağır suçlara göre çeşitli kademelere ayrılır. Ayrıca, iş mahkemesi, askeri mahkeme gibi uzmanlık alanı mahkemeleri de vardır. Bütün bu mahkemelerin kararları, “Cour de Cession” denilen temyiz mahkemelerince denetlenir. Devlete yönelik suçlara bakan devlet güvenlik mahkemeleri 1981’de kaldırılmıştır. Bağımsızlıkları Anayasaca güvenceye alınmış olan yargıçların atama ve disiplin işleriyle yargı yüksek kurulu ilgilenir. Kamu savcıları ise adalet bakanlığına bağlıdır. İdari hukuk alanındaki uyuşmazlıklara bakan devlet bakanlığı aynı zamanda yasa tasarıları ve kararnameleri konusunda da görüş bildirmeye yetkilidir.

Ulusal savunma, anayasa uyarınca başkomutan konumunda olan Cumhurbaşkanı’nın sorumluluğu altındadır. Silahlı Kuvvetler, yönetsel açıdan Savunma Bakanlığı’na bağlıdır. Bağımsız bir savunma politikası izlemeye özen gösteren Fransa, NATO üyesi olmakla birlikte örgütün askeri kanadında yer almaz. Bu çerçevede nükleer silah yapımına ağırlık verilerek çeşitli stratejik silahlar ve taktik füzeler geliştirilmiştir. Kara, deniz ve hava kuvvetleri ayrımı yerine çeşitli işlevleri temel alan ve kuvvetlere ait birlikleri barındıran bir örgütlenme oluşturulmuştur. Zorunlu askerlik sisteminin de uygulandığı Fransa’da askere alma yaşı 19, hizmet süresi 12 aydır. Askerlik yapacak yaştaki nüfus 2003 yılında 15-49 yaş grubu için 14,523,208 kadardır. Her yıl askerlik yaşına giren erkek genç nüfusun sayısı 392,824’dür. 2000 yılı itibarıyla savunma harcamaları toplamı 46,5 milyar dolardır. Bunun milli gelir içindeki payı 2002 yılında % 2,57’dir.

İşçi sendikalarından en güçlü olanlar sağdan-sola çeşitli görüşleri temsil ederler. Komünist İşçi Sendikası (CGT) 700,000 üyeye sahiptir. Solcu İşçi Sendikası daha ılımlı olup (CFDT) 865,000 üyedir. Bağımsız İşçi Sendikası (FO) 300,000 üyesiyle orta sağa kaymıştır. Bağımsız Beyaz Yakalılar Sendikası ise 196,000 üyeye sahiptir. İşveren Sendikası’nın ise kayıtlı 750,000 iş yeri bulunmaktadır.

Fransa’nın üye olduğu uluslararası örgütler şunlardır;

ACCT, AfDB, AsDB, Australia Group, BDEAC, BIS, BSEC (gözlemci), CDB (bölgedışı), CE, CERN, AEPC, EBRD, ECA (yardımcı), ECE, ECLAC, EIB, EMU, ESA, ESCAP, EU, FAO, G-5, G-7, G-8, G-10, IADB, IAEA, IBRD, ICAO, ICC, ICCt, ICFTU, ICRM, IDA, IEA, IFAD, IFC, IFRCS, IHO, ILO, IMF, IMO, InOC, Interpol, IOC, IOM, ISO, ITU, MINURSA, MIPONUH, MONUC, NAM, (misafir), NATO, NEA, NSG, OAS, (gözlemci), OECD, OPCW, OSCE, PCA, SPC, UN, UN Güvenlik Konseyi, UNCTAD, UNESCO,

UNHCR, UNIDO, UNIFIL, UNIKOM, UNITAR, UNMEEE, UNMIBH, UNMIK, UNMOVIC, UNOMIG, UNRWA, UNTSO, UNU, UPU, WADB (bölge dışı), WCL, WCO, WEU, WFTU, WHO, WIPO; WMO, WtoO, WtrO, ZC.

4. TEKNOLOJİ POLİTİKASI

Fransa'nın toplam Ar/Ge harcamalarının 1993 yılında GSYH'ya oranı %2,4'dür. Ar/Ge harcamalarının, finansmanını sağlayan kuruluşlara göre dağılımında; sanayinin payı % 46, devletin % 44, yurt dışı kaynakların ise % 9 dolayındadır. Faaliyeti gerçekleştiren kurumlara göre dağılıma bakıldığında yüksek öğretim sektörünün payı % 16, devletin % 20, üretici sektörlerin payı ise % 62'dir. Ayrıca % 2 oranında kâr amacı gütmeyen vakıf çalışmaları pay almaktadır.

Fransa'nın bilim ve teknoloji alanında belirli bir hükümet politikası izlemeye başlamasının temelinde, II. Dünya Savaşı biter bitmez hissedilen iki önemli eksikliğe çare arayışı yatmaktadır. Bunlardan birincisi, bağımsız ve büyük Fransa'yı oluşturabilme konusunda duyulan eksiklik ve bulunan çare nükleer alandır. Nükleer enerji ve nükleer silah teknolojilerini yakalamak amacıyla 1945'de Atom Enerjisi Komiserliği'nin (CEA) kurulması kararlaştırılmış ve "büyük programın" yürürlüğe konulmuştur. Bu program daha sonra "Teknoloji Geliştirme Programı" adını almıştır.

De Gaul'ün 1958'de iktidara tekrar gelmesiyle, ulusal araştırma politikasını düzenlemek üzere yüksek düzeyde bir eşgüdüm mekanizması oluşturulmuş ve nükleer enerji alanı model olarak geliştirilmiştir.

- Uzay Etütleri Ulusal Merkezi (CNES) kurulmasıyla uzay çalışmalarının,
- Telekomünikasyon Etütleri Ulusal Merkezi (CNET) kurulmasıyla telekomünikasyon alanının,
- Okyanus Kullanımı Ulusal Merkezi'nin (CNEXO) daha sonra Fransız Deniz Kullanımı Araştırma Enstitüsü (IFREMER adını aldı) kurulmasıyla da derin denizlerin sinai amaçlarla kullanımı konusunu,
- Concorde (daha sonra Airbus) projesi ile sivil havacılığı,
- "Plan Calcul" ile bilgisayar sanayiini ve daha sonra reformasyon teknolojilerini, kapsar hale gelmiştir.

Bilim alanındaki eksikliği gidermek üzere, ilk çare olarak teknik araştırma ile sınırlı bir enstitünün, Bilimsel Araştırmalar Ulusal Merkezi (CNRS) haline dönüştürülmesi gerekmiştir.

Temel araştırmalarla görevli bu merkez;

-Ulusal Sağlık Tıbbi araştırmalar Enstitüsü (INSERM)

-Ulusal Tarım Araştırma Enstitüsü (INRA)

-Tarım Makineleri, Kırsal Alan ve Orman Mühendisliği Ulusal Merkezi (CEMAGREF)

-Ulaştırma ve Ulaşım Güvenliği Ulusal Araştırma Enstitüsü (INRETS)

-Köprü ve Yol Araştırmaları Merkez Laboratuvarı (LCPC)

-Yapı Araştırmaları Merkezi (CSTB)

-Fransa Bilimsel İşbirliğini Geliştirme ve Araştırma Enstitüsü (ORSTROM)

-Kalkınma için Uluslararası Tarımsal Araştırma İşbirliği Merkezi (CCIRAD),

gibi belirli misyonlara yönelik araştırma enstitüsü ya da merkezlerinin kurulması izledi.

Fransa'nın bilim ve teknoloji alanındaki hükümet politikası, sonuncusu 1970'lerin başında kurulan bu tür kamu araştırma kurum ve programları temelinde biçimlendi ve yürütüldü. Bu politikada 1975-1995 arasında iki önemli değişiklik yapıldı. Bunlardan birincisi, 1970'lerin sonundaki ekonomik krizle birlikte gündeme gelen ulusal icatları geliştirici yeni yöntemlerin uygulamaya konulması, ikincisi de 1990'lerin başında üniversitelerin merkezi rolünün yeniden keşfedilmesi ve araştırma sisteminin iç tutarlılığının güçlendirilmesi oldu.

Mevcut potansiyeli harekete geçirici ve öncelik verilen alanlara yönelik programlar olarak toplam 20 program oluşturuldu. Enformasyon, ileri malzeme teknolojileri, biyoteknoloji gibi bu alanlar 1990'ların başlarında bütçe kısıtlamaları nedeniyle azaltılmıştır. Kuruluşların icatlara yöneltilmesi amacıyla, teşvik edici finansman programları Araştırma Finansman Değerlendirme Ulusal Ajansı (ANVAR) tarafından yönlendirilen "icat yardımı" organizasyonunun temelini oluşturdu.

Araştırma fonksiyonu kazandırmaya yönelik ileri eğitim ve araştırma ile tümleşik eğitimin desteklenmesi, üniversite ile kamu araştırma kurumları ve sanayi kuruluşlarının araştırma birimleri arasında araştırma işbirliğinin güçlendirilmesi; kamu araştırma kurumlarıyla sanayi kuruluşları arasında araştırmacı dolaşımının sağlanması amaçlanmıştır.

Günümüz Fransa'sında bilim ve teknoloji politikasında öne çıkan noktalarsa, Avrupa Birliği'nin araştırma programlarında yer almaya verilen önem ve bölgesel otoritelere devredilen sorumluluklardır. Bu sorumluluk devri sonucu özellikle küçük ve orta ölçekli sanayi kuruluşlarına (KOBİ) icat ve teknoloji desteği sağlama ve bölgesel kalkınma motifleri güç kazanmıştır. Fransa bilim ve teknoloji sistemine ait kurumsal yapı aşağıda özetlenmiştir.

Bilim ve teknoloji Yönetim Sistemi :

-Kurumsal Yapı;

Fransa bilim ve teknoloji yönetim sisteminde bugünkü adıyla Ulusal Eğitim, Yüksek Öğretim ve Araştırma Bakanlığı (MENESR) merkezi bir rol oynar. MENESR'in temsil edildiği Bakanlıklar arası Araştırma Planlama Komiteleri, öncelikle, ulusal programlar, bölgesel etkinlikler ya da sanayii etkileyen diğer konularda koordinasyon ve danışma birimleri olarak işlev görür. Bu komitelerde Ekonomi ve Maliye Bakanlığı da temsil edilir ve böylece araştırma bütçeleriyle ilgili sorunlar, genellikle bütçe tasarısı hükümetin önüne gelmeden önce çözülür.

Ar/Ge'ye ayrılan kamu fonların yarıdan fazlası MENESR ile Savunma Bakanlığı'nın denetimindedir. 25 000 dolayında elemanın çalıştığı Bilimsel Araştırmalar Ulusal Merkezi (CNRS) başta olmak üzere önde gelen kamu araştırma kurumlarının pek çoğundan MENESR sorumludur. Üniversitelerdeki araştırmalar için ayrılan fonlar da genel olarak MENESR'in gözetimi altında kullanılmaktadır. "Araştırma için araştırma" yoluyla, yüksek nitelikli bilim adamı ve mühendis yetiştirme programları da bakanlık tarafından desteklenmektedir.

Denetimi altındaki kamu araştırma kurumları Ar/Ge fonlarının büyüklüğü açısından MENESR'in hemen ardından gelen Savunma Bakanlığı'nın sorumluluğu altındaki araştırma kurumlarında tam zaman eşdeğeri olarak 18 000 üzerinde eleman çalışmaktadır. Bunların 5 000'den fazlasını yüksek niteliklere sahip bilim adamı ve mühendisler oluşturmaktadır. Bu bilim adamı ve mühendislerin 900 kadarı Havacılık ve Uzay Araştırmaları Ofisi'nde (ONERA), 1600 kadarı Atom Enerjisi Komiserliği'nde (CEA) savunma araştırmalarıyla ilgili kesiminde, 450 kadarı da ödeneğini Savunma Bakanlığı'ndan almakla birlikte daha çok temel araştırmalarla uğraşan "Ecol Politeknik" laboratuvarlarında çalışmaktadır. Sivil amaçlı araştırmalarla savunma amaçlı araştırmalar arasında gerekli bağlantıyı kurmak üzere Savunma Bakanlığı ile MENESR'in düzenli olarak bir araya gelen üst düzeyde oluşturulmuş ortak komiteleri vardır.

Sanayi, Posta ve Telekomünikasyon Bakanlığı da geniş ilgi alanı nedeniyle sistem içinde önemli bir yere sahiptir. İmalat sanayi ve telekomünikasyon sektörleri yanında madencilik ve enerji sektörleri de bu bakanlığın ilgi ve sorumluluğu altındadır. Kamunun bu sektörlerle yönelik belirli misyonlar bazında faaliyet gösteren;

-Enformasyon Teknoloji Difüzyon Ajansı (ADIT),

-Enformatik ve Otomasyon Araştırmaları Ulusal Enstitüsü (INRIA),

-Telekomünikasyon Etütleri Ulusal Merkezi (CNET),

-Çevre ve Akılcı Enerji Kullanım Ajansı (ADEME),

gibi araştırma kurumları da bu bakanlığın denetimindedir. Bakanlık denetiminde çalışan bilim ve teknoloji sistemi de dahil diğer kurumlar arasında yine yukarıda sözü edilen ve bir icat ajansı olarak hareket eden ANVAR gibi kurumlar ya da madencilik ve telekomünikasyon alanlarına yönelik baza seçkin mühendislik okulları da vardır.

İmar İskan Ulaştırma ve Turizm Bakanlığı, geniş ilgi alanı nedeniyle bilim ve teknoloji sistemi içinde ağırlıklı konuma sahip bir diğer bakanlıktır. Kendine bağlı LCPC, CSTB ve INRES gibi araştırma kurumları vardır. Ayrıca, bayındırlık, yol ve köprü inşası, mimarlık ve sivil havacılık alanında eğitim veren okullar bu bakanlığın denetimindedir.

Tarım, Balıkçılık ve Beslenme Bakanlığı, kendisine bağlı kamu araştırma kurumları ya da sağladığı destek fonlarıyla sistem içinde kayda değer bir konumdadır. Kısacası Fransız bilim ve teknoloji sisteminde belirli bir misyonu bulunmayan bakanlık yok gibidir.

-Danışmanlık Kurumları

Fransız yönetim sisteminde, parlamento ve hükümet, bilim ve teknoloji sistemi ile ilgili konularda danışmanlık yapan merkezi organlar da bulunmaktadır. Araştırma ve Teknoloji Yüksek Konseyi (CSRT) ile stratejik yönlendirme komitesi (COS) sistem içindeki en yüksek danışma organlarıdır.

Bunlardan ilki karmaşık bir temsilcilik sistemi esasına göre, dört yıllık bir süre için seçilen 40 üyeden oluşmakta ve araştırma parlamentosu olarak anılmaktadır. Üyeleri bilim toplumu ile sanayi, ekonomi, ve sosyal hizmet çevrelerinin temsilcilerinden oluşan ve özellikle de önemli politika değişikliklerinde görüş ve önerilerine baş vurulan Yüksek Konsey, ilgili yasaya göre

her yıl Parlamenteoya devlet araştırma sistemini değerlendiren bir rapor vermektedir. Fransız Parlamentosunun kendi bünyesinde Bilimsel Seçenekleri Değerlendirme Ofisi de vardır.

Araştırma konusunda doğrudan hükümete danışmanlık yapmak üzere 1995 Ocak'ta kurulan Stratejik Yönlendirme Komitesi 15 üyeden oluşmakta ve üyeler dört yıllık bir süre için Başbakan tarafından seçilmektedir. Yapılan düzenlemeye göre Yüksek Konsey'le Komite birbirlerinin alanlarına girmemektedir.

-Değerlendirme Kurumları

Ar/Ge sonuçlarının ülkenin teknolojik yeteneğini yükselten ve rekabet üstünlüğü sağlamadaki katkısının değerlendirilmesi, Fransa'da 1980'lerde bu yana önem kazanan bir politika aracı haline gelmiştir. Ar/Ge faaliyetlerinin değerlendirilmesine yönelik başlıca kurumlar şunlardır:

-Bilimsel Araştırmalar Ulusal Merkezi (CNRS) bünyesinde yer alan ve hem araştırmacılar ve hem de laboratuvarlar bazında araştırma kalitesini değerlendiren Ulusal Komite (CN).

-Üniversitelerin performansını değerlendiren Ulusal Değerlendirme Komitesi (CNE) ile Araştırma Değerlendirme Ulusal Komitesi (CNER). Bu komiteler ulusal eğitim, yüksek öğretim ve araştırma bakanlığından bağımsız otonom kuruluşlardır ve raporlarını doğrudan doğruya Cumhurbaşkanına vermektedirler.

-Belirli misyonlara yönelik araştırma-uygulamalı araştırma yapan kamu kuruluşlarını değerlendiren yarı bağımsız bir kuruluş niteliğindeki İleriye Dönük Tahmin ve Değerlendirme Merkezi (CPE).

Yukarda üst düzey danışmanlık organı olarak sözü edilen Araştırma Teknoloji Yüksek Konseyi ile Stratejik Yönlendirme Komitesi'ni aslında bilim ve teknoloji sistemini makro düzeyde değerlendiren kurumlar olarak da görmek mümkündür.

-Kamu Araştırma Kurumları:

Fransa'da kamuya ait araştırma kurumları, Ar/Ge harcamalarının faaliyeti gerçekleştiren kesimlere göre dağılımında önemli bir paya (%20) sahiptirler. Bu kurumlar, Fransa bilim ve teknoloji politikasındaki tarihsel gelişmenin temelleridir.

-Bilimsel Araştırmalar Ulusal Merkezi (CNRS):

Ülkedeki en büyük araştırma kuruluşu olan CNRS temel araştırmalar yapar ve yaptırır. Merkez araştırma sonuçlarının uygulanmasına ve araştırmacı personel yetiştirilmesine de katkıda bulunur. 10 000' den fazla araştırmacı ve 15 000'den fazla teknisyen ve idari personelin görev yaptığı ve kadrosuyla kamu ve sivil alandaki ARGE kapasitesinin beşte birini temsil eden CNSR'nin en önemli araştırma alanları; nükleer fizik, yüksek enerji parçacığı fiziğı, fiziğın diğeri dalları, mühendislik için fiziki bilimler, kimya, yer bilimleri, oşinografi, astronomi, astrofizik, uzay bilimleri, biyolojik bilimleri, biyotıp ve biyoteknoloji, insan ve toplum bilimleridir. CNRS'nin önemli çalışmaları arasında disiplinler arası alanlarda araştırma programları yürütmek, sanayi kesimi için araştırmacı yetiştirmek ve ülkedeki diğeri araştırma kurumları ile işbirliğı yapmak da bulunmaktadır.

Atom Enerjisi Komiserliğı (CEA):

14 500'ün üzerinde eleman kadrosuyla Fransa'nın en büyük araştırma kurumlarından biri olan Atom Enerjisi Komiserliğı çalışmalarını, nükleer enerji teknolojisini geliştirme ve temel araştırmaları alanında (füzyon, katı hal, çekirdek, ve yüksek enerji parçacıkları fiziğı vb. alanlarda) sürdürmektedir.

Uzay Etütleri Ulusal Merkezi (CNES):

Uzay bilim ve teknolojileri alanının başlıca aktörlerinden biri olarak kendi rolünü tanımlayan Fransa, bu rolünü sürdürebilmek için hem bilimsel araştırmalara hem de bu alandaki sanayi kapasitesini geliştirmeye yönelik programlara önem vermektedir. CNES 2000 dolayındaki araştırmacı, mühendis ve teknisyeniyle Fransa'nın uzay çalışmalarında en etkin kuruluşudur.

Fransız Deniz Kullanım Araştırma Enstitüsü (IFREMER):

Binin üzerinde eleman çalıştıran bu enstitü okyanus araştırmaları için donanım geliştirme, denizlerden yararlanma, deniz ortamını koruma ve benzeri konulara yönelik Ar/Ge faaliyetinde bulunmaktadır.

Ulusal Tarım Araştırma Enstitüsü (INRA):

Tarımsal alanlarda en önemli araştırma kurumu olan ve yaklaşık 2000'i araştırmacı olmak üzere 8 000'in üzerinde eleman çalıştıran INRA tarımsal üretimin kalitesini araştırmaya yönelik araştırmalar yapar. Enstitü çalışmalarında ekonomik hedefleri gözetir ve tarımda

başarının temel bilim ve teknolojiye dayandığı gerçeğinden hareketle bu alanlara öncelik verir.

Ulusal Sağlık ve Tıbbi Araştırmalar Enstitüsü (INSERM):

Biyoloji, tıp ve sağlık bilimleri alanında araştırma programları yürüten ve yaklaşık 2000'i araştırmacı olmak üzere 4000'i aşkın eleman çalıştıran enstitü temel araştırmalardan, araştırma sonuçlarının uygulanmasına kadar uzanan geniş bir alanda çalışmalar yapmaktadır.

Araştırma İcat ve Teknoloji Aktarma Merkezleri (CRITT):

Bilim ve teknolojinin bölgesel düzeyde desteklenmesi, Fransa'da bu amaçla oluşturulan; bölgesel idari ve mali yapılar aracılığıyla sağlanmaktadır. Araştırma, icat ve teknoloji aktarımına yönelik faaliyetleriyle yerel sanayi ve ticaretin gelişmesine katkıda bulunan bu bölgesel merkezler bir danışmanlık ağı ile de desteklenmektedir. Söz konusu bölgesel merkezler, genellikle mühendislik kolejleriyle, üniversite ya da kamu ve özel sektör sanayi kuruluşlarına ait araştırma laboratuvarlarının öncelik verilen teknoloji alanlarında faaliyetlerini yoğunlaştırmak üzere bir araya geldikleri coğrafik topluluşmayı ifade eden bölgelerdir. Bu konumda araştırma için araştırma yoluyla yüksek nitelikli bilim adamı ve mühendis yetiştirme programlarının da uygulandığı bilim ve teknoloji kompleksleridir.

5. EKONOMİ POLİTİKASI

5.1. Avrupa Birliği

Türkiye, Avrupa Ekonomik Topluluğu'yla (AET) daha ilk kuruluş yıllarında Roma Anlaşması-1958) ile ilişki kurmaya ve kurucu olan altı Avrupa ülkesiyle aynı çizgiye yönelmeye başlamıştır. Üyelik amacıyla 1963'te toplulukla imzalanan Ankara anlaşması Türkiye'nin AET'ye üye olması için hazırlanan bir çerçeve anlaşmasıdır. Ortaklık rejiminin uygulanması ve gittikçe gelişmesini sağlamak üzere; Ortaklık Konseyi, Ortaklık Komitesi, Türkiye-AET Karma Parlamento Komisyonu ve Gümrük İşbirliği Komitesi gibi organlar kurulmuştur.

Hazırlık döneminin ardından 1970'de katma protokol imzalanmıştır. Hukuken 1 Ocak 1973'de yürürlüğe giren protokol gereğince;

Taraflar arasında karşılıklı ve dengeli yükümlüklerin esas olması;

Türkiye ile topluluk arasında mal endüstriyel dolaşımının serbestleştirilmesi;

İş gücünün, hizmetlerin ve sermayenin dolaşımının serbestleştirilmesi hedeflenmiştir.

AB, 1980 yılından beri Türkiye'ye mali yardım yapmamaktadır. 1981'de parafe edilen 600 milyon ecu'lük IV. Mali protokol ise onaylanmamıştır. Bu kapsamda yaklaşık 3.3 milyar doları bulan bu mali yardım yapılmamıştır. Türkiye tam üye olmadan gümrük birliğine giden tek ülkedir. Bu nedenle bölgesel ve sektörel yardım fonlarından yararlanamamaktadır. Ortaklık anlaşmalarının öngördüğü mali protokollerin gerçekleştirilmemesi, Türkiye'nin uyum çabalarında kaynak gereksinimini daha da artırmaktadır.

Türkiye, tam üye yapılmadığı için AB parlamentosunda, AB Bakanlar Konseyinde, AB komisyonunda ve AB adalet divanında yer alamayacak, buna karşılık bu organların Gümrük Birliği, AB'nin dış ticaret politikası AB'nin üçüncü ülkelerle imzaladığı anlaşmaların uygulanmasında ise sorumlu olacaktı. Tam üye olamadığı için, Yunanistan'a, Portekiz ve İspanya gibi kalkınmakta olan ülkelere yapılan yardımların AB ilkelerine göre dört katı mali yardımdan mahrum bırakılmıştır.

Türkiye tam üye yapılmadığı için işgücünün serbest dolaşımından da yararlanamamıştır. Karşılıklı yükümlülük esasına uyulmamış; AB, sorumluluklarını üstlenmemiştir. Buna karşın, Türkiye 1984-1994 arasında uyguladığı ekonomi politikalarıyla kapılarını AB'ye açmıştır. Katma protokol hükümleri gereği, 12 yıllık mal listelerindeki taahhüdünü %95, 22 yıllık listede ise %85 oranında yerine getirerek, AB çıkışlı mallarda gümrük indirimi sağlamıştır. AB'nin üçüncü ülkeler için uyguladığı ortak gümrük tarifesinde ise 12 ve 22 yıllık listelerde %75 ve %85 uyum sağlamıştır.

Türkiye hem AB mallarının Türkiye'ye girişi (gümrükler) hem de ortak gümrük tarifesine uyum bakımından AB'ye büyük imtiyaz sağlamıştır. Ayrıca, Türkiye AB'den gelen mallara tek vergi düzeni uygulamasına geçmiştir. 1993-1995 döneminde ise Türkiye-AB Ortaklık Konseyi kararı olarak 6 Mart 1995 de imzalanan ve 1.1. 1996'da yürürlüğe giren Gümrük Birliği; malların, işgücünün ve sermayenin serbest dolaşımı ve mali yardım ilkelerinden ayrılmıştır. Oysa, Gümrük Birliği'nin tamamlanmasıyla AB kaynaklı ithalata uygulanan gümrük vergisi ve fonların kaldırılmasının kamuya gelir kaybı tutarı yılda 4,5 milyar dolar düzeyinde hesaplanmaktadır.

Türkiye, AB'nin üçüncü ülkelerle bugüne kadar imzalamış olduğu anlaşmalara beş yıl içinde uyumu olacaktır (madde 16). Bu anlaşmalar AB'nin tam üyelerinin kendi çıkarları

doğrultusunda, politik ve ekonomik tercih ve önerilerine göre imzaladıkları anlaşmalardır. GB rejimi içine giren mallara Türkiye'nin bir tam üye gibi uyma yükümlülüğü bulunmaktadır. Türkiye, AB'nin bundan sonra da üçüncü ülkelerle imzalayacakları bütün tercihli anlaşmalara uyum sağlayacaktır. (Madde 55) GB sistemi yalnızca piyasa ekonomisinin iyi işlemesinde gerekli olan özellikleri kapsamamakta, aynı zamanda tam üyelerin ulusal çıkarlarının gereklerini de yansıtmaktadır. Anlaşmalar dışında Türkiye, AB'nin dış ticaret politikalarına uyacaktır. AB bir ülkeye ticari kısıtlama getirir ve ambargo uygularsa uymak zorunda kalacaktır. (Örneğin, KKTC'ye Adalet Divanı'nın uyguladığı yaptırımlar gibi) (madde 64) Türkiye'nin üçüncü ülkelerle imzalayacağı anlaşmalar AB politikası içinde kontrole tabidir. Tercihli anlaşmalar yapılamayacaktır. Örneğin, Türkiye özel olarak ilişkilerini geliştirmek istediği bir ülke ile bir ticaret anlaşması yapmak isterse bu anlaşmanın AB'nin Gümrük Birliği anlaşmasını olumsuz yönde etkilememesi gerekir. Bu ülkeden Türkiye'ye giren mallar AB gümrük hududu içine girmiş sayılır. Eğer Türkiye imtiyazlı bir kredi sistemiyle böyle bir ilişkiye girmiş ise GB içinde rekabeti bozmuş olacağı kabul edilmektedir. Türkiye'nin üçüncü ülkelerle yapacağı ticari ve mali anlaşmalar, AB Gümrük Birliği sisteminin işleyişini etkiliyorsa, Brüksel'e sormak zorundadır. (madde 56) Türkiye tam üye olamadığı halde tam üyelerin belirlediği dış ilişki ilkelerine ve sorumluluklarına uymak zorundadır.

Türkiye 6 Mart 1995 anlaşmasına göre GB'ni ilgilendiren tüm konularda AB'nin çıkaracağı mevzuata uymak, onun paralelinde kanunlar ve yönetmelikler çıkarmak zorundadır (madde 52). GB'nin doğrudan doğruya işleyişiyle ilgili alanlar sıralanırken; iç ve dış ticaret politikası, üçüncü dünya ülkeleriyle imzalanan ve sanayi ürünlerini içeren tüm anlaşmalar sayılmaktadır. Türkiye tam üye olsaydı, kendi siyasi, mali ve sosyal tercihlerini bu mevzuata yansıtabilecek ve gereğinde veto hakkını kullanabilecekti. Türkiye, Tunus ve Makedonya ile kendi adına tercihli ticaret anlaşmaları yapmaya kalktığında bu türden engellemelerle karşılaşmıştır.

Türkiye 64. madde gereği AB adalet Divanını kararlarına uymak zorundadır. Bu divan, tam üyelerin hakimlerinden oluşur ve uluslararası sayılan AB hukukunu korumakla görevlidir. Tam üyeler bu egemenlik yetki devrini referandum veya Parlamento kararıyla yapmışlardır. 1993 yılında topluluğa üye 12 ülkede, 1991-tarihli Maastricht anlaşmasının onaylanmasının ardından 2000 başında planlanan Ekonomik ve Parasal Birlik programı yürürlüğe girmiştir. Birliğin tek parasal organı yani Avrupa Merkez Bankasına dönüşecek olan bir Avrupa Para Enstitüsü kurulmuştur. Kasım 2000 tarihli Nice doruğunda 12 aday ülke için üyelik görüşmelerine başlandı ve güvenceler verildi. Türkiye'nin durumu Gümrük Birliği

Kapsamında aynen devam ettirilirken, Kıbrıs konusunda çözüm sağlanamazsa AB'ye alınmayacağı, Kıbrıs Rum kesiminin AB'ye alınacağı belirtilmiştir. Olumlu adımlar atılması halinde Türkiye için üyelik yolunda 2015 tarihinde görüşmeler başlayabileceği söylenmeye başlanmıştır.

Türkiye pazarını imalat sanayi dalında AB'ye kayıtsız şartsız sıfır gümrükle açtığı için 1996'dan başlayarak Türkiye'nin AB ile dış ticaret açığı hızla büyümeye başlamıştır. Son yıllarda bu açık on milyar dolara ulaştı. Türk pazarı birden AB'nin dünyadaki altıncı büyük pazarı olmuştur. Gıda, giyim otomobil ve kozmetik malları ithalatı artmıştır. Türk sanayiciler, AB rejimine karşı ya ortaklıklar kurmak durumunda kalmışlar ya da AB firmalarının Türkiye temsilcisi olarak ithalata başlamışlardır. AB Büyük ticaret firmaları da alış veriş merkezleri yoluyla Türkiye'de yerleşerek ithalatı yürütmektedirler. Buna karşılık Türkiye'nin AB ihracatı fazla artmamıştır. AB ihracatının %65'ini tekstil sektörü oluşturmaktadır. AB bu sektördeki ithalatını yeni tam üye yapacağı eski Doğu Avrupa ülkelerinden ve özel ilişki kurduğu Çin-Hindistan gibi ülkelere yapmayı yeğlemektedir. DTÖ anlaşmalarına göre 2005'de AB, imalat sanayiinde bütün ülkelere karşı kotalarını kaldıracaktır. Bu durumda Türk tekstilinin AB'ye ihracatı daha da zorlaşacaktır.

Gümrük Birliği DYSY yönünden de ülkemizi olumsuz etkilemiştir. Gümrük serbestisi üzerine AB'li yatırımcılar ülkemizde fabrika yatırımı yapmak yerine mallarını ihraç etmeyi tercih etmektedirler. Yabancı sermaye gümrük duvarlarını aşmak için DYSY'na gitmektedir. Ayrıca, AB firmaları Türkiye'nin yakın zamanda üye yapılmayacağını bildikleri için Türkiye'de yatırım yapmayı riskli görmektedirler. AB'ye alınması kesinleşen Polonya, Çek Cumhuriyeti ve Macaristan gibi ülkelere gitmektedirler. Bu olanaktan yararlanmak isteyen Türk yatırımcılar da kendi ülkelerini bırakıp daha avantajlı koşullar sunan bu ülkelere DYSY yapmaktadırlar.

Türkiye'nin 1995 belgesiyle yalnız AB çıkışlı imalat sanayi ürünlerinin gümrüksüz ithali buna karşılık AB dışı ülkelere AB'nin kendi tercihlerini koyduğu gümrüğü uygulamak zorunda kalması nedeniyle; Türkiye'nin dış ticareti yapay bir sapmaya uğradı. Aynı mal Japonya'da %10 daha ucuz iken % 20 vergi koymak zorunda kalan Türkiye gerçekte daha pahalı olan AB mallarını ucuz görünmesi nedeniyle ithal etmektedir. Ülke aynı ithal ürüne daha fazla döviz ödemek zorunda kalmaktadır.

AB'nin uygulattığı dahilde işleme rejimi Türkiye aleyhine sonuçlar doğurdu. Örneğin tekstilde ihracat koşuluyla üçüncü ülkeden gümrüksüz girdi getirilebilmektedir. Ancak, Türkiye'de dahili pazarlarda kullanıldığı için yerli üretici açısından haksız rekabet doğmaktadır. Bu yüzden Türkiye'de kullanılan kumaşın %77'si ithal kumaşlardan oluşmaya başlamıştır. İlaç sanayi sektöründe patent yasası nedeniyle; ilaç fiyatları yükselirken yabancı ilaç firmalarının Türk pazarındaki payı artmıştır. AB kendi içinde ortak tarım politikası ile yılda 50 milyar dolarlık sübvansiyon yapmaktadır. Bu teşviklerle gıda sanayi korunmakta ve rekabet gücü artırılmaktadır. Aynı ürünler Türkiye'ye serbestçe girmekte olduğundan tarımı ve gıda sanayini olumsuz yönde etkilemektedir. AB adına çalışan ithalatçı lobileri gelişmiştir. Özellikle gıda ürünlerinde çikita muz ithaline, et ve süt ürünlerine vergi koymaya kalkınca en etkin yöntem Brüksel'e şikayet etmek ve engellemektir.

İthalatın artması ve ihracatın sabit kalması nedeniyle, yeterli pazar bulamayan fabrikalar kapanmakta ve yatırımlar sekteye uğramaktadır. İmalat sanayinde dış girdi oranı %35'den %50'ye çıkmıştır. İşsizlik artarken reel ücretler gerilemektedir. Halkın satın alma gücü azalırken ekonomi de dar boğaz ve krizlere girmektedir.

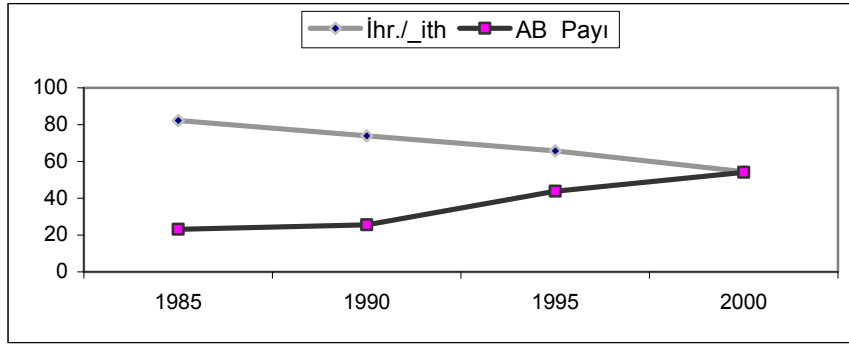
TABLO 1.TÜRKİYE İLE AB TİCARETİ (milyon dolar)

	1985	1990	1995	2000
İthalat	3.895	9.328	16.860	26.610
İhracat	3.204	6.893	11.071	14.510
Fark	- 691	-2.435	-5.788	-12.100
İhr/İth (%)	82,3	73,9	65,7	54,5
Ticaretimizde AB Payı (%)	23,2	25,5	43,8	54,1

Kaynak; DPT.

Türkiye'nin AB ile dış ticaretinde açık nisbeten büyümektedir. Dış ticaretimizde AB payının değişimi ve karşılama oranlarının 1985-2000 yılları itibarıyla grafik dağılımı aşağıda sunulmuştur.

GRAFİK 2. TÜRKİYE –AB DIŞ TİCARETİNİN KARŞILAŞTIRMASI (%)

Kaynak; HDTM

Gümrük Birliği'ne geçtikten sonra, Türkiye ile AB ülkeleri arasındaki ticaretimiz aleyhte gelişme göstermiştir. Dış ticaret açığı giderek büyürken, ihracatın ithalatı karşılama oranı 1985'de %82'den 2000 yılında %54'lere dek düşmüştür. Dış ticaretimizde AB'nin payı da aynı şekilde artarak %23'den %54'e çıkmıştır. AB ile olan ticaretimiz sürekli açık veren bir ilişki göstermektedir.

TABLO 2. AB YARDIMLARININ BİRİKİMLİ DAĞILIMI (milyon euro) (1995-2000 dönemi)

	Yunanistan	İspanya	Portekiz	Türkiye
İth.-İhr. Farkı	51.894	56.590	34.015	36.322
AB Bütçesinden Net Katkı	20.015	31.769	13.190	376
Kredi	4.148	15.289	6.983	557
Toplam Katkı	24.163	47.058	20.173	933
Telafi Oranı (%)	46.6	83.2	59.3	2.57

Kaynak; DPT

1995-2000 döneminde AB tarafından üyeliğe hiç bekletilmeden yani AB dışında Gümrük Birliği koşullarına tabi olmadan alınan İspanya, Portekiz ve Yunanistan ile Türkiye'nin karşılaştırması yapılmalıdır. Türkiye Gümrük Birliği'ne üye olmakla dış ticaretin rekabete açılması nedeniyle ekonomisinde aynı ölçüde zararlara uğramıştır. Yerli sanayi ve ticaretin güçlü rakipler karşısında zarar görmesi nedeniyle, dış ticareti kadar ülke ekonomisi; sanayi ve yatırımları da zarar görmüştür. Yerel sanayinin haksız ve yıkıcı rekabete karşı tazmin ve telafi edilmesi gerekmektedir. Korumaların kaldırılmasıyla (hazırlıksız diyemsek de) çaresiz kalan

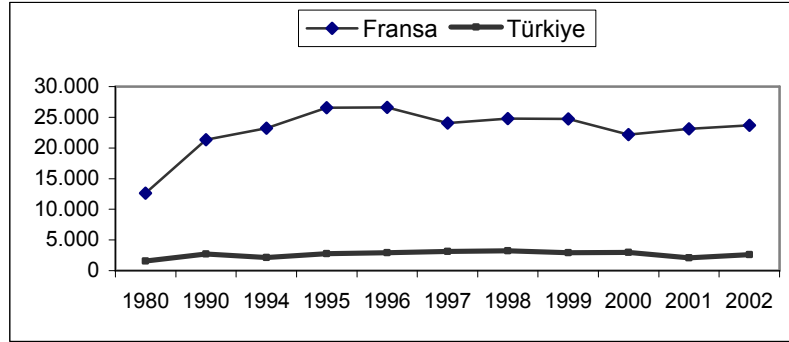
ve başarısız sektörlerin telafisi için yapılan yardımların, yukarıda saydığımız ülkelerin tümü için aynı olması beklenmelidir. Bu ülkeler arasında ekonomik gelişme bakımından fazla bir gelişmişlik farkının olmadığı o yıllarda söylenebilir. Oysa, telafiler hiç de öyle olmamıştır. Telafi oranı Türkiye için hiç yok derecesinde ya da tesadüfi denecek düzeydedir. (%2.6)

Fransa-AB İlişkileri

Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki 1995-Gümrük Birliği anlaşması ile Fransa-Türkiye arasındaki ticari ilişkiler ivme kazanmıştır. Dış ticaret hacmi, 1995-2000 yılları arasında 2,5 kat artarak 2000 yılında 5,8 milyar euro'ya çıkmıştır. Bununla birlikte ikili ticari ilişkiler konjonktürel nedenlerle sürekli dalgalanmalar göstermektedir. Euro karşısında % 40 oranında değer kaybeden Türk Lirası'nın 2001'de dalgalı kura bağlanması iç talebi büyük ölçüde daraltmış ve Türk ekonomisinin önemli ölçüde küçülmesine neden olmuştur. (-% 9,4) Ekonomi tekrar büyümeye başlamışsa da (2002'de %7,8 ve 2003 yılında %5,9) bunun nedeni kısmen stokların yenilenmesi olmuştur.

Fransız-Türk ticari ilişkilerindeki değişim, 2001 yılında %19'luk bir düşüş göstermesinin ardından 2002'den itibaren eskisinden de fazla artmış ve 5,6 milyar euro hacmine ulaşmıştır. İki ülke arasındaki ticari değişmelerin artışı 2003'de hissedilir bir hale gelmiştir. Toplam ticaret hacmi 2,78 milyar euro'dur. 2001 yılında yaşanan istisnai bir zararın ardından 2002'de ve 2003'de ticari değişimler yeniden Fransa'nın lehine gelişmiştir. Bununla birlikte bu ticari değişimin fazlalık düzeyi (142 milyon euro) 1996-2001 dönemine ait yıllık ortalamanın çok altındadır. 1,2 milyar euro harcamaya rağmen Fransa, Almanya, İtalya, ABD ve İngiltere'nin ardından beşinci ticaret ortağı konumundadır. Türkiye yönünde yapılan Fransız ihracatı 2000 yılına kadar düzenli bir ilerleme göstermiş fakat, 2001 yılında Türkiye'den gelen taleplerdeki ani düşüşle % 39,9 oranında gerilemiştir. Bununla birlikte 2002 yılında Fransa'nın Türkiye'den yaptığı ithalat yeniden % 32 oranında artmış ve 2.89 milyar euro'ya yükselmiştir. Fransa ile AB uyum yasaları konusunda çekişmeleri yaşamaktadır. 2004 yılında gelir vergisini %3 oranında düşürmek istemektedir. AB bu durumdan endişelenmektedir. Zaten Fransa euro para birimi için gerekli ilkeleri uymakta zorluk yaşamaktadır. AB bu sapmalara hoş bakmamaktadır. Fransa'nın yıllık milli gelir büyüme hızı % 2,5 olarak öngörülmesine karşın % 0,8 oranında düşmüştür. Sosyal güvenlik harcamalarını artıyor olması nedeniyle AB Fransa'nın bütçe açığının GSMH %4'üne çıkarılmasına karşı çıkmakta ve %3'e düşürülmesini istemektedir.

GRAFİK 3. CARI FİYATLA FERT BAŞINA MİLLİ GELİR (dolar)

Kaynak; HDTM

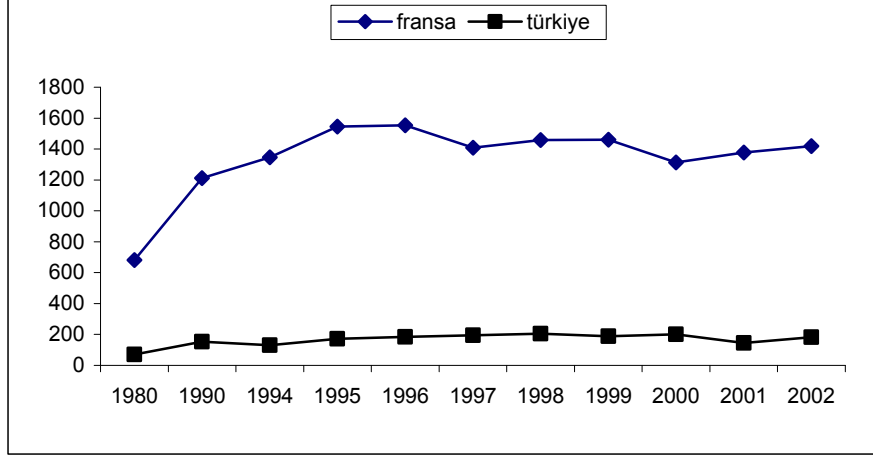
5.2. Ekonomi

Fransa, ağırlıklı devletçi olan bir ekonomik yapıdan pazar ekonomisi koşullarına geçme gayreti içindedir. Sosyalist hükümet, birçok büyük şirketi, banka ve sigorta kurumunu özelleştirmiştir. Ancak hâlâ kimi şirketlerde devletin payı bulunmaktadır; Air Frans, Fransız Telekom, Renault ve Thales bunlar arasındadır. Ayrıca, kimi sektörlerde de egemen durumdadır. Bunlar; enerji, kamu taşımacılığı ve savunma sanayileridir. Telekomünikasyon sektörü giderek rekabete açılmaktadır. Pazar ekonomisinde kalarak, sosyal eşitliği korumayı, vergi politikaları ve refah harcamalarıyla sağlamaya gelir dağılımını düzenli tutmaya çalışmaktadırlar. Kamu sağlığı ve refahını serbest rekabetin olumsuz etkilerinden koruma gayreti içindedirler. Örneğin gelir vergileri azaltılmakta, istihdamın artırılmasına gayret edilmektedir. İşten çıkarmanın zorlaştırılması ve hafta içi çalışma saatinin 35 saate indirilmesi sonucu ortaya çıkan işgücü maliyetindeki artışları ve iş gücü pazarındaki kısıtlamaları böylece aşmaya çalışıyorlar. İdari işlemlerin basitleştirilmesi ve emeklilik sistemlerinin reform edilmesi istenmektedir. Vergi yükü Avrupa ülkeleri arasında en yükseklerindedir.

Fransa'nın satın alma gücü paritesine göre gayri safi yurt içi hasılası 2002'de 1,558 trilyon dolardır. 2002'deki artış %1,2 olmuştur. Fert başına düşen milli gelir, satın alma gücüne göre, 26 000 dolar'dır. Nüfusun %6,4'ü yoksulluk sınırı altında yaşamaktadır. Hane halklarının tüketimine veya gelirine bakıldığında en yüksek % 10'luk kesimin payı %2,8 olurken en alt %10'luk nüfusun payı ise % 25.2 olmaktadır. Fransa'daki ekonomik göstergelerin; enflasyon, milli gelir hesapları, ihracat-ithalat, dış ticaret dengesi, döviz kurları, cari işlemler dengesi ve öteki mali göstergelerle birlikte parasal istatistikleri ifade eden tabloları aşağıda bölümler

halinde yorumlarıyla 1999-2003 yılları itibarıyla arz edilmiştir. Grafikte ise Fransa ve Türkiye'nin gayri safi milli hasılasının karşılaştırması sunulmuştur.

GRAFİK 4. TÜRKİYE-FRANSA GSMH SEYRİ (cari fiyat, milyar dolar)

Kaynak; HDTM

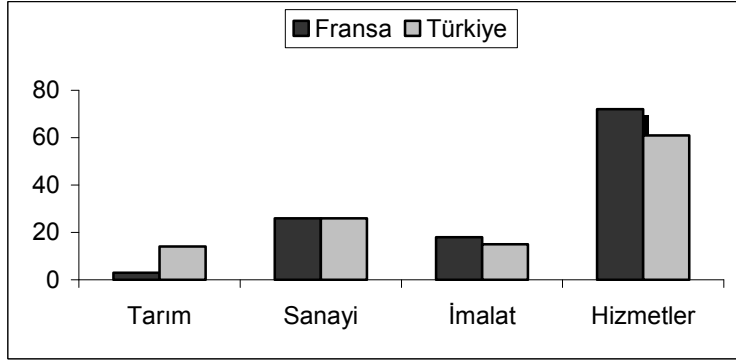
TABLO 3. EKONOMİK GÖSTERGELER (milyar dolar)

Gösterge Kalemleri	1999	2000	2001	2002	2003
GSYİH cari fiyat (\$.bln)	1,445	1,314	1,322	1,439	1.761
Reel Artış (%)	3.2	4.2	2.1	1.2	0.3
TÜFE (%)	0.5	1.7	1.6	1.9	2.0
Nüfus (m)	59.0	59.4	59.7	59.9	60.1
İhracat (fob)	300.1	298.2	294.6	305.6	347.6
İthalat (fob)	282.1	301.8	291.8	296.6	341.6
Cari İşlem Dengesi	31.9	18.6	23.1	25.7	16.7
Döviz rezervi	39.7	37.0	31.7	28.4	30.7
Döviz kuru (\$/Euro)	1.07	0.92	0.90	0.94	1.13

Kaynak; EIU

İşgücünün ancak %4 kadarı tarım kesiminde çalışmaktadır. Sanayi kesiminde, %25'i istihdam edilmektedir. İşsizlik oranı 2002 ortalaması %9,1 olmaktadır. 2002 rakamlarına göre bütçenin gelir kalemi 286 milyar dolar, harcamaları ise 330 milyar dolardır. Bunun içinde sabit sermaye yatırımları (23 milyar dolarlık) bulunmaktadır.

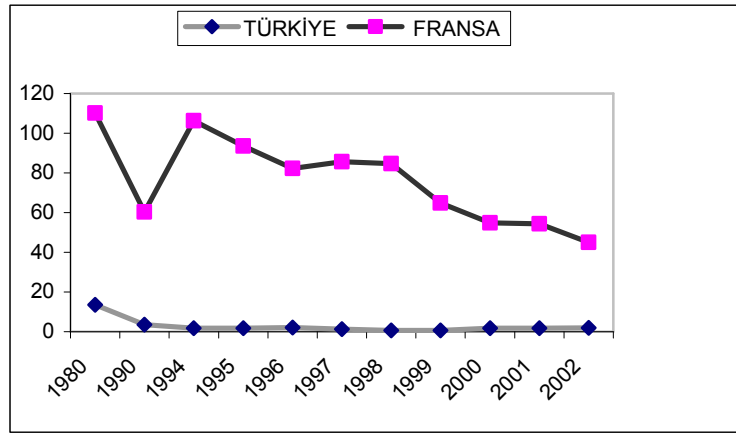
GRAFİK 5. TÜRKİYE-FRANSA GSMH SEKTÖREL DAĞILIMI (%)

Kaynak; HDTM

Fransa'nın cari işlemler açığı değil, sürekli fazlalık verdiği gözlenmektedir. Sadece 2000 yılında gözlenen dış ticaret açığına karşın genelde dış ticaret fazlasına da sahiptir. Ancak fob cif ayrımı uygulandığında dış ticaret açığı verdiği bilinmektedir. Dış ticarete karşın dış alem gelirleri özellikle DYSY sayesinde cari işlemlerinde fazlalık vermektedir.

GRAFİK 6. TÜKETİCİ FİYATLARI ARTIŞ ORANLARI (%)

Kaynak; HDTM

Grafikten görüldüğü gibi Fransa'nın AB nezdindeki uyum politikası nedeniyle enflasyon, faiz ve öteki mali göstergeler açısından fazla bir farklılık ve istikrarsızlık göstermesi beklenmemektedir. Türkiye için yaşanan bu istikrarsızlığın ise AB ilkelerine uyum çabalarıyla birlikte aynı düzeylere düşmesi, 2003'den itibaren gerçekleşmeye başlamıştır.

TABLO 4. GAYRISAFİ YURT İÇİ HASILA 2002

GSYİH menşei	Payı(%)	GSYİH Kalemleri	Payı(%)
Tarım	2.7	Hane halkları tüketimi	54.8
Sanayi	19.9	Hükümet harcamaları	23.8
İnşaat	5.1	Sabit yatırım harcamaları	19.5
Pazar hizmetleri	51.1	Mal ve hizmet ihracatı	27.1
Pazar-dışı hizmetler	21.2	Mal ve hizmet ithalatı	25.0

Kaynak; EIU.

Gayri safi yurt içi hasılanın yapısına bakıldığında pazara sunulan hizmetlerin payının % 51.1 olduğu görülür. Hane halklarının tüketim harcamaları kaleminin GSYİH olarak milli gelir hesabındaki payı %54.8 olmaktadır.

TABLO 5. DIŞ TİCARET ÖZELLİKLERİ (2002)

Temel İhracat, fob	Milyar \$	Temel İhracat, cif	Milyar \$
Ara mallar	94.3	Ara mallar	94.8
Sermaye malları	75	Sermaye malları	66.7
Tüketim malları	47.4	Tüketim malları	52.3
Nakil ve Taşıt araçları	45.9	Nakil ve taşıt araçları	35.2
İşlenmiş gıda ve içecek	27.7	Enerji	21.3

Kaynak: EIU.

Özel tüketim harcamaları Fransa GSYİH'sı içinde %55 pay almaktadır. Bu harcamaların toparlanması işgücü piyasalarının zayıflığı, tüketici güveninin kırılmalılığı ve reel ücretlerdeki artışlar düşünüldüğünde sürdürülebilir gözükmemektedir. Otomobil gibi pahalı temel mallarda düzey 2001 yılının tepe noktalarına ulaşamamıştır. Toyota, Nissan, Hyundai bu azalan pazarda bile satışlarını artırmayı başarmışlardır. Ancak Fransa'nın Peugeot-Citroen fabrikası %8.9, Renault oto ise %6.6 satışlarında azalmaya uğramışlardır.

Ev eşyaları sektöründe, tüketim elektroniği, beyaz eşya ve mobilya mallarında durum oto sektöründen daha iyidir. Bu sektörlerde 2003 yılında %10.1 oranında artış gerçekleşmiştir. Ev

eşyaları ve otomobil dışında kalan imalat malları sektöründe, ev eşyalarının üretiminin toplamın % 40'ını oluşturmaktadır. Bu sektör, 2003 yılında yıllık %1,8 artış göstermiştir.

TABLO 6. FRANSIZ DIŞ TİCARETİNİN ÜLKELERE GÖRE DAĞILIMI (2003)

İhracat Hedefi Ülke	% pay	İthalat Menşei Ülke	% pay
Almanya	14.5	Almanya	17.2
İngiltere	10.3	İtalya	9.0
İspanya	9.7	ABD	8.0
İtalya	9.1	İngiltere	7.3
ABD	8.1	İspanya	7.2
AB	62	AB	59.7

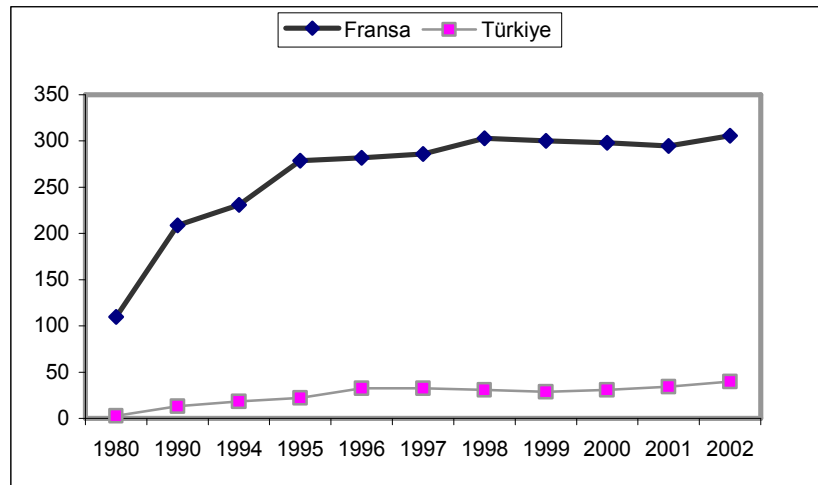
Kaynak: EIU

Fransa'nın ihracat yaptığı ülkeler içinde Almanya %14.5'lik payla en önemli ülke konumundadır. Toplam AB içine yani, üye ülkeler yapılan ihracatın payı %62 olmaktadır. İthalatta da buna benzer bir dağılım göze çarpar. Birlik içindeki ticaret ilişkileri her geçen gün daha fazla önem kazanmaktadır.

-Dış ticaret göstergelerinin karşılaştırmalı olarak sunumu

Grafikte Fransa ve Türkiye'nin mal ithalat ve ihracatlarının yıllara göre seyri verilmektedir.

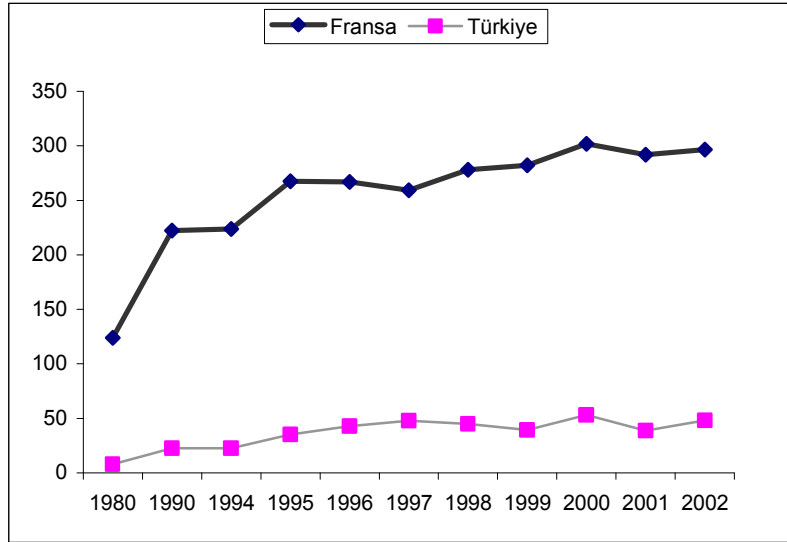
GRAFİK 7. TOPLAM İHRACATI (milyar dolar)

Kaynak; HDTM

Toplam mal ihracatına bakıldığında Fransa'nın ihracat hacminin Türkiye'nin on katına yakın düzeyde seyrettiği görülmektedir. Her ikisi de son yıllarda belli bir istikrara ulaşırsa da yeni pazarlar ve AB genişleme planı göz önüne alınarak Türkiye'nin ne kadar yüksek potansiyeli olduğunu göstermektedir.

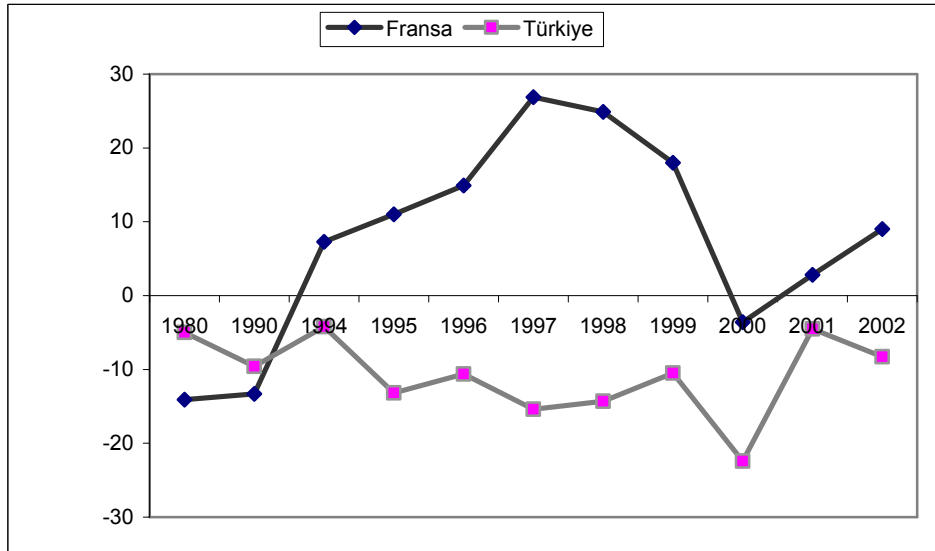
GRAFİK 8. TOPLAM İTHALATI (milyar dolar)

Kaynak; HDTM

Aşağıdaki grafikte Fransa ve Türkiye'nin dış ticaret dengesi durumu gösterilmiştir.

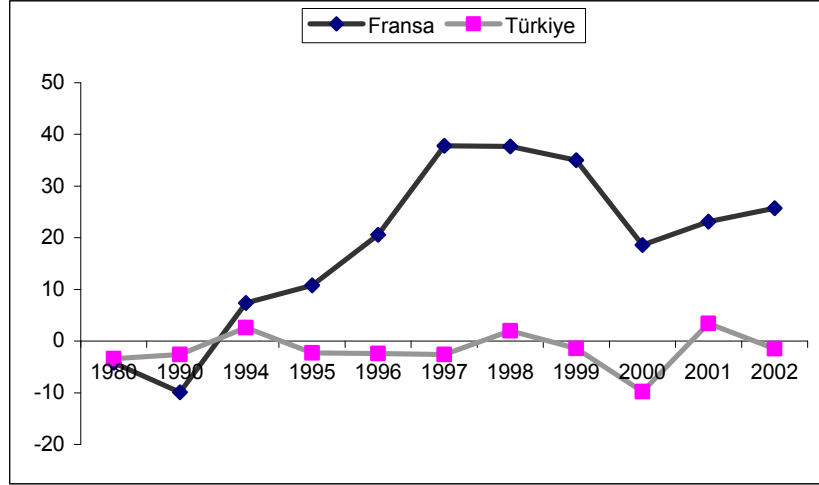
GRAFİK 9. DIŞ TİCARET DENGESİ (milyar dolar)

Kaynak; HDTM

Grafikte Türkiye'nin dış ticaret açıklarına karşın Fransa 2000 yılı hariç herhangi bir dış ticaret açığına rast gelinmemektedir. Bu düşüşün kaynağında ise 2000 yılında yaşanan kriz etkili olmuştur.

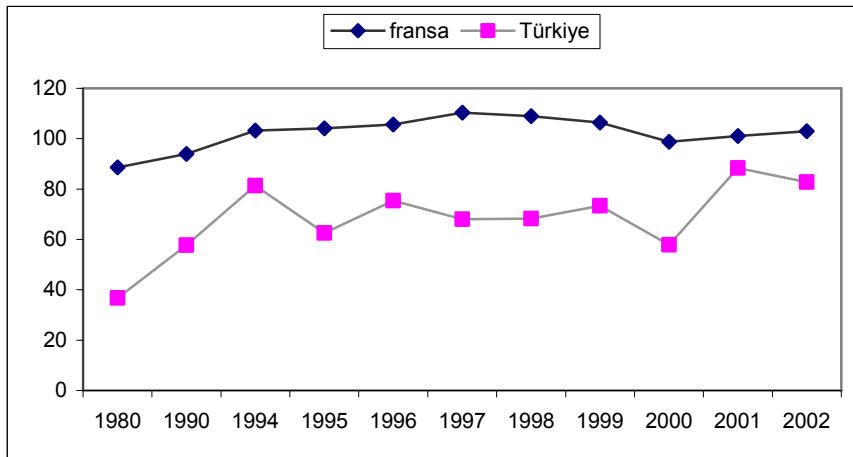
GRAFİK 10. CARİ İŞLEMLER DENGESİ (milyar dolar)

Kaynak; HDTM

Cari işlemler dengesi Türkiye için genellikle açık gösteren, Fransa için 2000 yılı krizinde bile her hangi bir açık söz konusu olmamıştır. Ancak 1980 –1990 döneminde bir cari açık olduğu görülmektedir. Fransa'nın cari işlemlerinde fazlalık vermesi, dış ülkelerde DYSY olarak faaliyet göstermelerine ve kredi vererek potansiyel pazarları kullanabilmelerine olanak sağlamaktadır. Bu sayede dış alem gelirlerini ve rekabet güçlerini daha da artırmaktadırlar. Aşağıdaki grafikte ithalatın ihracatı karşılama oranları aynı dönemler için karşılaştırmalı olarak sunulmuştur.

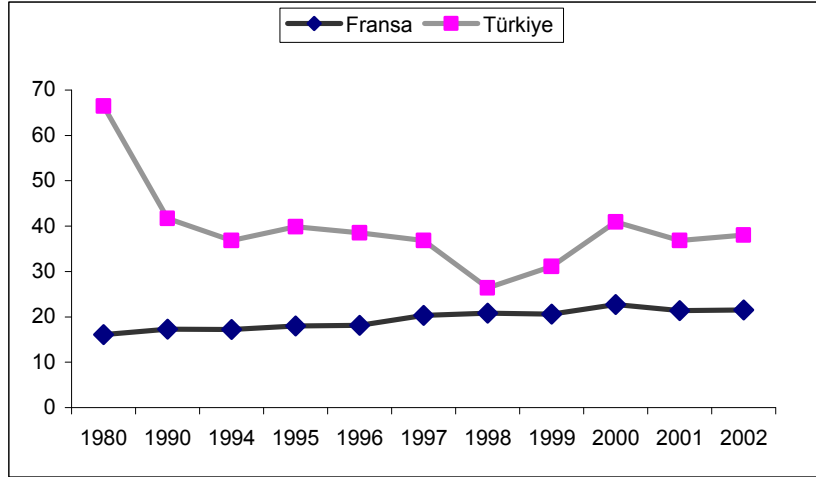
GRAFİK 11. İTHALATIN İHRACATI KARŞILAMA ORANI(%)

Kaynak; HDTM

Bu grafikte Fransa için ithalatın ihracatı karşılama oranlarının oldukça yüksek olduğu belirlenmektedir. İthalat ve ihracatın milli gelire göre oranlarını gösteren grafikler ülke karşılaştırması sağlamak üzere aşağıda sunulmuştur.

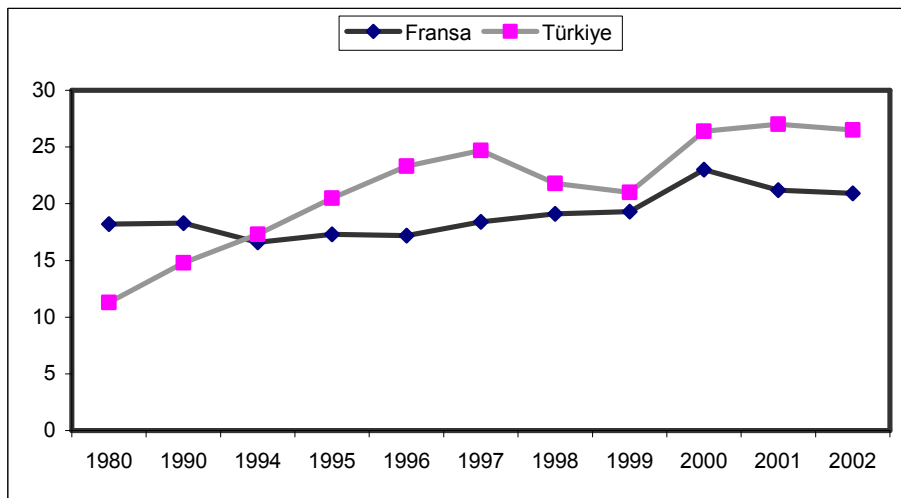
GRAFİK 12. İHRACAT /GSMH (%)

Kaynak; HDTM

İhracatın milli gelir içindeki ağırlığı oranları, Fransa için 1980'lerdeki yüksek orandan başlayarak giderek düşmüştür. Böylece 1980-1990 döneminde yaşanan dış ticaret açığının önünün alınması için; yerel ekonominin güçlendirildiği ve ithal-ikameci politikaların yerine ihracata yönelik ekonomik politikaları yerine AB çerçevesinde DYSY gidilerek satın alma ve birleşmelerle rekabetini güçlendirici çabalara girdiği görülmektedir. Bu gelişmelerin; ürün farklılaştırması, yüksek teknoloji ve bilgi yoğun yeteneklerin üretimde verimlilik artırıcı katma değer yaratan önlemlerle sürdürüldüğü anlaşılmalıdır.

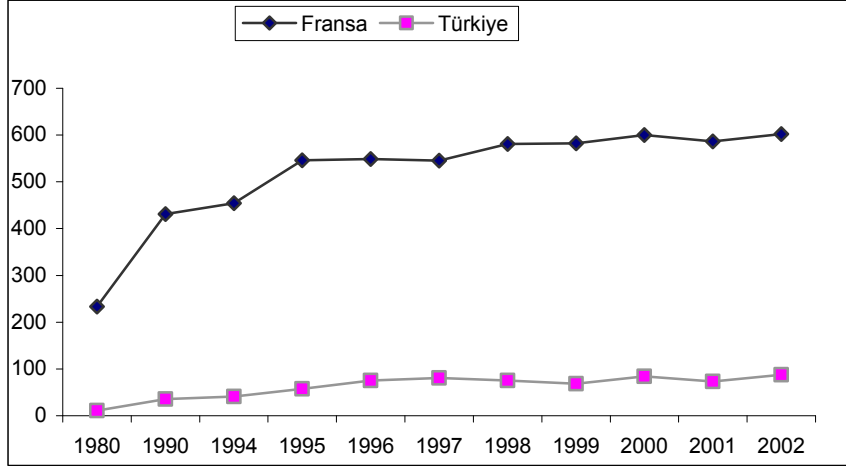
GRAFİK 13. İTHALAT/GSMH KARŞILAŞTIRMASI (%)

Kaynak; HDTM

Fransa’da ithalatın milli gelirdeki payı yıllara göre fazla bir artış göstermemektedir. Türkiye için sürekli dışa açılma çabalarının sergilendiği anlaşılmaktadır. Fransa ise daha çok yurt dışı yatırımlarla AB içindeki pazarı kullanma stratejileri geliştirmektedir.

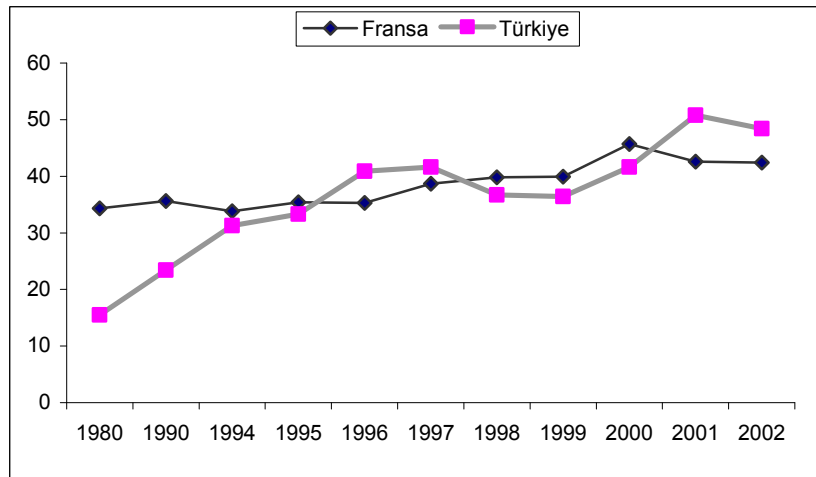
GRAFİK 14. DIŞ TİCARET HACMİ (milyar dolar)

Kaynak; HDTM

Dış ticaret hacmine bakıldığında Fransa’nın 1980-2002 döneminde üç katına yakın bir artış gerçekleştirildiği görülmektedir. Türkiye’nin göreceli olarak bunun onda biri düzeyde de olsa istikrarlı bir seyir izlediği görülmektedir.

GRAFİK 15. DIŞ TİCARET HACMİ/GASMH (%)

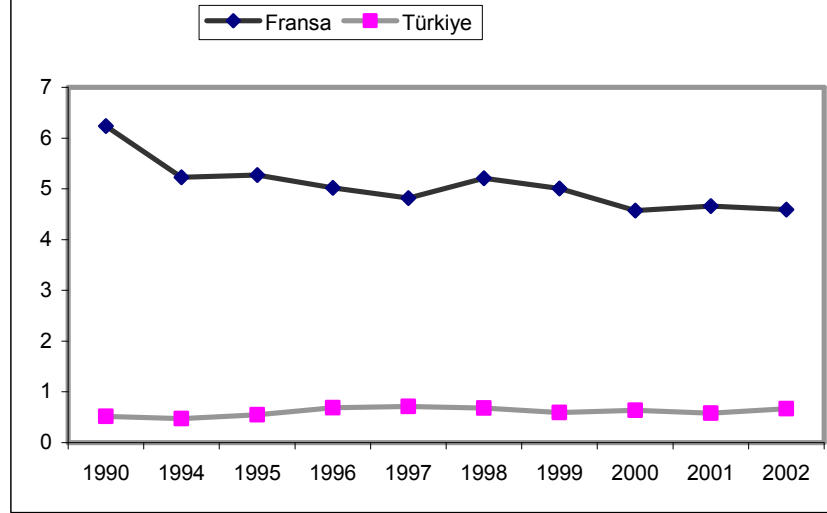

Kaynak; HDTM

Dış ticaret hacminin milli gelire oranına bakıldığında dışa açık ekonominin bir göstergesi olarak Fransa’nın istikrarlı bir düzeyde (%40-%50 arasında) dolaştığı görülmektedir. Buna

karşın, Türkiye büyük atak yaparak bu düzeyi aynı oranlarda sürdürebilmeyi başarabilmektedir.

GRAFİK 16. DIŞ TİCARET HACMİNİN DÜNYA TİCARETİNDEKİ PAYI (%)

Kaynak; HDTM

-Ekonomik Göstergeler

TABLO 7. DÖRT AYLIK GÖSTERGELER (2001-2003) (4.DÖNEM)

	2001- 4.	2002-4.	2003-3.*
Üretim (1995=100)			
Sanayi Üretimi Endeksi	116	116	115
Yatırım malları	118	117	114
Tüketim malları	108	107	107
Otomotiv	151	157	153
İnşaat	110	111	110
Ara mallar	115	117	113
Elektrik, gaz, su	116	112	112
İstihdam, ücret ve fiyatlar			
Kayıtlı işsiz sayısı (000)	2,377	2,512	2,639
İşsizlik oranı (işgücüne oranla) (AB ilkelerine göre)	8.5	9.0	9.5
Yeni iş arayanlar (000)	256	241	242
Asgari Ücret (euro /saat) (1998=100)	6.67	6.83	7.19
İmalat sektörü ortalama ücret (1998=100)	113	116.9	118.6
TÜFE (1996=100) (AB ilkelerine göre)	106.7	108.9	110.8
Enflasyon oranı	1.5	2.0	2.1
İş gücü maliyeti (1995=100)	122.1	126.6	129.6

Kaynak. EIU.

Resmi kaynaklara göre Fransız ekonomisi 2003'ün ikinci yarısından itibaren tekrar canlanmaya başlamıştır. Reel GSYİH 2003 ikinci dört ayı içinde %0.3 azaldıktan sonra üçüncü dönemde % 0.4 büyümeye geçmiştir. Böylece Fransa teknik gerileme denen iki dönem ard arda düşüş olayı yaşamamıştır. Ancak bir önceki yıl düşüşler dikkate alındığında GSYİH 2003'e göre % 0.2 daha azdır. Ekonominin 1993'den bu yana en zayıf performansını gösterdiği belirtilmektedir.

Dönemler arası iyileşme yurt içindeki talebin canlanması ve ihracat faaliyetiyle ilgilidir. Stoklardaki azalmayla ithalatın ikame edildiği gözlenmektedir. Nihai talepte yükselme vardır. Stok oluşturma ve dış ticaret; havacılık-uzay, gemicilik ve tren ekipmanları sanayilerindeki gelişmelere karşı çok hassastır. 2003 yılında stoklardaki azalma özellikle bu üç sektöre münhasır kalmıştır. Eğer bu sektörler hariç tutulursa stok oluşturma düzeyinin reel GSYİH'deki büyümeye göre % 0.2 daraldığı görülmektedir.

TABLO 8. DÖRT AYLIK GÖSTERGELER (2001-2003) (4.DÖNEM)

Mali göstergeler	2001- 4.	2002-4.	2003-3.*
Döviz kuru (Dolar/Euro) (ort.)	0.896	1.000	1.124
3-aylık Euro kredi faizi (ort. %)	3.44	3.11	2.39
Bonolar (özel ve kamu) (ort.%)	5.15	4.91	4.20
CAC-40 borsa endeksi (1987=100)	4,625	3,064	3.135
Ortalama Hisse getirisi (1995=100)	2.38	3.19	3.30*
Sektörel gelişmeler			
Konut inşaat izinleri ('000)	93	93.3	98.8
Perakende satış hacmi (1995=100)	105	106.1	105.7*
Dış Ticaret (milyar euro)			
İhracat, fob	79.5	81.2	78.8
İthalat, cif	-80.6	-82.0	-78.4
Dış Ticaret dengesi	-1.1	-0.7	0.4
Ödemeler dengesi (milyar dolar)**			
Mal ticareti, fob	3.40	3.15	-0.51*
Hizmetler	3.70	3.94	3.83*
Gelirler	3.41	4.88	4.31*
Net transfer ödemeleri	-4.84	-4.74	0.31*
Cari işlem hesabı	5.73	7.23	7.94*

Kaynak; EIU* Verisi olan en son dört aylık döneme aittir.

Hizmet sektörü, özel kesimin istihdamının üçte ikisini karşılar. Bu sektör iş üretmeyi sürdürmektedir. 2003 yılı itibarıyla da % 0.9 oranında bir büyüme göstermektedir. İnşaat sektöründe istihdam azalması dönemler itibarıyla gözlenmekle birlikte yıl boyunca % 0.8 yükseliş sağlanmıştır.

Gerileme dönemlerinde en zayıf sektör sanayi sektörüdür. Bu sektör yıllık bazda %2.5, dönemler itibarıyla ise %0.8 oranında istihdam azalmasına sahne olmuştur. Özel kesimdeki işgücünün ancak %26'sı sanayi sektöründe çalışmaktadır. Bu sektördeki istihdam kaybının önemli bir bölümü özel kesimin hizmetler dalında iş bulmuştur.

2001 yılından bu yana enflasyon korunmalı hizmetler sektöründe, ticarete konu olan mallar sektörüne göre daha hızlı artmıştır. 2003 Kasım ayı itibarıyla hizmetler sektöründeki enflasyon %2.5 iken imalat sektöründe bu oran %0.5 olmuştur. Hizmet sektöründe enflasyonu artıran en önemli faktör ulaştırma ve tıbbi gereçlerdir. Sağlık sigortası ve otelcilik hizmetlerinde de fiyatlar artmıştır. İmalat Sanayinde ise giyim ve ayakkabı fiyatları yıllık olarak bir artış göstermezken, bilgisayar, fotoğraf ve odio-visual gereçlerde azalma gözlenmektedir. Ücret ödemelerinde imalat sektörü, 2001 ortasındaki tepe noktasından sonra sürekli yavaşlayan bir azalma eğilimine girmiştir. Aynı dönemde enflasyonun sabit oranlarda azalması nedeniyle reel ücretlerde de fazla bir artış olmamıştır.

Euro, ABD dolarına göre hızla değer kazanmaktadır. 2003 son döneminde 1ABD doları: 1.24 euro olmuştur. ABD'nin yüksek düzeyde yeni dış sermaye transferi yapamaması nedeniyle 550 milyar dolarlık dış ticaret açığını kapatması zorlaşmıştır. Bu yarıda da euro'nun güçlenmesi sürmüştür. Bir çok Asya Merkez Bankası'nın ABD varlıklarını satın alarak kendi para birimlerini değerlenmesini önlemeye çalıştıkları görülmektedir. Ancak bu tutarlar ABD dış açığını finanse etmeye yetmemektedir. Örneğin Ağustos 2003 yılında ABD'ye net sermaye akışı 4.2 milyar dolara kadar düşmüştür. Giderek ABD hisselerinin dış ülkelere satışına olduğu gibi, hükümet bonolarının satışında da azalma vardır.

Buna karşılık AB içindeki üye ülkelerde gözlenen mali yapı yetersizlikleri ve zayıf kamu maliyesi koşulları döviz kuru paritesindeki daha fazla artışları engelleyecektir. Ekonomideki sermaye getirisi oranlarındaki artış sürmektedir. Avrupa Merkez Bankası yeniden kredi reeskont oranını son dönemde %2 düzeyinde tutmuştur. Kısa vadeli getiri oranları sabit kalmaktadır. Buna karşın uzun vadede örneğin 10 yıllık devlet tahvillerinde 2003 Aralığı

itibarıyla getiri oranı %4.29'a çıkmıştır. Bu durumda dört aylık bir dönemde bile 28 temel puan (binde bir üzerinden) artışı vardır. Uzun vadeli faiz oranlarındaki bu artış global eğilimleri izlemektedir. Bu gelişmeler iki önemli niteliği gün ışığına çıkarmaktadır. Birincisi, yatırımcılardaki risk'den kaçınma duygusunun göreceli olarak azalmasıdır. 2003 ortasından bu yana, Almanya gibi ülkelerdeki deflasyon korkuları azalmıştır. Ekonomik büyüme umudu artmıştır. Bu havayla birlikte uluslararası bono piyasalarında operasyonlara heves tekrar gelişmektedir. İkinci faktör ise Fransa'nın zayıflayan kamu maliyesidir. Bu bozulma nedeniyle Fransız hükümetleri sürekli yeni borçlanma senetleri ihraç etmektedir. Ancak her şeye rağmen ABD ve İngiltere'deki faiz oranı artış beklentileri uzun vadede Fransa'dan çok daha yüksektir.

Aralık 2003 itibarıyla tarihsel Fiyat / Kazanç (P/E) oranı SBF-250 endeksi için 15.3 olmuştur. Bu düzey, hâlâ 1990'ların ortalamasının altındadır. Bu düşük oran, pazarların ucuz kaldığının bir göstergesidir. Bunun nedeni 1990'lardaki aşırı değerli hisse fiyatlarıdır. Ayrıca, hisse senetlerinin risk primleri yani, aynı vadeli devlet tahvillerinin faizleriyle arasındaki risk telafi edici primler son iki yılda ekonomi ve politik belirsizlikler nedeniyle oldukça yükselmiştir.

İhracatın sektörlere göre yapısına bakıldığında gelişmenin otomotiv ve sermaye mallarında gerçekleştiği görülür. Fransa sermaye malları ihracatında Airbus uçaklarının payı oldukça fazladır. Ara mallar ihracatında nispeten bir azalma gözlenmektedir. İmalat malları ihracatında 3003 sonuna doğru bir düzelme olmuştur. ABD ile Irak krizinde yaşanan boykot ardından tekrar ihracat artırılabilmiştir. Dış ticaret dengesi olumlu hale gelmiştir. Ancak yıllık birikimli dış ticaret açığı 2002 yılında 1.2 milyar dolar olan yıllık açık, 2003'de 4.4 milyar dolara kadar çıkmıştır.

TABLO 9. ULUSLARARASI KABULLER VE TAHMİNLER (%)

Kalemler	2002	2003	2004*	2005*
Reel GSYİH büyümesi				
Dünya	2.9	3.5	4.2	4.1
OECD	1.7	2.0	2.7	2.6
AB	1.0	0.7	2.0	2.2
Döviz Kuru				
Yen/ABD doları	125.3	116.0	104.5	106.5
ABD doları/Euro	0.945	1.132	1.273	1.245
SDR/ABD doları	0.772	0.714	0.668	0.976
Mali göstergeler				
2 aylık Yen bono faizi	0.10	0.03	0.10	0.10
ABD doları 3 aylık bono faizi	1.70	1.10	1.43	3.56
Mal fiyatları				
Petrol (dolar)	25.0	28.7	22.4	20.1
Altın (dolar/ons)	310.3	362.8	421.3	375.0
Gıda içki (dolar)	12.7	6.1	1.7	6.8
Sanayi Ham maddeleri (dolar)	2.2	11.8	11.1	0.3

Kaynak, EIU

Fransa'nın son cari işlemler fazlası 2003 yılının üçüncü dört ayı itibarıyla 3,800 milyon dolardır. Ancak bir yıl önce bu fazla 6.1 milyar dolardı. Dokuz aylık cari işlem fazlası 10.8 milyar dolardır. Oysa bir yıl önce 2002'de dokuz ayda 20.2 milyar dolardı. Global ekonomik düzelme ile birlikte Dünya GSYİH düzeyinin (satın alma gücü paritesi temeline göre) 2003'te %3.5'den 2004 yılında %4,2'ye çıkması beklenmektedir. Bunun da 2005'de %4.1 gibi gerçekleşmesi olasıdır. Ancak, dünya ekonomisinde mevcut büyük dengesizlikler bu rakamların düşmesine yol açabilir.

En büyük riski ABD taşımaktadır. 2001-2002 krizinden beri tam bir düzelmeye geçememiştir. Cari işlem açığı GSYİH'nin %5'idir. ABD doları zayıflarken bu dengesizliği düzeltereği umulmaktadır. Ancak bu takdirde euro bölgesi başta olmak üzere çoğu ülkenin dış ticaret büyümesinin olumsuz şekilde etkilenmektedir. Ayrıca ABD'de hane halkları mali durum yönünden de zayıftır. Ailelerin yüksek borçlanma oranı ve konut fiyatlarındaki gevşeklik nedeniyle tasarrufa yönelmeleri halinde, tüketimin aniden düşmesi kaçınılmazdır. Bu durumda dünya ekonomisinde talep şoku gerçekleşebilir.

TABLO 10. HARCAMALARA GÖRE GSYİH (1995 fiyatlarıyla-milyar euro) (yıllık değişim %)

Kalemler	2002	2003	2004*	2005*
Özel tüketim	766.0 (1.5)	776.7 (1.4)	787.3 (1.4)	804.0 (2.1)
Kamu tüketim	329.3 (4.1)	335.9 (2.0)	341.3 (1.6)	346.1 (1.4)
Brüt sabit yatırım	281.2 (-1.4)	279.4 (-0,6)	283.3 (1.4)	288.7 (1.9)
Nihai Yurt içi talep	1,376.6 (1.5)	1,392.0 (1.1)	1,411.9 (1.4)	1,438.8 (1.9)
Stok oluşumu	-3.2 (-0.4)	-3.5 (0.0)	0.0 (0.2)	4.0 (0.3)
Toplam yurtiçi talep	1,373.4 (1.1)	1,388.5 (1.1)	1,411.9 (1.7)	1,442.8 (2.2)
Mal ve hizmet ihracatı	406.3 (1.3)	399.1 (-1.8)	412.6 (3.4)	430.3 (4.3)
Mal ve hizmet ithalatı	-379.1 (0.8)	-381.4 (0.6)	-395.6 (3.7)	-412.6 (4.3)
Dış Ödemeler Dengesi	27.1 (0.2)	17.6 (-0.7)	17.0 (0.0)	17.7 (0.0)
GSYİH	1,402.0 (1.2)	1,406.2 (0.3)	1,428.8 (1.6)	1,460.4 (2.2)

Kaynak; EIU

Yurt içi talebin azalmasıyla, zayıflayan iş piyasası ve tüketici güveni dış ticaret dengesini de olumsuz yönde etkilemiştir. Bu etkiler büyümeyi frenleyerek 2003 yılında GSYİH'nin ancak %0.3 kadar artabilmesine izin verilmiştir. Bu yetersiz artış düzeyi, Fransa'nın 1993 yılından beri karşılaştığı en düşük düzeydir. Yine de beklentiler o dur ki, Fransa, 2004 ve 2005'de dış ve iç talebin toparlanmasıyla yeniden düzelecektir. Ancak ilerleme yavaş olacaktır. Reel GSYİH artışının 2004 yılında ancak %1.6 ve 2005'de %2.2 kadar olacağı öngörülmektedir.

Enflasyon oranı 2003 başında Irak harbi nedeniyle petrol fiyatlarının artmasıyla %2.6 olmuşken artık azalmaya yüz tutmuştur. Ancak kurak geçen mevsim sonucu taze meyve ve sebze fiyatları artmıştır. Euro ticaret ağırlıklı değişim endeksi esas alınarak enflasyonun 2003 yılında %2, 2004 yılında %1.3 ve 2005'de ise euro'nun zayıflaması ve reel GSYİH artışı seyriyle birlikte %1.7 olması beklenmektedir.

Euro, ABD doları karşısında 2002 yılı ortalarından beri kuvvetlenmiştir. ABD cari işlemler açığını kapatmak için dışardan sermaye akışı sağlamak zorundadır. Bu nedenle 2004 yılında da aynı durumun sürmesi beklenmektedir. 2004 ortalarında euro'nun ABD doları 1.30: 1 euro paritesine çıkması beklenmektedir. Ancak bundan sonra düşüş gelecektir. Ortalama 2004 yılı paritesi 1.27 Dolar: 1 euro, 2005'de ise 1.25 dolar:1 euro olması muhtemeldir.

TABLO 11. HARCAMALARA GÖRE GSYİH (1995 fiyatlarıyla) (yıllık değişim-%)

Kalemler	2002	2003	2004*	2005*
Reel GSYİH artışı (%)	1.2	0.3	1.6	2.2
Sanayi üretim artışı (%)	-1.0	-1.5	1.2	2.5
İşsizlik oranı (ort.) (%)	9.0	9.6	10.0	10.2
İşsizlik oranı (AB ilkesince) (%)	8.8	9.6	10.0	10.2
TÜFE (ort. Enflasyon) (%)	1.9	2.0	1.3	1.7
TÜFE (ort. AB ilkesince) (%)	1.9	2.0	1.3	1.7
Kısa Dönem Bankalar arası Faiz Oranı(%)	3.3	2.4	2.2	2.7
Bütçe dengesi (milyar dolar)	-3.1	-4.2	-4.1	-3.4
Mol ihracatı, fob (milyar dolar)	305.6	348.0	388.2	411.2
Mal ithalatı, fob (milyar dolar)	296.6	341.7	378.5	400.1
Cari işlem dengesi (milyar dolar)	25.7	17.0	22.7	17.9
Cari işlem dengesi (% , GSYİH)	1.8	1.0	1.1	0.9
Döviz kuru (dolar/euro)	0.945	1.132	1.273	1.245
Döviz kuru (100Yen/euro)	1.184	1.313	1.330	1.326
Döviz kuru (euro/sterlin)	1.588	1.444	1.412	1.432

Kaynak; EIU

Fransa'nın ticaret fazlası yerel para birimi cinsinden 2003 yılında azalmaktadır. Euro bölgesindeki zayıf dış talep koşulları ve euro bölgesi dışındaki ülkelerle pazarlıklarda göreceli rekabet gücündeki azalma nedenleriyle dış ticaret fazlasının 2004-2005 yıllarında tekrar kuvvetleneceği düşünülmektedir. Bu dönemde Fransa'nın dış ticaret hadlerinde ve dış talepte olumlu gelişmeler beklenmektedir. AB kaynaklı turist akınındaki azalmanın neden olduğu bir durgunluk 2003'de turizm sektöründe de yaşanmaktadır. Ancak hizmetler sektöründe yine de dış fazla oluşmaktadır. Dış Yatırım gelirlerindeki fazlalık sayesinde tranfer ödemelerindeki yapısal dengesizliğin, ekonomik gelişmenin önünü kesmeyeceği görülmektedir. Öyle ki cari işlemler dengesi 2003 yılında GSYİH %1 kadar fazlalık artışı göstermektedir. 2004 yılında bu fazlanın % 1.1 ve 2005 yılında 0,9 kadar olması beklenmektedir.

6. SEKTÖRLERE GÖRE EKONOMİNİN ANALİZİ

- Dünyadaki Eğilim;

Global çağda yerel imalat kapasitesi, iç pazar hacmi, teknoloji alt yapısı, sermaye yapısı gibi kavramlar artık stok varlığı terimleriyle anlamsız kalmaktadır. Ülke analizlerinde bilgi yeterliliği yani, akıl ve bilgi yeteneğinin ölçülmesi anlam kazanmaktadır. Bu sayede üretim kaynakları ve faktörleri ülke ekonomisinde ve gelişmesinde bir kısıtlayıcı unsur olmaktan çıkmaktadır.

Teknolojik icatlar, ulaştırma ve iletişimde verimliliği artırarak, dünya boyutlarını küçülmüştür. Ortak pazarların oluşturulmasında ve ülkelerin bütünleştirilmesinde, teknik olanaklar büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Nitekim, Ortak Pazarın aşamalı olarak gerçekleştirilmesi teknolojik uygulamalarla paralellik içindedir. Kara, hava ve deniz nakliyatının yanı sıra uydu iletişim teknolojileri ve demiryollarında da bu durum görülmektedir.

Teknoloji transferlerinin çoğu değişik ülkeler arasındaki bağlantılı şirketler arasında gerçekleştirilmiş olmasına karşın, birbirleriyle bağlantısız bir çok ülke arasında da bu tür alışverişler artmaya başlamıştır. Teknoloji ve teknik hizmetleri için royalti ve ücret ödemeleri genel olarak şirket içinde (ana şirket ile yabancı şubesi arasında) gerçekleşmektedir. Patent ödemeleri daha çok ABD ve AB'deki yabancı şirketlere yapılmaktadır. Ancak, genel görünüm teknoloji transferlerinin; patent, royalti ve lisans ücretlerinin ABD, Japonya, Almanya, İngiltere, Fransa ve Hollanda arasında yapılmakta olduğudur.

Bunun nedeni basittir. Dünyadaki ulaştırma maliyetleri ve ticaret engellemeleri azaldıkça; yurt dışında fabrika kurmak ve araştırma merkezleri tesis etmek yerine, yurt dışı pazarlara ihracat yoluyla ulaşmak çok daha kolay gelmektedir. Sermaye piyasaları daha çok bütünleşirken likidite artmakta, tek ülkede yerleşik bir şirketin bile bono ve hisse senedi satabilme olanağı doğmaktadır. Amerika, Japonya ve Avrupa'nın büyük şirketlerinin, sermayeye yakın oluşları sayesinde sağladıkları avantajları böylece aşınmış olmaktadır.

Uçak ve yarı iletken devre imalatında olduğu gibi kimi sektörlerde şirketler, yatırımlarının karşılığını alabilmek için global olmak zorundadırlar. Bu tür yatırım konularına yönelen

şirketler, çağımızda araştırma-geliştirme (Ar-Ge) faaliyetlerinin çok yüksek maliyete ulaşması nedeniyle (ilaç ve telekomünikasyon gibi) global düşünmek ve yatırım yapmak zorundadırlar. “Siemens” firması 1960’larda bir elektronik devre anahtarının Ar-Ge giderlerini karşılayabilmek için yapacağı yatırımların boyutunun, Alman pazarının % 50’sini ve global pazarların en az % 20’sini kaplaması gerektiğini hesap etmekteydi. Uluslararası şirketlerden; Mars, P-G, Unilever, Colgate, Palmoil, PM, Nabisco ve Cadbury Rusya’da bu stratejiyi uygulamaktadır.

Batıda yeni tesis yatırımlarının kapasiteleri için global pazarlar düşünülerek ölçek belirlenmektedir. Mevcut yatırımlar içinse, M-A (satın alma ve birleşmeler) stratejileri bir kalkınma planı olarak kabul edilmektedir. Çağımızın rekabet dünyasında tüm bu gelişmeler, çok yakından izlenmek durumundadır. Sanayi üretimi, ürünlerin bileşiminin global olarak tasarlanmasına yönelmiştir.

6.1. Tarım

Fransa, tropik ürünler ve hayvan yemi dışında tarım açısından kendine yeterli bir ülkedir. En önemli tahıl ürünü olan buğdayı, arpa ve mısır izler. Rhone deltası ve çevresinde pirinç ekilir. Bağların büyük bölümü güney ve güney doğuda yerleşmiştir. En kaliteli şaraplar, Bordeaux ve Bugonya’da üretilir. Meyvecilik ve sebzeçilik son derece gelişmiştir. Başlıca kök bitkileri; şeker pancarı, patates ve şalgamdır. Güney batıda ve Alsace’de tütün yetiştirilir. Parfüm ve ilaç yapımında kullanılan bitkilerin üretimi de yaygındır. Hayvancılık çoğu yerde bitkisel üretimden önde gelir. Çiftlik hayvanlarının yaklaşık yarısını oluşturan sığır varlığı, Akdeniz bölgesi dışında ülke düzeyinde dengeli bir dağılım gösterir. Süt sığırcılığı özellikle Batıda ve Kuzeyde yapılır. Besi sığırcılığı ise Massif Central ve Normandiya’da öne çıkar. Etinden, sütünden ve yününden yararlanan koyunlar daha çok orta ve güneydeki dağlık kesimlerde beslenir. Dünyanın önde gelen peynir ve yağ üreticisidir Fransa. GSYİH’nın % 6’sı tarımdadır. İşgücünün %7,8’ini istihdam eder. Ormanların ekonomiye katkısı büyüktür. Tomruk üretiminde Avrupa’nın önde gelen ülkelerindedir. Balıkçılık özellikle iç tüketim açısından büyük önem taşır. Balıkçıların yaklaşık yarısı Bretenya kıyılarında yaşar.

6.2. Turizm

Uluslararası kitle turizmi içinde yer almayan Fransızlara kendi güneş ve deniz iklimi yetmektedir. Yurt dışı seyahatleri macera, sosyal-kültürel cazibe ve heyecan unsurları içermelidir. 2001 yılında yaklaşık 15 milyon yurt dışı seyahat gerçekleştiren Fransızlardan, Türkiye'nin aldığı pay 500 000 kişi yani, yaklaşık % 3,4 kadardır. Yurt dışı tatillerinde ortalama 1250 euro gibi yüksek bir harcama yaparak 18,8 milyar euro harcama toplamına ulaşmışlardır. Halkın % 60'ı tatillerini yaz aylarında kullanırlar. Nüfusun % 90,6'sı tatil için kendi ülkelerini tercih etmektedir. Seyahate çıkanların sadece % 9,4'u yurt dışında tatile çıkmaktadır. Yurt dışına çıkanların büyük kısmını, 30 ve altı yaş grubunda olan Parisliler oluşturmaktadır. Her iki Fransızdan birisi tatillerinde spor aktivitesi yapmaktadır. Tırmanma, bisiklet, tenis, golf ve kayak gibi sporlar tercih edilmektedir. Her zaman kültürel aktivitelere meraklı olagelmışlerdir. Müzik festivalleri, resim sergileri gibi sanat ve kültürel olaylara katılımları yüksektir. Müzeleri ve tarihi yerleri ziyareti yeğlerler. Pazarlık etmeyi ve satın almadan önce hazırlık yapmayı düşünürler. Öteki dilleri konuşma konusunda genellikle çok becerikli değildirler. İngilizce konuşmayı pek tercih etmezler. Mutfak Fransızlar için çok önemlidir yeme alışkanlıklarını tatillerde bir yana bırakmak isteseler de vazgeçemeyecekleri şeyler vardır. Öğle ve akşam yemeklerinde mutlaka ekmek isterler. Tercih ettikleri kahve ekpressodur ve yemekte uzun zaman geçirmeyi tercih ederler. Kolay eleştirir fakat memnun olmazlar. Fransa'da turizm işi yapmak isteyen tur operatörlerinin bu ülkede iş yapabilmeleri için lisans almaları zorunludur. Turizm Bakanlığı'nca. 2001 yılında ülkede 250 civarında tur operatörü bulunmaktadır. Dört tip tur operatörü bulunmaktadır;

Genelciler: Bunlar Nouvelles Frontieres gibi büyük ulusal tur operatörleridir ve büyük kataloglara sahiptir. Paketleri kendi seyahat acenteleri zincirleri ve bağımsız acenteleri tarafından satışa sunulur.

Uzmanlar; bunlar belli destinasyonlar ya da belli seyahat türlerinde uzmanlaşmış daha küçük operatörlerdir. Bu operatörler doğrudan satış yapabilecekleri gibi bağımsız ve zincir acentesi da satış için kullanabilirler.

Otobüs operatörleri; Fransa'da 2500 dolayında otobüs operatörü bulunur. Bunların 600'ü turizm girişimcileri sendikası üyesidir.

Dernekler; Bunlar kendi üye gruplarına ya da okul grupları kültür grupları gibi Pazar bölümlerine hizmet sunarlar.

2000 yılında ülkede 5000 kadar satış noktası bulunmaktaydı. Bunlardan 250 tur operatörü 1600 lisanslı seyahat acenteleri sendikası (SNET) üyesidir. Seyahat acentelerinin %40'ı Paris bölgesinde yoğunlaşmıştır. Hipermarketlerdeki seyahat acentesi satış noktaları son yıllarda çok kârlı hale gelmişlerdir. Bunlar arasında Leclerc Voyages, Vayances Carrefour, Auchan Voyages sayılabilir.

TABLO 12. FRANSA'YA GELEN TURİSTLERİN DAĞILIMI (2002)

Ülke	Kişi Sayısı (milyon)	Yıllık Atış (%)
İngiltere /İrlanda	14 958	0,5
Almanya	14 346	3,4
Hollanda	12 631	7,3
Belç./ Lux.	8 472	2,8
İtalya	7 847	11,6
İsviçre	3 074	-6,7
İspanya	2 965	3,8
ABD	2 996	-15,3
Japonya	723	-0,7
Diğer	8 973	-2,5
Toplam	77 012	2,4

Kaynak Est. Dir. Du Tourisme

2000 yılı, Fransız seyahat acenteleri için çok iyi bir yıl olmuştur. Ciroları %11 oranında aktarmış 10,8 milyar dolara çıkmıştır. Bu cironun %73,4'ü bilet satışlarından, %19,7'si turlardan gelmektedir. Bu artışla Turizm gelirlerinin Fransa milli gelirindeki payı, son on yılın en yüksek artışını yaşamış ve % 3,23 oranına çıkmıştır. 2001 yılında ise 11 Eylül olayları sonucunda ciro büyümesi %1,2 oranında düşmüştür. Bu arada Fransız seyahat acenteleri bir de havayolu taşımacılığında kaynaklanan bazı yapısal düzenlemelerle karşı karşıya kalmışlardır. Bir çok hava yolu şirketi iflas etmiştir. Bunlar arasında AOM-Air Freedom, Air-Lib adıyla tekrar faaliyete geçmiştir. Diğer ucuzcu şirketler Aesy Jet, Ryanair, Buzz, Fransız pazarından pay almak için yerleşmişlerdir. Bu durumda Air Frans gibi büyük şirketlerle rekabet edebilmek için ucuzluğa yönelmişlerdir.

TABLO 13. FRANSA'DAKİ BAŞLICA SEYAHAT ACENTALARI (milyon euro) 2001

ŞİRKET	CİRO	BİLET SATIŞ ORANI (%)	ARTIŞ %	SATIŞ NOKTASI SAYISI
Carlson Wagonlit Travel	1 016	100	3	135
Accor Travel	713	55	-	265
Selectour	1 200	66,7	5	526
Total L'Alliance	2 929	-	-	-
HavasVoy.(Thomas Cook)	960	16	2,5	406
HavasVoyages-Amerikan Express	1 750	97,8	0	215
Manor	1 600	71	7	489
Dont Protravel	762	68	5	200
Afat Voyages	1 000	62	13,7	457
Tourcom	900	60	31	370
BYTI France	95	100	32	11
Rodsenbluth France	44	91,3	-10	6
World Travel France	26	91,6	-	5

Kaynak: Les Echos. Apr. 2002

Ciro olarak en büyük Turizm acentası olarak Total L'alliance ortaya çıkmaktadır. Satış noktası sayısı itibarıyla ise en büyük acentelik ağına, Selectour sahiptir.

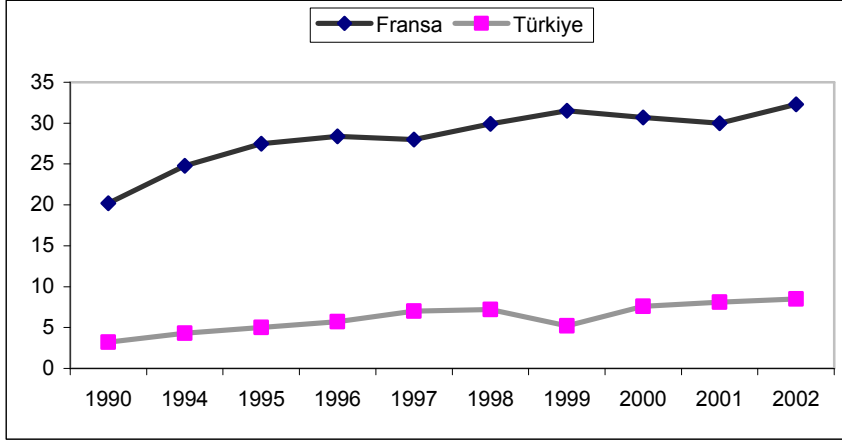
TABLO 14. FRANSA'NIN TURİZM GELİRLERİ VE GİDERLERİ (milyon euro)

Kalemler	1997	1998	1999	2000	2001
Gelirler	24 924	26 917	29 987	33 711	33 897
Değişim %	12,7	8	11,4	12,4	0,6
Harcama	14 750	15 999	16 556	18 296	18 791
Değişim %	22,9	7,3	23	14,8	-2

Kaynak:; Fransız Merkez Bankası.

1995 yılından 200 yılına kadar ortalama %10 oranında büyüyen dış turizm gelirleri 2001 yılında sadece % 6 büyümeye göstermiştir.

GRAFİK 17. KARŞILAŞTIRMALI TURİZM GELİRLERİ (milyar dolar)

Kaynak; HDTM

Fransa'nın turizm gelirlerine bakıldığında sürekli bir yükseliş trendi gözlenmektedir. Türkiye'nin turizm gelirlerinin altı katı kadar yüksek düzeyde gelir sağlamaktadır. Bunda AB pazarının ölçek etkisinin olduğu bilinmelidir.

6.3. Ulaşım ve Haberleşme

Fransa'da sabit telefon hattı abone sayısı 1998 yılında 34,86 milyon kadardır. Mobil cep telefonu sayısı ise 11,1 milyondur. Telefon haberleşme sistemleri oldukça gelişmiştir. Yerel uydu sistemleri, fiber optik, kısa dalgalarda radyo yayın kanalları gelişmiştir. 2 İntelstat uydusu vardır. Bunlar 5 antenli olup; ikisi Hindistan Okyanusu üçü de Atlantik Okyanusu'nu kapsam alanı içine almaktadır. NA Eutelsat, İnmarsat (Atlantik Okyanusu Bölgesi için) uydusu vardır. Ayrıca, 20 ülkeyle yüksek frekanslı haberleşme ağı kurmuştur. Radyo istasyonları olarak, 41 AM, 3,500 kadar FM ve iki adet yüksek frekanslı yayını vardır. TV yayın istasyonlarının sayısı 1995 yılında 584 kadardı. Bunlar için 9676 adet yansıtıcı istasyonu bulunmaktaydı. 2000 yılında İnternet servisi veren 62 şirket vardır. İnternet kullanıcılarının sayısı ise 2002 yılı itibarıyla 17 milyon'dur.

Fransa'nın demiryolları ağının uzunluğu 32,682 km'dir.(1.4 metre ray eninde olanlar) Bunun 14,104 km'si elektrikli. Ayrıca, 167 km uzunluğunda bir metre enli özel hızlı tren hatları vardır. Su yollarına bakıldığında kullanılan nehir hattı uzunluğu 14,932 km'ye varmaktadır. Ayrıca boru taşıma hatları da önemlidir. 2003 yılında gaz taşıma amacıyla 13,946 km, petrol için 3,024 km ve rafine petrol için 4,889 km uzunluğunda boru hattı tesis edilmiş durumdadır.

Fransa'nın en önemli limanları ve istasyonları; Bordeaux, Boulogne, Cherburg, Dijon, Dunkerque, La pallice, Le havre, Lyon, Marseille, Mulhouse, Nates, Paris, Rouen, Saint Nazaire, Saint Malo, Strasburg olmaktadır.

Gemi nakliyatında da gelişme gösteren Fransa'da, 1000 gros ton üzerinde 35 gemi bulunur. Toplam gros ton olarak gemi filosu 749,570 GRT taşıma kapasitesindedir. Ağırlık "dead weight ton" olarak 939,1314 DWT' luktur. Bu filonun 4 kargo, 9 kimyasal madde taşıma tankeri, 4 adet LPG, iki adet yolcu, 10 adet petrol tankeri, 4 kısa mesafe yolcu gemisi, iki adet rol-on gemisi vardır.

Fransa'da havacılıktaki gelişmelere paralel olarak sivil havacılık ve taşımacılığında büyük bir gelişme gerçekleştirilmiştir. 2002 yılında ülkedeki hava alanlarının sayısı 477'ye yükseltilmiştir.

6.4. Sanayi

Fransa'nın elektrik üretimi 520,1 milyar kWh (2001) olmuştur. Bunun %8,2'si fosil yakıtlardan, %14'ü su kaynaklarından, %77.1 ise nükleer santrallerden sağlanır. Elektrik tüketimi 72,6 milyar kWh'dir. Bunun 4,2 milyar kWh kadarını ithal etmektedir. Petrol üretimi 34,920 varil/gün'dür. Buna karşılık petrol tüketimi 2,060 milyon varil/gün düzeyindedir. Bunun sonucunda, petrol ihracatı 409,600 varil/gün iken, ithalatı 2.281 milyar varil/gün olmaktadır.

Kanıtlanmış petrol yatakları 144,3 milyar varil/gün'dür. Doğal gaz tüketimi 42,0 milyar metre küp iken, yurt içindeki üretimi ancak 1,9 milyar metre küptür. Bu durumda 40,3 milyar metre küp doğal gaz ithal ederken, 1,7 milyara metre küp ihracat yapmaktadır.

İmalat sektörü katma değerlerinin 1995 ve 2000 yılları itibarıyla değerleri ve toplam milli gelir içindeki payları tablolar halinde incelenmiştir. Sektörler incelemede kolaylık olması amacıyla ilgili sektörler olarak ayrı ayrı gruplandırılarak tablolar hazırlanmıştır. Tümü olarak imalat sanayinde 54 sektör başlığı altındaki toplam üretim değeri 152 milyar dolardır. Buna dayanarak, %2 üzerinde pay alan sektörlerin ortalamasının üzerinde yer alan yani, tercih gören

alanlar olduğu belirlenmektedir. Bu sektörlerden %2 altında olanların ise giderek gözden düşen ve katma değeri azalan tercihsiz alanlar olduğu söylenebilir.

TABLO 15. SEKTÖRLERE GÖRE KATMA DEĞER (cari fiyatla) (milyon dolar)

	Katma değer		Sektör payı (%)	
	1995	2000	1995	2000
İmalat Sanayi Sektörleri ISIC				
Tekstil İplik, dokuma ve bitirme (171)	2731	1664	1,5	1,1
Diğer tekstil (8172)	1928	1341	1,0	0,9
Örgü ve kroşe eşya (1730)	1041	617	0,6	0,4
Kürk hariç giyim eşyası (1810)	3921	2354	2,1	1,5
Kürk işleme boyama (1820)	30	14	0,02	0,01
Deri dabağlama ve işleme (191)	716	614	0,4	0,4
Ayakkabı (1920)	1172	638	0,6	0,4
Kereste doğrama ve işleme (2010)	58	36	0,03	0,02
Odun, mantar ürünleri (202)	1916	1562	1,04	1,02
Kağıt ve ürünleri (210)	6373	4464	3,4	2,9

Kaynak; EUROSTAT

İmalat sanayi sektörü katma değerlerine bakıldığında yukarıdaki ayrıma göre emek yoğun sektörler arasında en yüksek katma değer yaratan sektör olarak kağıt ve ürünleri imalatı sektörü (%2,9) görülmektedir. Diğer kürk hariç giyim eşyaları tekstil ürünleri giderek önemini yitirmektedir. Daha az emek yoğun sektörler olan basın yayın, otomasyon ve bilgi içeriği daha yüksek olan kimya ve yoğun teknoloji içeren demir-çelik sektörleri bir tabloda gruplandırılmıştır. Kağıt sektörü 1995- 2000 döneminde ise %3.4 den %2.9'a düşerek değer kaybetmiştir. Milli gelirden önemli bir payı olan bu sektörün dışında tekstil sektörünün böyle önemli bir ağırlığa sahip olmadığı görülmektedir.

Basın-yayın, petrol ürünleri, temel kimyasallar, sentetik lifler, plastik ve kauçuk ürünleri, demir ve demir dışı temel ürünlerin kapsama alındığı Fransa ekonomisine ait Katma değer üretimi tablosu aşağıda sunulmuştur. Bu tablo, yukarıdaki temel ürünlerden farklı malların sınıflandırılmasıyla oluşturulmuştur.

TABLO 16. SEKTÖRLERE GÖRE KATMA DEĞER (cari fiyatla) (milyon dolar)

İmalat Sanayi Sektörleri ISIC	Katma değer		Sektör payı (%)	
	1995	2000	1995	2000
Basım yayıncılık (221)	6267	5184	3,4	3,4
Basımla ilgili hizmetler (222)	4413	2994	2,4	2,0
Medya kayıt kopyaları (2230)	142	132	0,08	0,08
Taş kömürü fırın ürünleri (2310)	2585	1518	1,4	1,0
Rafineri petrol ürünleri (2320)	2436	4132	1,3	2,7
Temel kimyasallar (241)	9593	6378	5,2	4,2
Öteki kimyasallar (242)	19403	16360	10,5	10,8
Sentetik lifler (2430)	125	122	0,07	0,08
Kauçuk ürünleri (251)	3784	3109	2,2	2,0
Plastik ürünleri (2520)	6449	6014	3,5	3,9
Cam ve cam eşyası (2610)	3218	2289	1,7	1,5
Metal dışı mineral ürünler (269)	5739	4321	3,1	2,8
Temel demir-çelik (2710)	5807	4079	3,1	2,7
Temel demir dışı metaller (2720)	1743	1575	1,0	1,0
Metal kalıplar (273)	1485	1206	0,8	0,8
Tank, buhar kazanı metal aksam (281)	5232	4104	2,8	2,7
Öteki metal ürünler (289)	10242	8892	5,6	5,8

Kaynak; EUROSTAT

Kimya ve temel demir- çelik ürünlerinin alındığı bu tabloya göre. En yüksek katma değeri kimyasallar üretimi oluşturmaktadır. Bu sektörün toplam imalat sanayi katma değeri içindeki payı da %10.8 gibi çok yüksek düzeydedir. Katma değerinin yüksekliği bilgi yoğun, ileri teknoloji nitelikliliğini de göstermektedir. Aynı şekilde %5.8 payla metalden mamul ürünler de yüksek bir katma değer üreten alandır. Basım yayıncılık da aynı şekilde son beş yılda aynı önemde %3,4 katma değerden pay almaktadır. Bu sektörlerin payı 1995 ve 2000 yıllarında aynı düzeylerini ve önemlerini korumaktadır.

Kimyasallar, plastik, petrol ürünleri ve kauçuk alt sektörlerinin 1995 yılında genel katma değerinden aldığı pay %24,2 iken ve 2000 yılında % 24,7 'ye yükselmiştir. Bu oranlar, kimya ürünleri sektörünün ekonomide ne denli önemle desteklendiğini göstermektedir. Cam eşya sektörünün de özel seramiklerle birlikte yepyeni bir (nich) yeni malzeme alanı oluşturması nedeniyle kimya sektörüne dahil edilmesi halinde, bu oranlar sırasıyla %25,9 ve 26,2 olmaktadır.

TABLO 17. SEKTÖRLERE GÖRE KATMA DEĞER (cari fiyatla) (milyon dolar)

İmalat Sanayi Sektörleri ISIC	Katma değer		Sektör payı (%)	
	1995	2000	1995	2000
Genel amaçlı makineler (291)	8308	7064	4,5	4,6
Özel amaçlı makineler (292)	5173	4179	2,8	2,7
Ev eşyaları (2930)	1618	993	0,9	0,6
Ofis hesap bilgi işlem makin. (3000)	4764	3293	2,6	2,2
Elektrik motoru, jeneratör, transf.(3110)	1327	1132	0,7	0,7
Elektrik dağıtım- kontrol gereç. (31209)	4026	3236	2,2	2,1
İnsüle tel kablo (3130)	1264	914	0,7	0,6
Akümülatör pil, batarya (3140)	512	236	0,3	0,2
Aydınlatma cihazı, lambalar (3150)	664	352	0,4	0,2
Öteki elektrik gereçleri (3190)	1602	1371	0,9	0,9
Elektrik valf ve tüpleri (3210)	4843	4021	2,6	2,6
TV/radyo yayın cihazları (3220)	4530	4615	2,5	3,0
TV ve radyo alıcıları (3230)	775	408	0,4	0,3
Tıbbi ölçüm test gereçleri (331)	4003	4765	2,2	3,1
Optik ve fotoğraf gereçleri (3320)	701	464	0,4	0,3
Saatler (3330)	268	149	0,1	0,1

Kaynak; EUROSTAT

İmalat sektörleri içinde daha çok makine ve tüketim elektroniği gibi mühendislik alanlarını gösteren yukarıdaki tabloda, bilgi yoğun temel imalat alanları belirtilmektedir. Genel amaçlı makineler (%4,6) ve TV yayın cihazları (%3,0) ve Tıbbi ölçüm cihazları (%3,1) gibi çok özel bilgi yoğun ürünlerin katma değerleri payı da yüksek bulunmaktadır. Ancak bu sektörlerin bakıldığında tümü için Fransız ekonomisindeki anlam ve önemlerinin fazla olmadığını belirtmek gerekir. Ortalamaya göre yüksek olmalarına karşın, yarattıkları katma değer payı bakımından ekonomideki öteki sektörlerle göre yerleri belirsizliğini korumaktadır. Özel ve genel amaçlı makineler ile birlikte ev aletlerinin toplamından oluşan makine birimleri sektörü 1995 yılında milli gelirden %8,2, 2000 yılında %7,9 pay almaktaydı. Son beş yıl içinde göreceli önemi azalmaktadır. Bilgi yoğun teknolojileri içeren alt sektörlerin toplamı olarak elektrik-Elektronik gereçleri sanayinin katama değer payı 1995 yılında %15,9 olmuştur. 2000 yılında bu oran, %16,2 olarak gerçekleşmiştir. Sektörün yıllara göre taşıdığı önemin derecesinde artış vardır. Ancak, kimyasallar sektörüyle karşılaştırıldığında göreceli olarak (“nich” alanları hariç) ihmal edilen bir sektör olduğu görülmektedir.

TABLO 18. SEKTÖRLERE GÖRE KATMA DEĞER (cari fiyatla) (milyon dolar)

İmalat Sanayi Sektörleri ISIC	Katma değer		Sektör payı (%)	
	1995	2000	1995	2000
Motorlu araçlar (3410)	12026	11845	6,5	7,8
Otomobil kaporta treyler (3430)	898	843	0,5	0,6
Otomobil parça ve aksesuarları (3430)	5481	4469	3,0	2,9
Gemi ve bot yapım, onarımı (351)	686	712	0,4	0,5
Lokomotif ve tramvay (3520)	954	395	0,5	0,3
Uçak-roket (3520)	5507	6045	3,0	4,0
Ulaştırma gereçleri (359)	431	297	0,2	0,2
Mobilya (3610)	3375	2519	1,8	1,7
Öteki imalat (369)	2035	1293	1,1	0,9
Hurda metal dönüştürme (3710)	-	314	-	0,2
Demir dışı hurda dönüştürme (3720)	-	268	-	0,2

Kaynak. UNIDO 2003 verilerinden yararlanılarak tarafımızdan hazırlanmıştır.

Bu tablo ayrımı içinde gösterilen motorlu araçlar ve gemi, tren, uçak ve öteki ulaştırma araçları sektörleri, katma değer bakımından bilgi yoğun ve yüksek teknoloji isteyen alanlardır. Bunların içinde Fransa'nın çağdaş anlamda bir politika izleyerek; otomobil (%7,8), uçak ve uzay sanayinde (%4) yoğunlaştığı görülmektedir.

Tablonun tümü göz önüne alındığında Fransa'da; tekstil, deri, ayakkabı, odun, cam, ev eşyaları, elektrikli motorlar, kablo-tel, akü-pil, aydınlatma ampuller, foto gereçleri, saat, oto kaporta, lokomotif, mobilya, gemi yapımı gibi alanlarda katma değer düşük olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle Fransa açısından ekonomi politikası olarak; üretimde değer yaratma, ileri teknoloji alanlarına katkıda bulunma yönünden, bilgi toplumu ve iletişim çağı teknolojisi ufuklarına göre rekabet ve tercih şansı bulunmayan alanlar böylece belirginleşmektedir. Öte yandan Fransa'da katma değer yarattığı belirlenen ve ağırlıklı rekabet gücü artırılmaya çalışılan alanlar olarak; kimyasal ürünler, rafineri ürünleri, kağıt, kauçuk, plastik sektörleri metal dışı camsı ürünler (Teflon gibi) öne çıkmaktadır. Kimya sektörü büyük bir önem taşımaktadır. Bunların dışında kalan mühendislik ağırlıklı; temel demir çelik, makineler, TV alıcıları, tıbbi ölçüm cihazları ve motorlu araçlar da katma değeri yaratan önemli sektörler olarak belirlenmektedir.

Fransa’da ekonomi politika ve dış rekabet gücü açısından imalat sanayi sektörünün iç yapısının da incelenmesi önem taşır. Ülkede üretilen ürünlerin iç talebe yönelik olarak mı yoksa dış talebe yönelik olarak mı gerçekleştirildiğinin anlaşılması gerekir. Dış ticaret amacıyla yapılan üretim, ülkenin rekabet gücü yüksek olan alanlarını belirlemektedir. Ayrıca çağdaş gelişmelerin çizgisini göstermektedir. İç tüketimin ötesinde üreten sektörlerde, üretim tüketim oranı 1’in üzerindedir. Bu oranın %10 kadar üst ve alt sınırlarında kalanlar, kendine yeterlilik politikasının göstergesi olmaktadır.

TABLO 19. İMALAT SANAYİ ARZ-TALEP DENGESİ (Cari fiyatla)

SEKTÖRLER ISIC	TÜKETİM		ÜRETİM/TÜKETİM (%)	
	TOPLAM (milyon \$) (2000)	FERT BAŞINA (\$ (2000)	1995	2000
Tekstil ipliği, ve dokuma (1711)	4072	69	1,19	1,25
Tekstil eşyası, giyim hariç (1721)	2148	36	0,77	0,67
Halı ve kilim (1722)	567	10	0,92	0,86
Kord, halat ağ (1723)	142	2	0,72	0,84
Diğer tekstil (1729)	2213	37	1,08	1,08
Örme kroşe eşya (1730)	-	-	0,65	-
Kürk hariç, giyim eşyası (1810)	12665	214	0,81	0,68
Kürk işleme, boyama (1820)	-	-	1,43	-
Deri tabağlama, işleme (1911)	-	-	0,70	-
Ayakkabı (1920)	3717	63	0,66	0,49
Sunta, kontrplak (2021)	1454	25	1,07	1,07
Ahşap işleme (2022)	2328	39	1,03	0,97
Tahta sandık (2023)	1080	18	1,06	1,15
Diğer tahta eşya (2029)	156	18	0,61	0,56
Kağıt ve karton (2101)	9120	154	0,85	0,79
Ondüle kağıt karton (2102)	6026	102	0,96	0,94
Diğer kağıt karton eşya (2109)	4370	74	0,95	0,96

Kaynak. UNIDO

Kürk işleme ve boyama (1,43), tekstil (1,15), tahta sandık (1,15) fazlalık; deri, kord-halat, giyim hariç tekstil eşyaları yetersiz yurt içi üretim göstermektedir.

TABLO 19. İMALAT SANAYİ ARZ-TALEP DENGESİ (Cari fiyatla)

SEKTÖRLER ISIC	TÜKETİM		ÜRETİM/TÜKETİM (%)	
	TOPLAM (milyon \$) (2000)	FERT BAŞINA (\$ (2000)	1995	2000
Kitap yayıncılığı (2211)	2846	48	0,97	1,00
Dergi, gazete yayıncılığı (2212)	9994	169	1,01	1,00
Medya kayıt çoğaltma (2213)	1720	29	0,69	0,67
Basım (2221)	7247	122	1,0	1,01
Basımla ilgi hizmetler (2222)	1091	18	0,98	0,98
Taş kömürü fırın ürünleri (2310)	3948	67	1,02	1,04
Rafine petrol ürünleri (2320)	50875	859	0,96	0,98
Gübre dışı temel kimyasal (2411)	21954	371	0,88	0,89
Gübre ve nitrathı bileş. (2412)	2531	43	0,68	0,64
Temel halde plastikler (2413)	6663	112	0,98	0,97
Böcek ve tarım ilaçları (2421)	2374	40	1,01	1,07
Boya, vernik (2422)	3194	54	0,98	0,98
Tıbbi ilaç ve kimyas. (2423)	27253	460	1,04	1,07
Sabun kozmetik ürünler (2424)	8980	152	1,43	1,49
Diğer kimyasallar (2429)	-	-	1,05	-
Kauçuk lastik ve tüpler (2511)	3679	62	1,31	1,28
Diğer kauçuk ürünler (2519)	2691	45	1,08	1,15
Plastik ürünler (2520)	20876	352	0,92	0,92

Kaynak: UNIDO

Bu tabloda kauçuk ve lastik boru ve tüpler üreten imalat sanayi sektörlerinde (1,28 ve 1,15) belirgin bir ölçüde üretim fazlası görülmektedir. Onun dışındakiler için kendine yeterli bir yapıdan bahsedilebilir. Tümöyle kimya sektörü için bu değerlendirmeler yapılabilir. BU alandaki tek istisna Sabun ve kozmetik sanayi ürünleri alt sektörüdür. (1,49) Cam ürünler, seramik refraktör malzemeleri, çimento, mineral işleme, demir ve demir dışı metaller, metal

eşyalar ve buhar kazanları gibi imalat alanları sınıfındaki üretim/tüketim dengesi katsayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

TABLO 20. FRANSA İMALAT SEKTÖRÜNÜN ÜRETİM VE TÜKETİM DENGESİ

SEKTÖRLER ISIC	TÜKETİM		ÜRETİM /TÜKETİM (%)	
	TOPLAM (milyon \$) (2000)	FERT BAŞINA (\$ (2000)	1995	2000
Cam ve cam ürünler (2610)	5331	90	1,15	1,14
Porselen çanak çömlek (2691)	761	13	0,94	0,91
Refraktör, seramik ürünler (2692)	473	8	1,20	1,21
Diğer Seramik ür. (2693)	1469	25	0,79	0,70
Çimento, alçı (2694)	7559	128	1,02	0,97
Taş işleme, kesme (2686)	489	8	0,85	0,74
Mataldışı mineral işleme (2699)	1107	19	1,18	1,15
Temel demir-çelik (2710)	15910	269	1,05	1,04
Temel demir dışı metaller (2720)	11417	193	0,77	0,73
Yapı metal ürünleri (2811)	4528	76	1,04	0,97
Depo, tank, metal kaplar (2812)	1497	25	1,17	1,01
Buhar üreticileri (2813)	5649	95	1,04	1,03
Genel el alet ve takımları (2893)	3172	54	0,91	0,90
Diğer metal eşya (2899)	7006	118	1,02	1,0

Kaynak: UNIDO

Bu alanlardaki en yüksek üretim fazlasını; refraktör ürünleri (1,21), metal dışındaki minerallerin işlenmesi (Mücevher ve süsü eşyaları gibi) (1,15), cam ürünleri (1,14) almaktadır. Buna karşın birim katsayının önemli ölçüde altında kalan temel demir dışı metaller (0,73), taş işleme ve kesme (0,74), diğer seramik ürünler (0,70) gibi sektörlerse üretimin tüketimi karşılamaktan uzak kaldığı alanlar olarak belirlemektedir. Diğer alanlarda nispeten kendine yeterli bir yapı gözlenmektedir. Bu sektörlerde belirgin bir sektörel-tercih politikası izlenmediği ortaya çıkmaktadır. Bunlar genelde hacimli (bulk) ürünler olup, yerinde imalatının ekonomik olduğu bilinen; yapı metal ürünleri, buhar kazanları, metal eşya, depo-tank, metal kaplar, çimento-alçı, el alet ve takımları, temel demir-çelik ürünleri, porselen seramik ürünleri sektörleri olmaktadır.

TABLO 21. FRANSA İMALAT SEKTÖRÜNÜN ÜRETİM VE TÜKETİM DENGESİ

SEKTÖRLER ISIC	TÜKETİM		ÜRETİM /TÜKETİM (%)	
	TOPLAM (milyon \$) (2000)	FERT BAŞINA (\$ (2000)	1995	2000
Makine ve türbinler (2911)	1453	25	1,41	1,14
Pompa, kompresör (2912)	5121	86	1,00	0,99
Bilye, dişli ve yatakları (2913)	1840	31	1,09	1,08
Fırın ocak ve yakıcılar (2914)	709	12	1,35	0,99
Kaldırma yükleme gereç. (2915)	5154	87	1,05	1,01
Diğer genel amaçlı mak. (2919)	6067	102	1,10	1,05
Tarım ve orman mak. (2921)	3477	59	0,74	0,68
Makine takımları (2922)	3857	65	0,63	0,54
Metalürji makineleri (2923)	240	4	1,34	1,12
Madencilik ve inşaat mak. (2924)	-	-	1,30	-
Gıda, içki, tütün işl. Mak. (2925)	1361	23	1,04	1,06
Tekstil, giyim, deri mak.(2926)	-	-	1,35	-
Diğer özel amaçlı mak. (2929)	4061	69	1,09	0,93
Ev eşyaları ((2930)	3845	65	0,95	0,82

Kaynak; UNIDO

Mühendislik ürünlerinin ele alındığı yukarıdaki tabloda, son beş yıllık süre içinde aynı oranın tutturulması halinde, geçici bir durum değil, tercihli bir uygulama ya da sanayide yapı değişikliği öngörüsü geçerlidir. Üretimin tüketimi aştığı bu sektörlerde, ekonomi politika olarak kendine yeterliliğin gözetildiği alanlar belirlenmektedir. Makine ve türbinler (1,14), Metalürji makineleri (1,12), Bilye dişli ve yatakları imalatı (1.08) üretim fazlasına sahiptir. Ancak bunlardan makine-türbin, fırın ocak ve yakıcıları imalatında son beş yılda %10'dan fazla azalma vardır. İç piyasa talebini karşılamaktan uzak olan sektörler ise; ev eşyaları (0,82) ve makine takımları (0.54) olmaktadır.

Elektrik ve elektronik ürünler dahil, otomobil ve parçaları imalatıyla, gemi ve öteki ulaştırma araçları sektörleri aşağıdaki Tabloda sunulmuştur.

TABLO 22. FRANSA İMALAT SEKTÖRÜNÜN ÜRETİM VE TÜKETİM DENGESİ

SEKTÖRLER ISIC	TÜKETİM		ÜRETİM /TÜKETİM (%)	
	TOPLAM (milyon \$) (2000)	FERT BAŞINA (\$ (2000)	1995	2000
Ofis hesap, bilgişlem mak. (3000)	17439	294	0,77	0,66
Elektrik mot., jener. Transf. (3110)	3312	56	1,22	1,03
Elektrik dağıtım kont. Ger. (3120)	7442	126	1,31	1,28
İnsüle tel, kablo (3130)	3272	55	1,03	1,03
Akümülatör batarya (3140)	1037	18	1,14	0,87
Aydınlatma gereç. (3150)	-	-	0,91	-
Diğer elektrik gereç. (3190)	5128	87	1,00	0,95
Elektronik valflar (3210)	15159	256	1,01	0,89
TV/ radyo vericileri (3220)	15063	254	1,10	1,33
TV/ radyo alıcıları (3230)	-	-	0,70	-
Tıbbi-ortopedik gereç. (3311)	3628	61	0,82	0,89
Ölçüm test gereçler (3311)	8639	146	1,02	0,99
Sanayi işlem kont. Gereç. (3312)	1944	33	0,97	0,98
Optik ve foto gereç. (3313)	-	-	0,87	-
Motorlu araçlar (3320)	78665	1328	1,01	1,04
Oto kaporta treyler (3410)	2978	50	1,03	0,99
Oto parçaları aks. (3420)	12717	215	1,42	1,43
Gemi yapım ve onarımı (3430)	741	13	2,46	2,99
Yat, bot yapım onarım(3511)	537	9	1,22	1,36
Tramvay ve lokomotif (3512)	1458	25	1,14	1,25
Motosiklet (3520)	996	17	0,63	0,53

Kaynak; UNIDO

En büyük üretim fazlası gemi yapım sektöründe yaratılmaktadır (2,99). Oto parçaları ve aksesuarlarında üretim fazlası (1,43) dikkat çekicidir. Tabloda elektrikli motorlar imalatında 1995 yılındaki yurt içi üretim/tüketim oranlarının %1,22'den 2000 yılında %1,03'e düştüğü görülmektedir. Elektrik dağıtım panolarında (1,28), tramvay ve lokomotif (1,25) fazlalık vardır. Mühendislik ve bilgi yoğun bu sektörlerde ilginç olan; hemen hemen hepsinde üretimin, tüketimi karşılama oranının çok ötesinde gerçekleşmesidir. Sadece motosiklet (0,53) bunun dışındadır.

TABLO 23. FRANSA İMALAT SEKTÖRÜNÜN ÜRETİM VE TÜKETİM DENGESİ

SEKTÖRLER ISIC	TÜKETİM		ÜRETİM /TÜKETİM (%)	
	TOPLAM (milyon \$) (2000)	FERT BAŞINA (\$ (2000)	1995	2000
Bisiklet (3592)	585	10	0,67	0,68
Diğer ulaştırma araç. (3599)	133	2	1,11	1,10
Mobilya (3610)	9641	163	0,90	0,88
Mücevher ve aks. (3691)	1380	23	0,85	0,76
Müzik aletleri (3692)	-	-	0,58	-
Spor gereçleri (3693)	821	14	1,14	0,99
Oyuncak (3694)	1786	30	0,47	0,32
Diğer imalat (3699)	2209	37	0,99	0,85

KAYNAK; UNIDO verileri kullanılarak tarafımızdan hazırlanmıştır.

Geri kalan sektörlerden dikkati çekenler; müzik aletleri (1995’de 0,58) ve oyuncak sektörüdür (0,32).

7. İMALAT SANAYİ SEKTÖRÜ REKABET ANALİZİ

7.1. Genel Yaklaşım

İmalat sektörü günümüzde; bilgi yoğun teknoloji, uluslararası örgütlenme, serbest ticaret ve sermaye akımı, globalleşme ve pazar ekonomisini yeni boyutlarıyla yapısal bir değişim geçirmektedir.

-Teknoloji

Teknolojik icatlar, ulaştırma ve iletişimde verimliliği artırarak, dünya boyutlarını küçültmüştür. Ortak pazarların oluşturulmasında ve ülkelerin bütünleştirilmesinde, teknik olanaklar büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Nitekim, Ortak Pazarın aşamalı olarak gerçekleştirilmesi teknolojik uygulamalarla paralellik içindedir. Kara, hava ve deniz nakliyatının yanı sıra uydu iletişim teknolojileri ve demiryollarında da bu durum görülmektedir.

Taşımacılık ve haberleşme alanındaki baş döndürücü teknolojik gelişmeler bu hizmetlerin kalitesinin yükselmesi ve maliyetlerini düşürülmesini sağlamıştır. Haberleşme alanındaki gelişmeler, küresel üretimin teknoloji olarak daha karmaşık, bilgi-yoğun ve zamana duyarlı mal ve hizmetlere doğru yaygınlaştırılmasına ortam hazırlamıştır. Bunun nedeni, haberleşmedeki gelişmelerin uzak yörelerdeki üretim ve dağıtımla ilgili olarak daha iyi bilgi akışı, etkin denetim ve koordinasyon sağlamasıdır. Gerektiği anda elektronik parçaların üretilmesi, aktarılması, hızlı elektronik veri işleme, moda ve zevklerin en fazla bir mevsim sürdüğü moda dünyasında giyim ve ayakkabı üretimi bu durumu gösteren kimi örneklerdir.

Düşük taşımacılık ücretleri, katma değeri düşük mallarda bile uzak mesafelere üretim tesislerinin kurulmasına olanak sağlayarak emek-yoğun imalatın alanını genişletmiştir. Taşımacılık ve haberleşme alanındaki gelişmelerde ise liberalleşme, endüstriye giriş engellerinin azaltılması ve rekabet arayışları gibi etkinliklerin katkısı büyük olmuştur. Örneğin, son yıllardaki deniz taşımacılık ücretlerindeki düşüşün; işgücü tasarrufu, artan enerji etkinliği ve aracı daha uzun süre kullanarak sermayenin etkinliğini artırma sonucunu doğuran rekabet artışı ve serbestleştirme ile ilgisi vardır. Libelleştirme ve artan rekabet, hava yoluyla yük taşımacılığında ve iletişim piyasalarında görülen ücret düşüşlerinin temel nedenidir. Bütün bunlar ise üretim tesislerini uzak yörelere aktaracak biçimde firmaların üretim süreçlerini küreselleştirmelerine yol açmaktadır.

İnternet sistemi ve buna dayanan özel “extranet” sistemleri sayesinde şirketler kendilerine girdi sağlayanlarla doğrudan doğruya ilişki kurabilmektedirler. Böylece ürün sevkiyatı, stok düzeyleri ve bunların tasarım ve ihbar sürelerinin daha uygun biçimde düzenlenmesine olanak bulunmuştur. Daha da iyisi, bu “network”leri kullanarak elektronik yolla açık artırmalar düzenlenebilmektedir. Bu ihale yöntemiyle, en düşük fiyatla parça temin edilebilmektedir.

-Globalleşme;

Bu koşullar altında firmalar, yabancı bir ülkede üretimin karşılaştırmalı üstünlük avantajından tam olarak yararlanmak için orada bir şube veya kendine bağlı şirket kurarlar. Böylece, sahip oldukları özel bilgi veya becerileri onlara kullandırarak üretim yapar yani çok uluslular. İşler arasındaki ayrımların kalkması ve toplam kalite kontrolü ile birlikte, her işlem aşamasının ortak bilgilerle donatılması gerektiği ortaya çıkmıştır. Bunun sonucunda, bilgi işlem ve yazılım programlarında bir patlama yaşanmaktadır. Bordroların, mali bilgilerin, imalat ve stok

kayıtlarının, satın alma ve satış bilgilerinin bütünleştirilmesi gereği vardır. “İşletme Kaynakları Planlaması” işte bu bilgilerin tüm bir şirketi kapsayan biçimde işlenmesi amacıyla bir sistem oluşturmanın adıdır. Artık bu planlamalar global dünyada bir bütünlük içinde yapılmaktadır.

Batıda yeni tesis yatırımlarının kapasiteleri için global pazarlar düşünülerek ölçek belirlenmektedir. Mevcut yatırımlar içinse, M-A (satın alma ve birleşmeler) stratejileri bir kalkınma planı olarak kabul edilmektedir. Çağımızın rekabet dünyasında tüm bu gelişmeler, çok yakından izlenmek durumundadır. Sanayi üretimi, ürünlerin bileşiminin global olarak tasarlanmasına yönelmiştir. İleri teknoloji ve büyük sermaye gerektiren endüstri dallarında, piyasaya egemen olacak işletmeler genellikle az sayıdaki çok uluslu firmalardır. Ulusal sınırların içinde veya dışında yoğun rekabet, firmaları daima yenilikler peşinde koşmaya zorlar. Bu rekabet sonucunda yeni mallar, yeni üretim süreçleri daha kaliteli veya tüketici tercihlerine daha iyi cevap veren ürün ya da dağıtım yöntemleri keşfedilir. Bu ise firmaları iç ve dış piyasalarda pazar paylarını korumak veya arttırmak için yeni teknolojilere uygun yatırım yapmaya yöneltir.

Dünyadaki talep, üretim ve ticaret ortamı; teknolojik bakımdan karmaşık ve farklılaştırılmış nitelikteki mallar, giderek artan bir önem taşımaktadır. Bu tür mallarda rekabet üstünlüğü, ileri ölçülerde uzmanlaşmış bilgi ve öteki gayri maddi varlıkların bir sonucudur. Bunlar arasında örneğin; veri girdi fiyatlarında daha ucuz ve daha kaliteli mal üretimine yönelik bilgiler, yenilik yaratma yetenekleri, tasarım, stil, satış, geliştirme ve pazarlama konusundaki özel beceriler veya benimsenmiş bir markaya sahip olma gibi özellikler yer almaktadır. Firmalar genellikle uzun yıllar sonucunda geliştirilen bu gibi maddi olmayan varlıkları yabancı firmalara satmak veya kiralamak yerine kendileri firma içinde kullanmayı yani, doğrudan üretimi tercih ederler.

Dünya üretiminde bilgi sermayesinin ağırlığındaki artış, sanayileşmiş ülkelerde eğitim, öğretim ve Ar/Ge faaliyetlerine verilen önemden de anlaşılmaktadır. Bu çerçevede toplam özel Ar/Ge harcamalarının en önemli payının çok uluslu şirketler tarafından yapıldığına şaşmamak gerekir. Özetle, günümüzde üretimdeki bilgi, teknoloji ve diğer dokunulmaz varlıkların artan önemi küresel üretim artışının başta gelen nedenleri arasındadır.

-Pazar yapısında değişim;

Ülkeler zenginleştikçe bir başka hayat aşamasına geçmektedirler. Zenginleştikçe temel gereksinimler yerine; sağlık, eğitim ve eğlenceye daha çok zaman ve para ayırmaktadırlar. Her işte kendileri çalışmak yerine, başkalarını hizmet ettirmek isterler. Ayrıca, imalatın bir aşaması sayılan ürün araştırma-geliştirmesi, tasarım ve pazarlaması gerçekte birer hizmet işleridir. Bu işlere talep arttıkça, çalışanları daha yüksek ücretli bir duruma geçmektedir. Bir sektör uluslararası ticarete konu olmaya başladıkça, daha rahat gelişme olanağı bulmaktadır. Sermaye yoğun otomobil, kimyasallar ve bilgisayarlar üretiminin çağı geçmiştir. Artık moda: telekomünikasyon, biyoteknoloji ve sağlık sektörü gibi genç sektörlerle doğrudur.

Tüm zengin ülkelerde imalatın payı giderek azalmaktadır. Bu durum, tıpkı daha önce tarım sektörünün başına geldiği gibidir. Bu yüzyılın başında Japon işgücünün % 68'i, Amerika'nın %44'ü ve Britanya'nın %20'si tarım sektöründe çalışmaktaydı. Günümüzde, tarımın işgücündeki payı; Japonya'da % 7, Amerika'da %3, Fransa'da ve Britanya'da %1 olmuştur. Örneğin, uçak sanayinde büyük olmanın, “büyük” avantajı vardır. Bu sektörde iki şirket egemendir; Boeing ve Airbus. Boeing, tüm uçaklarını Amerika'da üretirken, kimi parçalarını dünyanın öteki yerlerindeki sözleşmeli imalatçılarından (subcontractors) sağlamaktadır. Airbus ise dört ayrı ülkedeki dört ayrı şirketten oluşmaktadır. Bunlar içinde en önemli imalatçı ortak Fransa'dır. Uçak şirketleri, imalatlarını bu ülkelerde gerçekleştirirken, uçaklarını satmak için başka ülkelere yönelmektedir.

Müşteriler çağdaş gelişmelerin sağladığı tüm bu niteliklere sahip olan ürünleri “kitle” üretiminin düşük fiyatlarında talep etmektedirler. Bu nedenle yeni maliyet kalemlerinde tasarruf sağlayabilmek amacıyla; “kitle” pazarlama yöntemi, fabrikadan sonra şirket düzeyinde de uygulanmaya başlanmıştır. Artık, işletmelerin satın aldığı girdiler ve yöneldiği müşteriler de ilgi alanına alınmıştır. Günümüzde müşteriler; ürünlerde sürekli bir ilerleme, iyiye doğru bir gelişme içeren bireysel farklılaştırmalar veya özel servis hizmetleri beklemektedir.

Dünya ticaretinde küreselleşme, birbirini tamamlayan iki ayrı doğrultuda kendini göstermektedir. Evrensel yaklaşım denilen ilk gelişme, geçmişte GATT çerçevesinde üye ülkeler arasında gümrük tarifeleri ve öteki ticaret kısıtlamalarının kaldırılması ya da indirilmesi ilkesine dayanır. Günümüzde GATT yerine görev kapsamı ve yaptırım gücü daha

da artırılmış olan Dünya Ticaret Örgütü-DTÖ (World Trade Organisation–WTO) geçmiş bulunmaktadır.

İmalat sanayi sadece coğrafi olarak hareket etmemektedir. İmalatın anlam ve niteliği de değişmektedir. Zengin ülkelerdeki tüketiciler, ürünleri hemen anında ve tam olarak arzu ettikleri niteliklerde talep etmektedirler. Zengin tüketiciler, kitle üretiminin aynılığından bıkmışlardır. Pasifik okyanusunu iki haftada aşacak bir konteyner gemisinin gelmesini bekleyemezler. Bu nedenledir ki yeni bir tür imalatın ortaya çıkarılması kaçınılmaz olmuştur. İmalat süreci, artık tüm dünyayı dolaşan ve çepeçevre saran işlemler zincirine dönüştürülmüştür. Dünya tek ve bütünleştirilmiş bir makine haline gelmiştir. Bu durumda, dünya global bir taşıma bandı ya da üretim hattı haline dönüştürülmüştür demek daha doğru bir ifade olmaktadır. Atlantik dünyasının ekonomist ve politikacıları, “güneşi doğan” veya “batan” sanayilerden bahsetmektedir. Yüzeysel olarak yapılan bu değerlendirmelere göre, gemicilik” kötü”, elektronik “iyi” sayılmaktadır. Ancak daha ciddi bir değerlendirme yapıldığında, “güneşi doğan sanayilerin” bile düşük ücretli yerlere göç ettiği görülmektedir.

Ancak, son günlere dek gözlerden kaçan nokta, imalat sektörünün alt sanayi dalları söz konusu olmadan, tümüyle evrim geçirmekte olduğu ve global bir yapıya dönüştüğüdür. Gerçekten arz-talep yasası; arz zincirindeki en düşük katma değer yaratan bölümünün daima, üretimin en ucuz olduğu ülkelere yerleştirileceğini öngörmektedir. H.Kong kortlarında hafta sonunda tenis oynayan Amerikalı ve Avrupalılar, Köln ve Şikago’da tasarladıkları ürünler için, Çin’de daha ucuz fabrikalar arayan çok uluslu şirket personeli. Bu takdirde tıpkı tarımın çoğu ülkede yok olduğu gibi Amerika ve Avrupa’da da imalat sektörü sonu mu gelmiştir? Basit ve dar kapsamlı imalat tanımına göre bu son kaçınılmazdır. Ancak yeni teknolojilerin kazandırdığı yeni anlama göre, eskiden servis işleri olarak tanımlanan faaliyetler artık imalatla bütünleşmektedir. İşlerin bütünü, bu iki bölümden oluşmaktadır. Bunu uygulamaya olanak bulanlar için gelecek çok parlak görünmektedir.

7.2. Fransız İmalat Sanayi Sektörünün Yapısı

Yukarıda yurt içi arz talep analizi yapılan bu sektörlerin az veya çok tercih edilen sektörler olup olmadıklarını anlamak için dış ticaret istatistiklerinin de izlenmesi gerekmektedir. Bu iç yeterlilik oranları, üretimin ne kadarının yurt içi talebe kaydırılıp kaydırılmadığını göstermektedir. Ancak, çoğu ürünlerde dış ticaret yaygınlaşmıştır. Özellikle Fransa gibi dışa

açık ülkeler, ithalat ve ihracat yaparak yurt içi üretimi dengelemektedirler. Dış pazarlarda iç Pazar kadar başarılıdırlar. Bu nedenle dış ticaret göstergelerinin de incelenmesi imalat sektörünün kapsamlı bir analizi için önkoşul olmaktadır.

Fransa'da imalat sanayi belli sektörlerde global ölçekte ithalat yaptığı kadar ihracat da yapmaktadır. Öte yanda, yurt içi tüketime yönelik üretimde de bulunmaktadır. Tek farklılık ithal ettikleri ürünleri işlemeleridir. Kimi özel ürünleri ithal etmekte ve tekrar ihraç (reeksport) etmektedir. Ürün farklılaştırması stratejileri Fransa'nın bu sektörlerde global pazarlardaki önemli konumunun ve rekabet gücünün bir göstergesidir. Kimi sektörlerde ara mal (oto parçaları gibi) veya ham madde olarak (petrol, plastikler ve öteki kimyasallar gibi) ithal etmekte işlemekte ve tekrar ihraç etmektedirler. Bu sektörlerin alt ürünler itibarıyla da detaylı analizlerinin yapılması gerekir ki bu özel ürünler ortaya çıkarılabilsin. Örneğin, kimyasallar sektöründe ilaçların ayrıntısı görülemez. Bu hammaddeler, ithal edilmekte, işlemden geçirildikten sonra katma değeri daha yüksek ürünler haline dönüştürülerek daha doğrusu farklılaştırılarak, özel (nich) ürünler halinde ihracat edilmektedir. Tel-cıvata sektöründe hesap makinesi ve cep telefonları için özel vidalar görünmemektedir. Böyle ürünler için ülkenin yurt içi üretimi iç talebi karşılamakta yetersiz kalsa dahi ihracat yapılabilmektedir. Fransa gibi ülkelerin ancak dinamik analizlerle yurt içi arz talep, rekabet, dış ticaret ve imalat sektörünün yapısını anlamak mümkündür. Bilgi yoğun ve yüksek teknoloji yeteneklerini artırmış olmanın sağladığı dinamik yapı nedeniyle çapraz karşılaştırma ve yorumlar zorunlu olmaktadır. Bilgi toplumu olmanın verdiği avantaj ve bilişim teknolojilerinin yeteneklerini artırmakta ve her üretimi faktörünü ve seçeneğini esnek ve uygulanabilir "fizible" hale getirmektedir. Faktör ve yer kısıtlamaları ortadan kalkmaktadır.

Taşıma Giderleri; Bu grupta yer alan başka bir faktör de taşıma giderlerinden tasarruf sağlama düşüncesidir. Ağır ve kaba hacimli olduğu için, tüketime hazır bir malın dış piyasaya ulaştırılması, ara malları veya hammaddelere göre daha fazla taşıma ücreti gerektiriyorsa, ana şirket yabancı ülkede şubeler açarak üretimin son aşamasını orada gerçekleştirebilecektir. Gerekli hammadde ve ara malları da ana ülkeden ithal edebilir. Türkiye'de otomotiv, ilaç, kimya, gıda ve içki sanayilerine yapılan dolaysız yabancı sermaye yatırımları genellikle bu niteliktedir. Örneğin, oto parçalarında bu durum aynen yaşanmaktadır. Ülkenin rekabet gücü ve ihtisaslaşmasının göstergesi olarak ithalat payına da bakılması gerekmektedir. Bu genel eğilimler tablolar halinde aşağıda irdelenmiştir. İlk tabloya kağıt ürünlerine kadar olan her tür tekstil ürünleri alınmıştır. İkinci tabloda ise basın yayın ve kimyasal ürünleri içeren alt

sektörler dahil edilmiştir. Üçüncü tabloda sınıflandırılan sektörler ise çimento, porselen ürünleri, türbin ve pompalar, metal eşyalar ve tarım alet-makineleridir. Dördüncü tablo ise mekanik ve elektronik ürünlere ağırlık verilerek oluşturulmuştur. Son tablo ise motorlu taşıt araçları ağırlıklıdır. Sektörlerdeki tercihlerin değişimini gözleyebilmek amacıyla 1995 ve 2000 yılları serileri birlikte sunulmuştur. İthalatın tüketime oranlarına bakıldığında % 50'in üzerinde ve istatistiksel olarak anlamlı (\pm %10 oranında) farklılık gösteren sektörler dış ticarete açık ve tercih dışında tutulan sektörler olarak belirlenmiştir. Bunlar, dış ticarete rekabet şansı düşük olanlar olarak kabul edilmiştir. İhracatın üretime oranının aynı şekilde % 50 üzerinde ve anlamlı (\pm %10) bir seviye göstermesi halinde ise o sektörde rekabet gücünün yüksek olduğu ve ekonomi politikası olarak tercihli bir alan durumunda olduğu belirlenmektedir. Rekabet gücünü bu şekilde "ithalat /tüketim" ve "ihracat /üretim" oranlarının yıllara göre karşılaştırılması Fransa'nın rekabet gücüne sahip olduğu alanları belirlemektedir.

TABLO 24. İMALAT SANAYİ REKABET ÖLÇÜMLERİ

SEKTÖRLER ISIC	İTHALAT/TÜKETİM (%)		İHRACAT/ÜRETİM (%)	
	1995	2000	1995	2000
Tekstil ipliği ve dokuma(1711)	54,3	64,5	61,6	71,5
Tekstil eşyası giyim hariç (1721)	45,2	55,5	28,9	33,6
Halı ve kilim(1722)	45,6	70,3	41,0	65,7
Kord, halat ağ (1723)	46,5	45,7	28,0	35,0
Diğer tekstil (1729)	38,3	50,0	42,7	53,5
Örme kroşe eşya (1730)	64,0	-	44,6	-
Kürk hariç, giyim eşyası (1810)	50,1	66,1	38,0	50,2
Kürk işleme, boyama (1820)	55,4	-	68,7	-
Deri dabağlama, işleme (1911)	88,2	-	83,1	-
Ayakkabı (1920)	59,8	76,9	38,8	52,3
Sunta, kontrplak (2021)	33,6	41,4	38,2	45,4
Ahşap işleme (2022)	6,2	9,6	9,1	6,4
Tahta sandık (2023)	8,0	15,0	13,3	25,9
Diğer tahta eşya (2029)	53,6	60,9	23,3	30,6
Kağıt ve karton (2101)	54,9	66,9	46,7	58,2
Ondüle kağıt karton (2102)	10,6	13,5	6,5	8,4
Diğer kağıt karton eşya (2109)	30,5	34,6	26,7	32,0

Kaynak. UNIDO

Yukarıdaki tabloda kağıt, halı-kilim ve tekstil dallarının rekabet gücünün düşüklüğü “ithalat / tüketim” oranlarından görülmektedir. “Üretim / İhracat” oranlarında ise üründe değişiklikler yapıldığının yani, farklılaştırmanın bir göstergesi olmaktadır. Ürün farklılaştırması ise ihtisaslaşmanın ve rekabet gücünün boyutunu göstermektedir.

TABLO 25. İMALAT SANAYİ REKABET ÖLÇÜMLERİ

SEKTÖRLER ISIC	İTHALAT/TÜKETİM (%)		İHRACAT/ÜRETİM (%)	
	1995	2000	1995	2000
Kitap yayıncılığı (2211)	19,2	20,6	16,9	20,6
Dergi, gazete yayıncılığı (2212)	3,9	4,3	4,8	4,2
Medya kayıt çoğaltma (2213)	60,3	69,1	42,2	53,6
Basım (2221)	7,8	8,6	8,2	9,4
Basımla ilgi hizmetler (2222)	2,8	3,8	1,3	1,8
Taş kömürü fırın ürünleri (2310)	20,9	24,7	22,3	27,3
Rafine petrol ürünleri (2320)	10,2	13,6	6,1	10,5
Gübre dışı temel kimyasal (2411)	43,3	45,5	35,4	38,5
Gübre ve nitratlı bileş. (2412)	41,2	45,1	13,7	14,2
Temel halde plastikler (2413)	62,9	82,0	62,1	81,4
Böcek ve tarım ilaçları (2421)	57,9	57,4	58,5	60,2
Boya, vernik (2422)	23,4	32,8	21,9	31,7
Tıbbi ilaç ve kimyas. (2423)	23,0	36,4	25,9	40,7
Sabun kozmetik ürünler (2424)	17,5	25,0	42,4	49,7
Diğer kimyasallar (2429)	74,9	-	76,1	-
Kauçuk lastik ve tüpler (2511)	28,7	35,2	45,8	49,4
Diğer kauçuk ürünler (2519)	33,7	40,2	38,9	47,8
Plastik ürünler (2520)	30,7	31,1	24,6	24,9
Cam ve cam ürünler (2610)	31,7	38,5	40,9	46,2

Kaynak. UNIDO

Yukarıdaki tabloda, yayıncılıkta kendine yeterli ve dışa kapalı yapının varlığı çapraz denetimle (cross- check) ortaya çıkmaktadır. Buna karşın; kayıt çoğaltma, plastikler, ilaçlar bu oranlar yönünden rekabet gücüne sahip alanlardır. Kozmetik ürünler, kauçuk, lastik ve boru imalatı ürünleri oldukça anlamlı oranlar göstermektedir. Buna karşılık çapraz kontrolde; nitratlı gübrelerin daha çok ithalata ağırlık verilen rekabet gücü olmayan ve ithalata terk edilmiş dışa bağımlı yapısı belirlemektedir.

TABLO 26. İMALAT SANAYİ REKABET ÖLÇÜMLERİ

SEKTÖRLER ISIC	İTHALAT/TÜKETİM (%)		İHRACAT/ÜRETİM (%)	
	1995	2000	1995	2000
Porselen çanak çömlek (2691)	47,5	69,3	44,4	66,4
Refraktör seramik ürünler (2692)	36	34,6	46,5	45,8
Diğer Seramik ür. (2693)	42,3	45,6	26,8	21,8
Çimento, alçı (2694)	4,5	6,8	6,0	4,3
Taş işleme, kesme (2686)	41,4	49,6	31,4	32,2
Metal dışı mineral işleme (2699)	48,9	50,9	56,6	57,1
Temel demir-çelik (2710)	46,0	54,7	48,4	56,5
Temel demir dışı metaller (2720)	69,6	65,0	60,5	52,0
Yapı metal ürünleri (2811)	16,1	19,8	19,4	17,2
Depo, tank, metal kaplar (2812)	18,9	29,8	30,6	30,4
Buhar üreticileri (2813)	0,8	1,5	4,4	4,0
Genel el alet ve takımları (2893)	39,1	45,4	32,9	39,4
Diğer metal eşya (2899)	52,0	63,7	53,0	63,8
Makine ve türbinler (2911)	33,5	70,3	52,9	74,0
Pompa, kompresör (2912)	69,9	79,8	69,8	79,6
Bilye, dişli ve yatakları (2913)	73,4	83,2	75,5	83,6
Fırın ocak ve yakıcılar(2914)	43,6	38,0	58,2	37,2
Kaldırma yükleme gereç. (2915)	30,4	38,0	33,5	38,7
Diğer genel amaçlı mak. (2919)	61,1	65,1	64,6	66,6
Tarım ve orman mak. (2921)	56,8	61,1	41,9	42,9

Kaynak. UNIDO

Her iki oran açısından da yükseklik gösteren sektörler; porselen eşyalar, demir çelik ve demir dışı metal ürünler, makine ve türbinler, bilye ve rulmanlar, öteki genel amaçlı makineler ve tarım orman makineleridir.

TABLO 27. İMALAT SANAYİ REKABET ÖLÇÜMLERİ

SEKTÖRLER ISIC	İTHALAT/TÜKETİM (%)		İHRACAT/ÜRETİM (%)	
	1995	2000	1995	2000
Makine takımları (2922)	78,9	81,6	66,2	66,0
Metalurji makineleri (2923)	44,3	54,0	58,6	59,0
Madencilik ve inşaat mak. (2924)	70,3	-	77,1	-
Gıda, içki, tütün işl. Mak. (2925)	31,3	33,9	34,2	37,9
Tekstil, giyim, deri mak.(2926)	79,8	-	85,1	-
Diğer özel amaçlı mak. (2929)	74,9	82,1	77,1	80,7
Ev eşyaları ((2930)	57,2	72,5	54,9	66,6
Ofis hesap, bilgiişlem mak. (3000)	70,9	91,7	62,3	87,4
Elektrik mot., jener. Transf. (3110)	65,1	78,7	71,3	79,3
Elektrik dağıtım kont. Ger. (3120)	25,4	36,6	42,9	50,5
İnsüle tel, kablo (3130)	23,2	35,4	25,2	37,0
Akümümlatör batarya (3140)	45,3	87,1	52,2	85,2
Aydınlatma gereç. (3150)	56,8	-	52,7	-
Diğer elektrik gereç. (3190)	55,8	57,4	56,0	55,2
Elektronik valflar (3210)	46,3	70,0	46,7	66,3
TV/ radyo vericileri (3220)	16,5	34,4	23,8	50,5
TV/ radyo alıcıları (3230)	92,4	-	89,2	-
Tıbbi-ortopedik gereç. (3311)	76,9	81,5	71,9	79,1
Ölçüm test gereçler (3311)	73,5	40,7	74,2	40,1
Sanayi işlem kont. Gereç. (3312)	11,9	13,3	9,5	11,6
Optik ve foto gereç. (3313)	67,1	-	62,4	-

Kaynak. UNIDO

Mekanik ve elektronik sektörleri itibarıyla; makine takımları, elektronik devreler, tıbbi ortopedik araçlar, akümümlatör ve bataryalar en güçlü rekabet şansı olan alanlardır. Hem ithalat hem ihracatın yapılması gerek üretim ve gerekse tüketimde ağırlık sahibi olmaları bu sektörlerin ürün farklılaştırması yapabilecek derecede yüksek ihtisaslaşma kazandığını göstermektedir. TV/radyo vericileri, tel kablo, sanayi işlem cihazları sektörlerinden ise el çektiklerini yukarda görmekteyiz.

TABLO 28. İMALAT SANAYİ REKABET ÖLÇÜMLERİ

Sektörler (ISIC)	İTHALAT/TÜKETİM (%)		İHRACAT/ÜRETİM (%)	
	1995	2000	1995	2000
Motorlu araçlar (3320)	32,2	29,0	33,1	31,9
Oto kaporta trayler (3410)	23,1	25,9	25,3	25,3
Oto parçaları aks. (3420)	58,6	63,2	70,9	74,2
Gemi yapım ve onarımı (3430)	55,4	22,4	81,9	74,1
Yat bot yapım onarım(3511)	49,0	66,5	58,3	75,4
Tramvay ve lokomotif (3512)	17,1	23,0	27,1	38,4
Motosiklet (3520)	65,8	89,2	45,7	79,6
Bisiklet (3592)	65,7	66,1	48,4	50,0
Diğer ulaştırma araç. (3599)	20,9	30,8	28,7	37,0
Mobilya (3610)	27,6	36,9	20,0	28,0
Mücevher ve aks. (3691)	66,6	87,8	60,9	84,0
Müzik aletleri (3692)	92,4	-	86,9	-
Spor gereçleri (3693)	57,9	72,1	63,0	71,9
Oyuncak (3694)	78,6	93,8	54,6	80,5
Diğer imalat (3699)	60,8	67,0	60,5	61,3

Kaynak; UNIDO 2003 verilerinden yararlanarak tarafımızdan hazırlanmıştır.

Yukarıdaki tabloda en fazla rekabet gücü şansına sahip ve uzmanlaşmanın yoğun olduğu, yeni ürünlere kaymanın yaşanmadığı alanlar olarak tramvay hariç hepsi bulunmaktadır. Motosiklet alt sektörü üretim göstergelerinde belirlenememiş özelliklerini bu tabloda ortaya koymuştur.

8. SEKTÖREL İŞBİRLİĞİ VE REKABET ALANLARI

Türkiye ve Fransa arasında imalat sektöründe ortak rekabet gücü geliştirilebilecek ve yukarıda genel rekabet gücü artırmaya yönelik eğilimlerin bahsedildiği bölüm 7.1' de öngörülenlerin ışığında üç ana sektör belirlenmiştir. Bu sektörlerde ortak yatırımlar, dış ticaret ve yakın ilişkilerin araştırılmasıyla ekonomide sürdürülebilir ortak bir zemin hazırlanacağı düşünülmektedir. Bu ana sektörlerden, mevcut alt yapısı ve gelişmişlik düzeyi itibarıyla potansiyeli ve sürdürülebilirlik niteliklerine sahip olan ilk alan, tekstil sektörüdür. Bu sektörün yerinin ve yeni olanaklarının irdelenmesine gerek duyulmamaktadır. Dış ticaret ve yabancı sermaye yatırımları yönünden zaten yeterince gelişmiştir. Hatta ürün farklılaştırılması

ve rekabet gücü hedefleri açısından, aşırı geliştirildiğini ifade etmek gerekir. Ancak, bu sektörün yavaşlatılmasından ziyade, yeni rekabet ve işbirliği alanlarının belirlenmesi daha avantajlıdır. Bu yönden, elektronik ve mekanik olarak belirlenen çağdaş ilerleme çizgisine ve bilişim toplumu olma yönünde potansiyelimizin geliştirilmesine katkıda bulunacak sektörler arasından belirlenen otomobil ve elektronik parçalar imalatı konuları ayrı ayrı irdelenmeye değer bulunmuştur. Bu sektörlerin incelenmesi, Fransa ile Türkiye arasında ekonomi ve teknik alanda işbirliğini geliştirme olanaklarını ortaya koyacaktır.

8.1. Elektronik İmalat Sanayi

Dünya elektronik parçaları pazarı, 1999 yılında 269 milyar dolar tutarında bir hacime ulaşmıştır. 2002 yılında ise 338 milyar dolar olmuştur. Bu pazarın % 21,2'sini Avrupa, %30,7'sini Amerika, %21,2'ünü Japonya, %25,4'ünü Güney Doğu Asya, geri kalanını da (%1,5) öteki dünya ülkeleri karşılamaktadır. Güney Doğu Asya ülkelerinin üretimde ve iç tüketimde önemli bir pay aldığı görülmektedir. Dünya elektronik parça pazarının; %66,6'sını aktif parçalar, %9,7'sini pasif parçalar, %10,9'unu elektro mekanik parçalar %12,8'ini de baskı devre tabloları oluşturmaktadır. Bu sektördeki gelişmeler maliyetleri sürekli düşürmektedir. Eğer elektronik sektöründeki verimlilik artışı oto sektöründe gerçekleşseydi, en pahalı otomobillerin bile fiyatının 5000 dolara kadar düşmesi beklenmelidir.

Elektronik sektörü pazarının hacmi, Fransa'nın 2000 –2002 yılları itibarıyla ürünlere göre AB ile karşılaştırmalı olarak aşağıda sunulmuştur.

Tabloda elektronik sektörü pazarı dört ana başlık altında sunulmuştur. Elektromekanik parçalar sektörü çok uluslu işletmenin yer aldığı bir alandır. Fransız çok ortaklı şirketlerinden FCI Framatome Connector global bir imalat ve pazarlama temeli hazırlamıştır. Yerel pazarları o bölgedeki imalat üslerinden kontrol ederler. Pasif parçalar özellikle tantalyum ve çok katlı kapasitörlerin imalat alanını oluşturmaktadır. Bu alanda da çok uluslu şirketler egemendir. Aktif parçalar, yarı iletkenleri kapsar. Avrupalı üreticiler çok uluslu şirketler olarak daha çok Güney Doğu Asya ülkelerine yatırımlarını kaydırmışlardır.

TABLO 29. FRANSA ELEKTRONİK SEKTÖRÜ PAZARI (Milyar dolar)

Ülke	2000	2001	Artış %
Toplam elektronik sektörü			
Fransa	9,33	10,39	11,4
Toplam AB15	55,44	61,16	10,3
Payı (%)	16,8	17,0	1,2
Elektromekanik parçalar			
Fransa	1,47	1,61	9,5
Toplam AB15	11,81	11,85	0,3
Payı (%)	12,4	13,6	9,6
Pasif devreler Pazarı			
Fransa	0,90	1,02	21,4
Toplam AB15	5,69	5,98	11,6
Payı(%)	15,8	17,0	7,6
Yarı iletkenler Pazarı			
Fransa	6,97	7,73	10,9
Toplam AB15	37,45	42,96	14,7
Payı(%)	18,6	17,2	-8,1
Elektronik entegre devre montaj			
Fransa	14,65	17,23	17,6
Toplam AB15	90,34	105,69	17,0
Payı(%)	16,2	16,3	0,6

Kaynak EECA verilerinden yararlanılarak tarafımızdan hazırlanmıştır.

Elektronikte tüketim ürünleri alt sektörü uzun yıllar boyunca TV ağırlıklı olarak sürdürülmüştür. Bu alanda önemli sayıda sanayi AB dışına kaydırılmıştır. Buna karşın dijital ürünlere kayma sayesinde dijital TV, Dijital TV üstü dekoder imalatı artmıştır. Telekomünikasyon sektöründe eski ve yeni ürünler hâlâ karışık durumdadır. Cep telefonu pazarı en güçlü lokomotif olmaktadır. 2000 yılında kişisel bilgisayarlar üretiminde Avrupa çapında gerçekleşen artışlar sonucu, bilgisayar parçaları pazarında da % 25,2'lik bir satış artışı gerçekleştirilmiştir.

Toplam elektronik sektörü itibarıyla Fransa'nın AB ülkeleri içinde aldığı pay 2001 yılında %17 olmuştur. Bu payında da %1,2'lik bir artış gerçekleştirmiştir. Pazar payı artışında Fransa

2001 yılında AB artış hızından daha fazlasını ulaşmıştır. Elektronik parçalar içinde Fransa'nın AB içindeki payı ise 2001 yılında %13,6 olmuştur. Bu payını da bir yılda %9,6 artırmayı başarmıştır. Pasif devre parçaları pazarında Fransa'nın payı yine %17 olmuştur ve yıllık %7,6 artış yapmıştır. Yarı iletkenler pazarında AB içinde Fransa'nın payı %17,2'dir. Bu alanda ise %8,1 oranında pazar kaybı yaşamaktadır.

Elektronik tümleş devreler montaj pazarında Fransa'nın aldığı pay %16'3 olarak sabit düzeyde gerçekleşmiştir.

Avrupa Birliği içinde beş ülkenin payı toplam elektronik parçaları imalatının %75'ini oluşturmaktadır. Bu ülkeler; Fransa, Almanya, İtalya, İngiltere ve Hollanda'dır.

Fransa sanayi ürünler açısından önemli bir konumdadır. En önemli sektörler; uzay-havacılık, otomotiv, tüketici elektroniği, telekomünikasyon, bilgi teknolojileri, elektronik parçalar, ölçüm aletleri, silah ve askerlik gereçleri ile iletişim alanlarıdır. Bu alanlardaki gelişmeleri ve potansiyelini gelecekte elektronik sanayinin olanaklarıyla sürdürülebilir şekilde gerçekleştirebilecektir. Elektronik sektörüne Fransız şirketlerinden Thomson ve Bull pazara egemendir. Global şirketlerden, "Teksas Instruments" Fransa'da imalat tesisleri kurmuştur. Güney Fransa'da yarı iletkenler alanında pek çok araştırma ve geliştirme laboratuvarları kurulmuştur. Bunun yanı sıra denetim ve desteğiyle bilimsel parklar kurularak tamamen alt yapısı hazır teknoloji geliştirme merkezleri oluşturulmuştur.

Dünya çapında yoğun bilgi ve elektronik nitelik arz eden şirket olan Boeing'in en önemli yabancı rakibi, Fransa'da konumlandırılmış olan "Air Bus" sanayileridir. Bu sanayinin Avrupa'nın çeşitli ülkelerine dağılmış dalları da vardır. İmalat sektöründe elektroniğin payı büyüktür. Elektronik alanında Telekomünikasyon pazarı %70,9 artış oranıyla önem kazanmaktadır. Elektronik dijital ürünler (EDP) denilen; dijital işlemciler ve tüketici ürünleri sektörü de sırayla arkasından gelmektedir.

Son zamanlara kadar Fransız ekonomisindeki gelişmelerde ihracatın rolü oldukça önemli olmuştur. Ancak giderek ekonomik büyümede hizmet sektörünün payının arttığı görülmektedir. Fransa'daki bilim teknolojisi pazarında bilgisayar satışlarının payı oldukça önem taşımaktadır. Özellikle kişisel "note book" denilen küçük ve taşınabilir bilgisayarlar rağbet görmektedir. Fransız elektronik parçaları pazarında tüketici elektroniği pazarı %13

pay alır, otomotivin payı %9, EDP'nin payı %17, telekomünikasyonun payı %46, sanayi uygulamalarının payı %15 olmaktadır.

Elektronik parçaların elektronik tüketim gereçlerindeki payı gün geçtikçe artmaktadır. 1986'da bu oran %17,7 iken, 2000'de %26'ya yükselmiştir. Elektronik parçalar tüm ürünlere uygulanmaya başlanmıştır. Sanayi makinelerinden otomotiv araçlarına, ev eşyalarından oyuncaklara kadar her üründe kullanım alanı bulmaktadır. Tüm ürünlerde 30 yıl öncesiyile bugünkülerin arasında bir karşılaştırma yapıldığında değişen tek şeyin elektronik donanımlarında olduğu ortaya çıkmaktadır. Elektronik sektörü bu nedenle çağın gelişim sektörüdür. Çağdaş gelişmelerin her alanda sürükleyicisidir. Bir çok yeni ürün tasarımı ancak elektronikteki ilerlemelerle olanak bulmaktadır. Yeni elektronik parçalar olmadan bunların geliştirilmesi olanaksızdır. Parçaların hacimlerinin küçültülmesi, ek işlevlerin konulması ve birleştirilmesi, parçaların daha az enerji harcamaları gibi nitelikler, taşınabilir ürünlerin hayati özelliğidir. Bu nedenle yeni alanlardaki elektronik gelişmeler son derece hızlı seyretmektedir. Son on yılda taşınabilir cep telefonları kişisel bilgisayarlarla birlikte büyümenin motoru olarak gösterilmektedir. Gelecekteki on yıl için yine internet bağlantıları ve uygulamalı en son gelişmelerin alanını oluşturmaktadır. Tüketici elektroniği telekom ve dijital işlemciler arasındaki farklılık gittikçe ortadan kalkmaktadır.

Tüketici elektroniğinde; DVD player, dijital TV ve dijital VCR yazılım olanaklarıyla yeni fırsatlar getirilmektedir. TV aktarma ve yayın olanakları da bu sektörü beslemektedir. Eğlence ve oyunların evlere girmesiyle dijital konut kavramı gündeme gelmektedir. Telekom alanında; günümüzde cep telefonlarının ömrü iki yıldır. Gelecekteki telefonlarda bu süre bir yılın altına düşecektir. Gezgin bankacılık ve alış-veriş devri başlamıştır. Cep telefonlarını besleyen telekom sektörüdür.

Dijital işlemciler; ticari bilgisayarlar sektörü hızla büyümektedir. KOBİ'lerin artan talebi bu ürünleri teşvik etmektedir. Yeniden tasarım ile şirketlerdeki arz-sunum zinciri yeniden belirlenmektedir. Otomotiv Sektöründe kullanım gittikçe artmaktadır. Günümüzde ortalama bir otomobil içinde 2000 dolarlık elektronik parça bulunmaktadır. En pahalı Mercedes modellerinde bu tutar, 20 000 dolara kadar çıkmaktadır. Hidrolik fren sistemlerinin yerini elektronik kumanda almaktadır. Bunların dışında likit kristal ekranlar, izleme cihazlarında yaygınlaşmaktadır. Kurşunsuz kaynak teknikleri, CEM teknolojisinde tasarım, ürün geliştirme ve destek hizmetlerinde geniş bir açılım beklenmektedir. Bu nedenle CEM sektöründe yıllık

%25 sürdürülebilir büyüme olanağı, elektronik sanayi parçalarında ise %7'lik bir artış beklenmektedir. Tüm bu gelişmeler global pazarları ve üretimi beraberinde getirmektedir.

TABLO 30. ELEKTRONİK İTHALATI (1996-2000) AB 15 (milyon dolar)

Elektronik ürün tanımı	1996	1997	1998	2000
Aktiv parçalar	11,209	11,299	12,041	21,099
Elektronik montaj	13,070	15,562	18,676	18,984
Elektro mekanik parçalar	3,178	3,558	3,852	3,149
Elektronik Baskı devreler	1,268	1,524	1,749	1,439
Pasif parçalar	2,932	3,404	3,493	4,632
Toplam Elektronik Parçalar	31,658	35,348	39,812	49,304
<i>Gelişmekte olan ülkeler</i>				
Aktiv parçalar	2,966	2,799	3,203	5,580
Elektronik montaj	2,152	3,770	6,457	5,880
Elektro mekanik parçalar	413	500	614	499
Elektronik baskı devreler	265	328	467	311
Pasif parçalar	581	705	726	1,333
Toplam Elektronik Parçalar	6,376	8,102	11,469	13,604
Gelişmekte olan ülkelerin payı	20,15	22,92	28,81	27,43

Kaynak; Eurostat (2000)

Toplam elektronik parçalar ithalatı AB 15 bölgesinde 1996 –2000 döneminde 31,7 milyar dolardan 43,3 milyar dolara çıkmıştır. Gelişmekte olan ülkelerin bu sektör ithalatındaki payı ise 6,4 milyar dolardan 13,6 milyar dolara çıkmıştır. Gelişmekte olan ülkelere yapılan ithalatın gruplar itibarıyla dağılımı az çok benzerlikler göstermektedir. Sadece Elektronik montaj ürünleri bu dönemde üç katı bir artışla farklılık sergilemektedir. Elektronik sektörde ürün grupları itibarıyla AB ülkelerinin yaptığı ithalatın dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Bu tabloda gelişmekte olan ülkelerin ve bu kapsamda Türkiye'nin mevcut pazardan pay almak şansı ve potansiyeli ortaya konmaktadır. Bu pazarların %90'nı Çin, Malezya, G. Kore, Endonezya ve Tunus gibi ülkeler doyurmaktadır. Türkiye'nin payı hiç denecek kadar azdır. Nitekim bu durum oto elektrik gereçlerinde de yaşanmaktadır. Türkiye'nin elektronik-elektrik sektöründe doğrudan sermaye yatırımlarıyla entegre yan sanayiler ve dış ticaret bağlantılı dışa açılma stratejisinde ne kadar geri kaldığını göstermektedir.

TABLO 31. ELEKTRONİKTE ÜLKELERİN İTHALATI 1996-1999 (milyon dolar)

Ülkeler İthalatı	1996	1997	1998	1999
Aktiv parçalar (yarı iletkenler) ithalatı				
AB-15'in toplam ithalatı	11,209	11,299	12,041	21,099
Gelişmekte olan ülkelerin payı	2,966	2,798	3,203	5,528
Dünya ith. Gelişmekte olan ülkelerin payı	26,5	24,8	26,6	26,2
Pasif parçalar İthalatı				
AB-15'in toplam ithalatı	2932	3,404	3,493	4,632
AB-15 gelişmekte olan ülkelerin payı	581	705	727	1,289
Dünya ithalatında gelişmekte olan ülkelerin payı	19,8	20,7	20,8	27,8
Elektro mekanik parçaları ithalatı				
AB-15'in toplam ithalatı	3,178	3,558	3,852	3,148
AB-15 gelişmekte olan ülkelerin payı	413	500	614	498
Dünya ithalatında gelişmekte olan ülkelerin payı	13,0	14,0	16,0	15,8
Elektronik montaj ürünleri ithalatı				
AB-15'in toplam ithalatı	13,070	15,562	18,676	18,984
AB-15 gelişmekte olan ülkelerin payı	2,152	3,770	6,457	5,877
Dünya ithalatında gelişmekte olan ülkelerin payı	16,5	24,2	34,6	31,0
Baskılı devre tabloları (PCB) ithalatı				
AB-15'in toplam ithalatı	1268	1,524	1,749	1,439
AB-15 gelişmekte olan ülkelerin payı	265	328	467	311
Dünya ithalatında Gelişmekte olan ülkelerin payı	21,0	21,5	26,7	21,6

Kaynak; Eurostat (2000)

Bu Pazar içinde Fransa-Türkiye potansiyel elektronik dış ticaretindeki olanakları belirlemek üzere aşağıdaki tablo sunulmuştur. 1996-1999 yılları için Fransa esas gösterilmektedir. Tabloda Fransa'nın gelişmekte olan ülkelere yaptığı ithalatın payının son yıllarda ne denli arttığı görülmektedir. Fransa üretimde globalleşme ve iş aktarma (subcontract) alanında öteki ülkelere göre çok daha fazla ortak işbirliği ve olanaklar hazırlamaktadır.

TABLO 32. FRANSA’NIN BASKI DEVRELERİ İTHALATI (milyon dolar)

Fransa’nın ithalatı	1996	1997	1998	1999
Dünyadan (AB15 hariç)	128,6	153,9	161,8	156,1
Gelişmekte olan ülkelere	15,1	22,2	40,3	47,4
Gel. Olan ülke dünya ith. Payı	11,8	14,4	24,9	30,3
AB içinden %	221,8	251,0	274,2	252,1
Toplam İthalat	350,4	404,5	436,1	401,1
Dünya ithalatında gel. olan ülke payı	4,3	5,5	9,2	11,8

Kaynak; Eurostat

8.2. Otomotiv Sektörü

Fransa’nın Avrupa ülkeleri arasındaki pazar payı; otomotiv parçaları satışında %17, parça üretiminde %21, otomobil satışlarında %15, otomobil üretimindeki payı ise %19 olmaktadır. Fransız şirketlerinden Batı Avrupa oto pazarındakiler 2001 yılında; PSA grubu olarak 2,140 000 araç satmıştır. Bu grubun toplam pazardaki payı %14,4 olmuştur. Renault grubu ise 1,576000 adetle %16,6 pay almaktadır. Avrupa ülkelerinde otomobil satışlarında en büyük artışı Yunanistan ve İrlanda göstermiştir. Öteki ülkelerin hepsinde nüfus duraklamasına bağlı olarak talepte azalma olmaktadır.

TABLO 33. OTOMOBİL VE TİCARİ ARAÇLARIN PARÇA VE AKSAMI SATIŞI (milyon dolar)

Ülke	1998	1999	2000	1998/2000
Avrupa	158,6	170,0	152,4	-% 10,4
Fransa	29,1	30,6	25,9	-% 15,4
Payı (%)	18,3	18,0	17,0	-% 7,6

Kaynak; Eurostat

Otomobil ve ticari araçların parça ve aksam satışında Fransa’nın Avrupa pazarından aldığı pay 1998 yılında %18 iken 2000’ de %17 ye inmiştir. Tüm Avrupa ülkelerinde otomotiv sektöründe bu azalma trendinin varlığı gözlenmektedir. Nitekim, 1998-2000 döneminde

Avrupa Birliği içinde otomotiv parça ve aksamı % 10,4 azalmıştır. Buna paralel olarak Fransa'nın payında da %7,6'lık bir azalma söz konusudur.

TABLO 34. BATI AVRUPA TAŞIT ARAI SATIŞLARI VE FRANSA'NIN PAYI (1998-2000) ('000 adet)

Ülke	1990	1995	2000	2001	1990/2001
Otomobil Satışları					
Avrupa	13,518	12,029	14,734	14,832	%10,0
Fransa	2,309	1,931	2,314	2,255	-%2
Payı (%)	17,1	16,0	15,7	15,2	%12,5
Hafif ticari araçlar (<3,5 ton)					
Avrupa	1,420	1,290	1,906	1,843	%30
Fransa	345,5	313	414	433	%25
Payı (%)	24,3	24,3	22,0	23,5	-%3,4
Ağır ticari araçlar (>3,5 ton)					
Avrupa	320	286	404	392	%22
Fransa	53	45	63	63	%19
Payı (%)	16,5	15,7	15,6	16,0	-%3,1

Kaynak; Eurostat

Otomobil parçaları ve aksamı ithalat pazarı; ön pazar ve arka pazar olarak iki bölümde incelenir. Aracın gerçek orijinal imalatçısı ve montajısı ön pazarı oluşturur. Bu orijinal parçalar, kendi markası altında ancak onaylı arz noktalarında imal edilir. Lüks otomobillerde talep artışı yaşandıkça orijinal parça talebi artmaktadır. Orijinal aksam pazarında her geçen gün lüks, yeni aksesuar ürünleri eklenmektedir. CD alar, klima, sürüş (cruyz) kontrol, hafif metal jant, hava yatakları, güvenlik gereçleri, güvenli kapı çerçeveleri ve şasi güçlendiriciler konulmaktadır. Bir aracın piyasa değerinin %10-20'si bu çeşit elektronik parçalara aittir. Bu değer, şimdiden kullanılan çeliğin maliyetinden fazladır.

Bir aracın orijinal olsun veya olmasın; yedek parça, aksesuarlar ve ekleme ürün pazarına ise ikincil pazar adı verilir. Orijinal olmayan kütle üretimine konu olan lastik ve egzoz parçaları sürekli yenilenmelidir. Eski araçlardan alınan parçalar geri dönüştürölmektedir. Aksesuarlar; radyo-teyplerle, klima, havalandırma, elektronik kontrol birimleri, alarm gereçleri, güvenlik amaçlı öteki aksam ve elektronik ürünleri kapsar. Ek ürünler ise yağ, temizleme ve katkı

maddelerini içerir. Ayrıca, garaj ve tamir bakım gereçleri, elektronik diagnoz ve öteki test gereçleri pazarı da önem kazanmaktadır.

Avrupa pazarında bu ikincil ürünler pazarı, 2000 yılında 38,5 milyar dolar düzeyindedir. 2005 yılında 46 milyar dolara çıkması beklenmektedir. Araçların aşınma ve eskimesiyle yeni araç gereksinimi artmaktadır. Otomobil satışlarında görülen genel azalmaya karşın, parça pazarında bir gerileme beklenmemektedir.

Geçmişte imalatçı ve onaylı ajansların dışında kimse parça satışı yapamazdı. 1993 yılındaki Avrupa Birliği düzenlemeleriyle bu uygulama yasaklanmıştır. Ayrıca, yine AB yasalarına göre parçalar ve özellikleri konusunda “copyright” ve “patent” hakları uygulaması ortadan kaldırılmaktadır. Buna ek olarak AB 91/441 sayılı direktifi uyarınca, satılışından dört yıl sonra her iki yılda bir olmak üzere, araçlara bakım koşulu getirilmiştir. Bu işlemler onaylı tamir-bakım yerlerinde yapılacaktır. Bu incelemelerden olur almak için, her gerekli tamiratın yaptırılması gerekmektedir. Hava kirliliğini önleme konusundaki sıkı yasalar da bunda etkindir. Güvenlik konusundaki önlemler; kayış ve kemerlerden, otomatik güvenlik sistemlerine kadar gittikçe zorunlu tutulmaya başlanmaktadır.

Fransa, yeni otomobil imalatında 2,3 milyon adetle dördüncü, yeni hafif ticari araç imalatında 433 bin araçla birinci ve 63 000 yeni kamyon ile Avrupa’da ikinci en büyük pazardır. Ulusal üreticilerden PSA Peugeot-Citroen Grubu en önemli konumdadır. Otomobil ve ticari araç pazarında % 50 pay sahibidir. Her türde çok çeşitli modeller üretmektedir. Fransa otomobil parçaları ve aksamı açısından Avrupa’nın ikinci büyük pazarıdır. Kaliteyi öne alan çok hassas tasarımlarla bu başarıyı yakalamışlardır. Almanya’ya göre daha düşük ücretler uygulanır. Üretiminin büyük bölümünü başka ülkelere kontratlarla dağıtmayı başaran ilk Avrupa ülkesidir. Bu şekilde, orijinal firma dışındaki en düşük maliyete sahip üreticilere kontratla iş dağıtılması, (“out sourcing” uygulaması) kendilerine maliyet avantajı sağlamıştır. Böylece, 2000 yılında oto parçaları sektöründe ciro hacmi 26 milyar dolara çıkmıştır. Bunun önemli bir bölümü orijinal yani, ön pazara aittir. İkincil pazar sunumu da gün geçtikçe önem kazanmaktadır. İkincil pazarın hacmi 8,3 milyar dolar düzeyinde tahmin edilmektedir. Fransız otomobil parkı ya da filosu 28 milyon araca ulaşmıştır. 2000 yılında her 1000 nüfusa 474 otomobil düşmektedir. En önemli imalatçılar Renault, Peugeot ve Citroen’dir. Orijinal parça imalatında en önemli şirketler ise Michelin, Vaeleo ve Faurecsa’dır. Lastik üreten Michelin grubunun 2001 yılı cirosu 14,1 milyar dolardır. Continental AG şirketi ise elektronik frenler,

denge sistemleri, lastik ve güvenlik parçalarında 2001 yılında 10,1 milyar dolar ciroya ulaşmıştır. Koltuk aksamı, egzoz ve kumanda tablolarında uzmanlaşan Valeo SA 2001 yılında 9,2 milyar dolar ciro gerçekleştirmiştir. Fransa'da önemli sayıda büyük Amerikan şirketi otomobil fabrikası kurmuştur. Bunların payı, yerel üretimde %20 kadardır.

Fransız otomobil filosunun üçte ikisi yerli otolardan oluşur. Araçların % 35'i dizel motorludur. 1990'dan itibaren dizel motorlu araçlar kullanımı ikiye katlanmıştır. Fransa, 2000 yılında, dış ticaretinin ürünlere göre dağılımına bakıldığında, dış ticaretin payı ürün pazarında; lastiklerde %12, parça ve aksesuarlarda %12, dişli kutularında %8, fren ve balatalarda %6, silindirlerde %4, diğer aksesuarlarda %29, öteki parçalarda %29 olmuştur. Bu yüksek oranlar, parça ve aksesuarların dış ticaret yoluyla dış ülkelere kontratla aktarıldığını göstermektedir.

Tarım alet ve makineleri talebi tarım nüfusunun azalmasıyla giderek gözden düşmektedir. Ancak yeni araçların değişim sıklığı arttıkça talep canlılığını sürdürmektedir. Geçmişte yeni bir tarım aracı hurdaya ayrılmadan önce, en az üç veya dört kullanıcıya satılmış olurdu. Oysa, günümüzde ikinci el pazarı Doğu Avrupa ülkeleri olmaktadır. Fransız Renault Tarım tesisleri bu araçları üretmektedir. Yeni hava ve çevre kirliliği standartları ve güvencelerinin gereksinimleri sonucu yeni talep oluşmaktadır. Fransa, otomobil pazarında 2 milyon araçla Almanya'dan sonra Avrupa'da en büyük pazardır. Fransa, hafif ve ağır ticari araçlarda önemli bir satıcıdır.

TABLO 35. AB VE FRANSA OTOMOTİVE PARÇALARI İTHALATI (milyar dolar)

	Toplam İthalat			AB dışı	
	1998	1999	2000	2000	%
AB					
Otomobil kamyon	76,3	79,3	75,0	18,3	23
Tarım hayvancılık	1,2	1,1	1,0	0,4	32
Diğer Nakil araçları	6,3	6,4	6,2	1,8	26
Fransa					
Otomobil, kamyon	7,9	8,9	9,8	1,6	17
Tarım, hayvancılık	0,2	0,2	0,2	0,04	19
Diğer Nakil araçları	0,9	1,0	1,2	0,2	16

Kaynak; Eurostat

Otomotiv parçalarında toplam ithalat, AB üyesi ülkeler arasında olsun AB dışındaki ülkelerden olsun sürekli artmaktadır. 1998 yılında 79 milyar dolar iken 2000 yılında 82 milyar dolar'a ulaşmıştır. Bu ürünlerin dağılımına bakıldığında ise % 90'lık payı otomobil kamyon ve treylerlerin parçası, aksesuarları ve eklentileri oluşturmaktadır. Montaj tesislerinin başka ülkelerde kurulmasıyla, orijinal imalatçılara ait parça ve aksamını sağlamayı sürdürmektedir. Fransa'ya yapılan ithalatın bir kısmı bu yabancı otomotiv montaj tesislerine aittir. Büyük beş ülke, AB içindeki ithalatın %70'ini karşılamaktadır. Avrupa Birliği, toplam otomotiv parça ürünler ithalatı aşağıda gösterilmiştir. Toplam AB ithalatında Fransa'nın payı belirtilmiştir. AB tarafından yapılan ithalatta Türkiye'nin arz edici ülke olarak öteki gelişmekte olan ülkeler içindeki payı ise ayrıca gösterilmiştir.

TABLO 36. AB OTOMOTİV ÜRÜNLER İTHALATI VE TÜRKİYE'NİN PAYI (milyon dolar)

İthal ürün	Toplam	GOÜ*	Payı%	1998/2000 %
Lastikler	9,681	1,194	12	20
Fransa'nın payı %17; Türkiye'nin payı %17,				
Audio Gereçleri.	2,580	533	21	14
Fransa ve Türkiye'nin payı yok				
Öteki aksesuarlar	25,634	538	2	23
Fransa payı %27, Türkiye'nin payı % 20				
Silindirler	4,441	336	8	47
Fransa'nın payı % 9, Türkiye'nin payı % 10				
Şasi parça ve aksesuarları	7,882	320	4	54
Fransa'nın payı % 10, Türkiye'nin payı % 10				
Servo Fren ve balataları	4,094	132	3	61
Fransa'nın Payı % 13, Türkiye'nin payı % 2				
Yol Tekerleği	2,708	272	10	22
Fransa'nın payı % 7, Türkiye'nin payı % 34				
Taşıt araçları diğer akses.	2,860	163	6	25
Fransa'nın payı % 8, Türkiye'nin payı % 7				
Aydınlatma	1,387	65	5	22
Fransa'nın payı % 14, Türkiye'nin payı % 4				
Dişli kutusu	4,697	89	2	182
Fransa'nın Payı % 14, Türkiye'nin payı % 5				

Kaynak; Eurostat 2000. *GOU; gelişmekte olan ülkeler

AB toplam lastik ithalatının tutarı 2000 yılında, 9,681 milyon dolar olmuştur. Bu ithalatın 1,295 milyon dolarlık kısmı gelişmekte olan ülkelerden sağlanmıştır. 1,194 milyon dolarlık

kısmı ise gelişmekte olan ülkelerden sağlanmıştır. Türkiye'nin gelişmekte olan ülkelerin bu toplam sunumu içinden aldığı pay ise %17'dir. Bu oranın artırılması gerekmektedir.

TABLO 37. AB İHRACATININ ÜYE ÜLKELERE GÖRE DAĞILIMI (milyon dolar)

Ülke	1998	1999	2000	Payı%	Arı'2000
AB	83,477	76,051	83,316	100	% 18,6
Fransa	15,450	14,417	16,322	19,6	% 25,5

Kaynak; Eurostat (2001)

Tablodan görüldüğü gibi AB içi ihracat sürekli bir artış göstermektedir. 1999-2000 yılı artış oranı AB toplamı için %18,6 olurken, Fransa'nın artışı bunun da üstünde % 25,5 olarak gerçekleşmiştir. Fransa'nın AB ihracatındaki payı, % 19,6 ile Almanya'nın hemen arkasından gelmektedir. Fransa'nın otomotiv sektöründeki rekabet gücünün bir göstergesi olan bu durum ürünler itibarıyla ayrıntılı olarak aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

TABLO 38. AB OTOMOTİV PARÇALARI İHRACATININ ÜRÜN GRUPLARINA GÖRE DAĞILIMI (1998 –2000) (milyon dolar)

Ürün ve ülke	1998	1999	2000	AB içi	AB dışı
Avrupa Birliği toplamı otomotiv parçaları					
Kamyon otomobil, treyler	79,2	79,5	77,8	23,1	%23
Tarım-hayvancılık mak.	1,2	1,1	1,0	0,4	%32
Öteki araçlar ve aksamı	7,4	7,2	6,9	3,2	%26
Fransa					
Kamyon otomobil, treyler	15,2	16,0	15,9	3,6	%17
Tarım-hayvancılık mak.	0,2	0,2	0,1	0,05	%19
Öteki araçlar ve aksamı	0,9	0,9	0,8	0,3	%16

Kaynak.Eurostat (2001)

Fransa'da otomotiv parçaları üretimi ve dağıtımında orijinal imalatçının egemen olduğu geleneksel kanallar ikincil pazarda ancak %35 oranında ağırlık sahibidir. Bağımsız tamir ve bakım merkezlerinin oluşturduğu satış kanallarının payı %65'e ulaşmıştır. Dışarı iş verme ("Out sourcing") eğilimi, kontratla alt işlerin imalatçı tarafından dışarıdakilere yaptırılması stratejisinin sonucudur. Bu pazardan yurt dışındaki ülkelerde pay almaktadır. Serbestleştirme, Türkiye için yeni pazarlara girişi kolaylaştırmaktadır. Orijinal imalatçılardan iş kapma olanağı artmaktadır. Bu dağıtım kanalları içinde; oto satış yerleri %8,2, yedek parça aksesuar satış bayileri % 6,2, kendi yapımı parça satışları %9,9, benzin istasyonları %4,4 ve self servis hipermarketler %8,6 pay almaktadır. Ancak hipermarket'lerin, modern oto satış merkezlerinin

ve yeni dağıtım kanallarının (internet, e-posta gibi) satışlarının pazardaki payı %25'e dek yükselmiştir.

Türkiye gibi ülkelerin Fransa'ya yapacakları ihracat bu dağıtım kanalları aracılığıyla daha kolay ve kısıtsız olarak yapılabilecektir. Bağımsız kanalların oluşturduğu büyük sipariş araçlarıyla temas edilmelidir. Gittikçe yaygınlaşan Süper market ve hızlı tamir yapan uzmanlaşmış merkezlerin satış kanalları kullanılmalıdır. Fransız dağıtım kanallarının, yurt dışından ve yurt dışına ihracat ve ithalat amacıyla iş paylaştırdıkları görülmektedir. Bu dağıtımdan rol alınmalıdır. Oto satış merkezlerinin özel marka olanaklarından yararlanmalıdır.

Fransa'nın otomotiv dağıtım kanalında; 175 adet toptancı, 611 aracı, 1470 adet tamir bakım atölyesi bulunmaktadır. Bunlar arasında en önemli olanlar; Carda, Copafa, ve İmpex'tir. En önemli parça dağıtım zincirine sahip şirketler; Feu Vert (168 satış noktas), Station March (125 satış merkezi), Norauto (124 dağıtım yeri), Maxauto (76 satış yeri), Speedy, Midas, Carrefour, Casino, Leclerc olmaktadır. Oto parça ve aksamı pazarında fiyatlar genel fiyat seviyesi endeksine göre azalma eğilimi göstermektedir. 1995 2001 yılları arasında fiyatlar, otomobil satışlarında %3,1, parça ve aksamında ise %3,9 oranında azalmıştır. Orijinal ve bağımsız dağıtım kanalları arasındaki yoğun rekabet, fiyatların düşmesine neden olmaktadır. Genel olarak orijinal olmayan parçaların fiyatı orijinallerine göre %25 daha ucuzdur. Özellikle tamir-bakım istasyonlarının ve uzman dağıtım kanallarında, orijinal olmayan parçaların fiyatı %30-%50 daha ucuza gelmektedir.

9 . DIŞ TİCARET VE İŞBİRLİĞİ ALANLARI

9.1. Dış Ticaret

Fransa'nın Türkiye'ye yönelik ihracat kalemlerinin başında otomobil gelmektedir. Türkiye'de, araç sayısı bakımından 2003'de iki katına yakın artışlar görülmüş ve ithal araç satışları da %50 kadar artmıştır. Fransız gümrüklerine göre Fransa'nın Türkiye'den yaptığı ihracat hafif bir düşüş göstermiştir. Türkiye, Fransa'ya ihracat yapan AB dışı ülkeler arasında sekizinci sıradadır. Fransa, Türkiye'den öncelikle otomobil ithal etmektedir. Aynı zamanda Türk tekstil sektöründe güçlü bir rekabet kapasitesi bulunan ve AB'ye ihracat yapan ülkelerin bu alanda ikincisi durumundadır. Buna karşılık elektrik dağıtım teçhizatı ithalatı da büyük ölçüde artmıştır. Türkiye içinde 2003'de dolar/euro paritesinin euro lehine gelişmesi, euro

bazında yapılan dış ticaretin dolar cinsinden karşılığını artırmış ve dolar bazında dış ticaretin daha yüksek görünmesini sağlamıştır. İhracatın önemli bir kısmının euro cinsinden, ithalatın ise dolar açısından gerçekleştirilmesi nedeniyle; doların euro karşısında değer kaybetmesi, ithal girdi maliyetlerini düşürerek ihracata yönelik üretim yapan sektörlerle maliyet avantajı sağlamaktadır. Parite etkisi, TL' deki reel değerlenmenin ihracat üzerindeki olumsuz etkisini bertaraf etmektedir.

Türkiye'nin Fransa'ya yönelik ihracatında en fazla sorunla karşılaştığı sektörler, balıkçılık ve su ürünleri olmaya devam etmektedir. Nitekim, 1998 yılında AB ülkeleri yasaklama kararından ülkemiz etkilenmektedir. Ancak “yumuşakçalar” hariç kararın kaldırılmasıyla rahatlama başlamıştır. AB uyum ilkeleri karşılıklı ilişkileri de etkilemektedir. Bu sektörde münferit sorunlar çoğunlukla gümrüklerde yapılan analizlerde ürünlerimizde sağlığa zararlı maddelerin AB mevzuatı ile izin verilen limitlerin üzerinde olduğunun saptanması ve daha sonra ilgili firmanın sıkı kontrol programına alınarak her ihraç partisinin analize tabi tutulması şeklinde cereyan etmektedir. İlgili firma, ürünlerini Fransız yetkili laboratuvarlarından geçerli sonuç alana kadar bu sıkı kontrol ilkesine uymak zorundadır. Bu uygulamadan, büyük ölçüde ihracatçı imalatçı kuruluşlarımızın kendi tesislerinde yeterli sayıda personel (veteriner sağlık elemanı vb) istihdam etmeleri ve düzenli olarak tesislerini ve ürünlerini denetlemeleri suretiyle kaçınılabilmenin mümkün olacağı görülmektedir.

Fransa, bazı ürünlerde “parafiscal” (mali olmayan) vergi uygulaması yapmaktadır. Parafiscal vergi yerli üreticilerin yanı sıra AB ve EFTA dışındaki ülkeler kaynaklı ithalatta da tahsil edilmektedir. Fransız makamlarınca yerli üreticilerden de tahsil edilmesi nedeniyle; DTÖ ilkelerine uygun olduğu iddia edilse bile, esasen “parafiscal” vergi gelirleri ilgili sektörlerdeki üretici federasyonlarının desteklenmesi reklama, tanıtım vb. faaliyetlerinde kullanıldığından bir anlamda üreticilere geri dönmüş olmaktadır. Bu vergi bir başka AB üyesi ülke üzerinden gelen mallara uygulanmamakta, yalnızca Fransa'ya doğrudan sevk edilen mallarda söz konusu olmaktadır. Fransız makamları, bu uygulamanın AB komisyonu tarafından da onaylandığını, AB nezdinde itiraz edilmesi halinde ancak kaldırılabileceğini ifade etmektedirler.

-Dış Ticaret Analizleri;

Dış ticaret değerleri her bir ithalat ve ithalat kalemlerinin sektörel olarak sınıflandırılmasıyla tablo halinde sunulmuştur. Bu değerlerin toplam ithalat ve ihracattaki payları yüzde olarak

birinci ve ikinci sütunlarda belirtilmiştir. Dış ticaret dengesi ihracat ve ithalat arasındaki fark olarak gösterilmiştir. Bu değer in o sektördeki toplam dış ticaret hacmine bölünmesiyle dışa açıklık ve rekabet gücü derecesi belirlenmektedir. Dış ticaret dengesi sütununda, dış ticaret açığı veya fazlası değer olarak (milyon dolar) yazılmıştır. Son sütunda ise bu dış ticaret dengesinin o sektördeki dış ticaret hacmindeki rolü ayrı ayrı hesaplanmıştır. Tablolar, ana sınıflara göre ayrılırken; tarım ürünleri, emek yoğun sanayi ürünleri olan tekstil, öteki imyasallar, ilaç, gübre, plastik ve kağıt ürünleri esas olarak kimya ağırlıklı sektörler ile birlikte birinci tabloda sınıflandırılmıştır. İkinci tabloya; jüt, pamuk, tekstil lifleri ve ürünleri, porselen, cam ve demir-çelik ürünleri ayrılmıştır. Üçüncü tabloda ise demir ve demir dışı metaller ve ürünleri sıralanmıştır. Son tablo ise her türlü mekanik ve elektronik ürünleri kapsamaktadır.

TABLO 39. DIŞ TİCARET DEĞERİ VE YAPISI (1999)(milyon dolar)

SITC SINIFI	İHRACAT %	İTHALAT %	DENGE	DENGE/ TİCARET
Hayvansan Yağlar (411)	-	-	27,8	0,24
Bitkisel yağlar (421)	0,1	0,3	-348	-0,32
İşlenmiş Yağlar (431)	-	-	-116	-0,53
Organik kimyasallar (512)	2,2	2,8	-1567	-0,11
İlaç ve tıbbi ürünler (541)	3,4	2,7	2295	0,13
Boyama, dabağlama Malz. (531)	0,2	0,2	-122	-0,12
İnorganik Kimyasallar (513)	0,3	0,6	-805	-0,31
Plastik sentetik reçine (581)	2,0	2,4	-1019	-0,08
Potashlı Gübreler (5613)	-	-	-208	-0,85
Nitrojenli Gübreler (5611)	-	0,1	-242	-0,56
Fosfatlı Gübreler (5612)	-	-	-75	-0,92
Petrol ürünleri (332)	1,1	1,4	-875	-0,12
Petrol Ham ve yarı mamul (331)	-	3,6	-10299	-0,98
Ham ve Sentetik kauçuk (231)	0,1	0,2	-275	-0,28
Kauçuk boru, lastik ürünler (629)	1,2	0,7	1415	0,26
Kauçuk levha, şerit ürünleri (621)	0,2	0,2	144	0,14
Mobilya (821)	0,9	1,3	-1150	-0,18
Orman ürünleri (632)	0,3	0,3	42	-
Kağıt ve karton (641)	1,4	1,8	-840	-0,09
Kağıt Hamuru ve artıkları (251)	0,1	0,4	-833	-0,58
İşlenmiş Odun (243)	0,1	0,3	-411	-0,34
Kontrplak, kaplama, sunta (642)	0,2	0,2	101	-
Kağıt ve karton ürünleri (642)	0,6	0,7	-237	-0,07

Kaynak; Eurostat

Gübrelerin tamamı yakınının ithalatta dışa açık bir yapıya dayalı olarak yönlendirildiği görülmektedir.

TABLO 40. DIŞ TİCARET DEĞERİ VE YAPISI (1999)(milyon dolar)

SITC SINIFI	İHRACAT %	İTHALAT %	DENGE	DENGE/ TİCARET
Jüt (264)	-	-	-1	-0,65
Pamuk (263)	-	-	-136	-0,70
Kuzu derisi (6113)	-	-	26	0,40
Pamuklu Mensucat (652)	0,3	0,3	299	0,18
Diğer Dokunmuş kumaşlar (653)	0,9	0,7	843	0,19
Tekstil kumaş ve iplikleri (651)	0,4	0,6	-474	-0,16
Yün ve hayvan lifleri (262)	-	-	77	0,17
Seyahat çantası, bavul (831)	0,4	0,3	360	0,17
Deri hariç giyim (841)	1,9	3,9	-5692	-0,34
Bitkisel lifler, keten (265)	-	-	126	0,72
Sentetik rejenere lifler (266)	-	-	-128	-0,32
Tekstil eşyaları (656)	0,1	0,3	-536	-0,43
Ayakkabı (85)	0,3	0,9	-1541	-0,45
Deri eşyalar (612)	-	0,1	-47	-0,09
Sentetik dahil öteki deri ürün. (611)	-	0,1	-147	-0,23
Deri aksesuarlar (8413)	-	-	-169	-0,43
Cam (664)	0,4	0,4	-2	-0,00
Cam eşya ve çömlek (665)	0,6	0,4	779	0,27
Alçı ve çimento Prefabrik yapı (661)	0,1	0,2	-166	-0,18
Kilden mamul yapı ve refraktör (662)	0,2	0,3	-303	-0,23
Dökme demir (671)	-	0,1	-260	-0,49
Demir ve çelik tel (677)	-	0,1	-50	-0,09
Demir çelik hurdası (282)	0,1	-	-96	0,15
Demir cevheri ve konsantresi (281)	-	0,2	-444	-0,99

Kaynak; Eurostat

Tekstil hammaddelerinin tamamı yakınının dış ticaretle sağlandığını yukarıdaki tablodan görmek mümkündür. Demir cevheri de aynı şekildedir. En fazla dış ticaret açığı veren sektör, giyim ürünleridir. Buna karşın, toplam giyim sektörünün ticaret hacmi içindeki oranı %34 dolayındadır. Kumaş, ayakkabı ve giyim ürünlerinde de dışa bağımlı yapı görülmektedir. Özel

tür dokunmuş kumaşlarda dış ticaret fazlası verilmekle birlikte, bunun ticaret hacmine oranla fazla (% 19) olmadığı görülmektedir.

TABLO 41. DIŞ TİCARET DEĞERİ VE YAPISI (1999)(milyon dolar)

SITC SINIFI	İHRACAT %	İTHALAT %	DENGE	DENGE/ TİCARET
Tüp boru ve ekleri (678)	0,5	0,4	445	0,18
Çubuk profil şekiller (673)	0,5	0,5	-78	-0,03
Universal levha serit (6749)	1,2	1,0	734	0,12
Kütük demir (672)	0,6	0,5	356	0,11
İşlenmemiş döküm mam.(679)	0,2	-	318	0,40
Kurşun işlenmemiş (685)	-	-	-8	-0,07
Çinko işlenmiş (686)	-	-	-63	-0,16
Alüminyum işlenmemiş (684)	0,6	0,8	-540	-0,14
Demir dışı cevher ve konsantresi (283)	-	0,2	-447	-0,91
Blister bakır rafine (6821)	-	0,3	-836	-0,88
Tel kablo, halat (693)	0,1	0,1	-22	-0,03
Kalay alaşımları işlenmiş (687)	-	-	-33	-0,53
Bakır çubuk ve teller (6822)	0,4	0,3	297	0,16

Kaynak; Eurostat

Blister bakır ve demir dışı cevherler sektörlerinin tamama yakınının dış ticaret açığına dayalı olarak yürütüldüğü görülmektedir. İşlenmemiş döküm mamullerinde ise tersine, dış ticaret fazlası veren bir yapı görülmektedir. Tel kablo ve halat da dış ticaretin göreceli olarak ne kadar önemsiz kaldığı belirlenmektedir. İşlenmemiş alüminyum için 540 milyon dolar dış ticaret açığı görülmektedir. Blister bakır'da ise 836 milyon dolar dış ticaret açığı vardır. Ancak, alüminyum ürününde bu açığın toplam dış ticaretteki payı oldukça önemlidir. Diğer bir deyişle, yurt içi üretim ve reeksport yoluyla ihracat oldukça önemli rol almaktadır. Buna karşın, bakır ve demir dışı cevherde dış ticaretin payı oldukça önemlidir. Açıkcası, dışa bağımlı bir sektör olarak lanse edilmiştir. Tel kablo ve halat ürünlerinde dış ticaret açığı hem çok önemsiz hem de dış ticarete oldukça az bir pay almaktadır. Bu durumda, yurt içi üretimin yeterli düzeyde olduğu ve iç piyasaya yönelik kapalı bir yapı sürdürüldüğü söylenebilir. Tabloda gösterilen ürünlerin toplamın ithalatta ve ihracatta aldığı pay %4.1'dir. Bu ürünlerin sektör olarak göreceli payı oldukça önemsizdir. Dış ticaret ağırlıklı bir sektör değildir.

Metal işleme sektörünün dışında kalan makine, kapital malları olarak belirtilen yatırım makineleri, elektrikli ve elektronik gereçler imalatı aşağıda tablo 42’de sunulmuştur.

TABLO 42. DIŞ TİCARET DEĞERİ VE YAPISI (1999)(milyon dolar)

SITC SINIFI	İHRACAT %	İTHALAT %	DENGE	DENGE/ TİCARET
Traktör (7125)	0,1	0,3	-556	-0,46
Ofis makineleri (714)	3,3	5,0	-4524	-0,19
Çiftlik ekipmanları (7123)	-	-	-11	-0,10
Tarım makineleri (7121)	0,2	0,4	-598	-0,32
Metal işleme makineleri (715)	0,2	0,4	-539	-0,28
Tekstil ve deri makineleri (717)	0,3	0,2	309	0,20
Tarım el aletleri (6951)	-	-	-22	-0,33
El ve makine alet takımları (6952)	0,2	0,3	-206	-0,13
Gıda sanayi makineleri (7183)	0,1	-	84	0,14
Elektrik enerjisi üretim mak. (711)	3,4	3,0	1514	-
Elektrikli güç makineleri (722)	2,6	2,0	1966	0,15
Kağıt, karton, makineleri (7181)	0,1	0,1	38	-
Mineral ve kereste makineleri (7195)	0,2	0,4	-551	-0,32
Motorlu binek araçları (7321)	6,5	5,8	2852	-
Ticari karayolu araçları (732)	5,7	4,4	4131	0,14
TV ve radyo (7241)	0,6	0,7	-205	-0,06
Elektrikli ev eşyaları (725)	0,6	0,8	-439	-0,11

Kaynak; Eurostat

TABLO 42. DIŞ TİCARET DEĞERİ VE YAPISI (1999)(milyon dolar)

SITC SINIFI	İHRACAT %	İTHALAT %	DENGE	DENGE/ TİCARET
Traktör (7125)	0,1	0,3	-556	-0,46
Ofis makineleri (714)	3,3	5,0	-4524	-0,19
Çiftlik ekipmanları (7123)	-	-	-11	-0,10
Tarım makineleri (7121)	0,2	0,4	-598	-0,32
Metal işleme makineleri (715)	0,2	0,4	-539	-0,28
Tekstil ve deri makineleri (717)	0,3	0,2	309	0,20
Tarım el aletleri (6951)	-	-	-22	-0,33
El ve makine alet takımları (6952)	0,2	0,3	-206	-0,13
Gıda sanayi makineleri (7183)	0,1	-	84	0,14
Elektrik enerjisi üretim mak. (711)	3,4	3,0	1514	-
Elektrikli güç makineleri (722)	2,6	2,0	1966	0,15
Kağıt, karton, makineleri (7181)	0,1	0,1	38	-
Mineral ve kereste makineleri (7195)	0,2	0,4	-551	-0,32
Motorlu binek araçları (7321)	6,5	5,8	2852	-
Ticari karayolu araçları (732)	5,7	4,4	4131	0,14
TV ve radyo (7241)	0,6	0,7	-205	-0,06
Elektrikli ev eşyaları (725)	0,6	0,8	-439	-0,11

Kaynak; Eurostat

Traktör sektöründe olumsuz yani açık veren dış ticaret dengesi oldukça yüksek bir seviyededir. Bu sektörde ürün ithalatı daha çok yeğlenmektedir. Diğer sektörlerde belirgin bir trend gözlenememektedir. Bu durum, ancak ithalat / tüketim ve ihracat / üretim oranlarını veren tabloların dikkate alınmasıyla ve analiz edilmesiyle, ortaya anlamlı ilişkiler konabileceğini daha net göstermektedir. Bu göstergeler ülke analizlerinde tek başlarına yetersiz kalmaktadırlar. İthalat ve ihracattaki payları gereği önemli rol oynayan motorlu araçları ve elektrikli güç araçları sektörleri dış ticaret fazlası vermektedir. Bunların tümünün dış ticaret fazlasının ticaret hacmi içindeki payları oldukça önemsiz kalmaktadır. Yurt içi piyasa ve reeksport kanallarının bu sektörlerde ne kadar önemli olduğu bu oranlardan ortaya çıkmaktadır. Ofis makinelerinde de dış ticaret dengesizliğinin, toplam ticaret hacmindeki önemsiz payı göz önüne alındığında, yurt içi ve reeksport pazarının ne kadar önemli olduğu belirlenmektedir. Bu sektörlerde dış ticaret ikame edici olmaktan çok tamamlayıcı rol oynamaktadır. Fransa'ya ihracatımızda on milyon doların üzerinde tutara sahip olan kalemlerin gösterimi aşağıda sunulmuştur.

TABLO 43. FRANSA'YA İHRACATIMIZ (2003) (bin dolar)

FASIL KODU (GDİP)	MADDE ADI	TUTARI
0802222	Kabuksuz fındık	18 005
2523290	Portland çimentosu	10 331
6104621	Pantolon, bayan	20 440
6109100	Tişört-Atlet	104 078
6110209	Hırka-sweter	47 884
615920	Çorap	40 534
620462	Pantolon, pamuk	13 656
62052	Gömlek	12 259
63021	Yatak Çarşafı	34 096
630260	Mutfak bezi havlu	26 847
630491	Çeşitli mefruşat	36 327
630499	Örgü mefruşat	23 319
630532	PPP şerit örme çuval	14 800
7321111	Fırınlr ve ocaklar	10 856
7610100	Alüminyum kapı ve pencere	12 955
8418211	Buzdolabı	26 661
8450111	Çamaşır kurutma mak.	14 343
8511900	Marş motorları ve Aks.	19 457
8528122	Renkli TV	118 516
8544492	Elektr. İletken ve bağlantı	11 998
8702101	Dizel vasıtalar	30 544
87032 (210,211)	Benzin motorlu binek otoları	147 145
87033 (219,220)	Dizel motorlu binek otoları	317 834
870082	Damperli araç karasör aksamı	63 450
8708705	Servo fren, alüminyum jantlar	35 505
870899	Taşıt aksamı	17 795
880330	Sini hava taşıtları aksamı	22 129

Kaynak; DİE

İhracatımızın yapısına bakıldığında temel sektörler derhal belirlenmektedir. Bunlar kategorik olarak; tekstil, fındık, beyaz eşya ve motorlu araçlardır. Dizel motorlu binek araçları ihracatımız 318 milyon dolar dolayındadır. Benzin motorlu araçlar 147 milyon dolarla ikinci sıradadır. En önemli ihraç kalemleri arasında 118 milyon dolarla renkli TV, üçüncü; Tişört ve atletler, 104 milyon dolarla dördüncü sıradadır. İthalatın değeri on milyon dolar üstündeki fasıllara göre dağılımı aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

TABLO 44. FRANSA'DAN İTHALATIMIZ (2003) (1000 dolar)

FASIL KODU(GDİP)	MADDE TANIMI	TUTARI (1000 dolar)
2933299	İmizadollu Bileşikler	13 532
3002270	Aşılar	13 781
3004311	Ensülinler	12 833
3004381	Hormonlar	21 514
3004901	İyotlu ilaçlar	125 642
3004909	İyotsuz İlaçlar	35 044
3304990	Kremler	12 629
3305100	Şampuanlar	19 425
3811210	Petrol Yağları	20 692
3902100	Polipropilen kopolimerler	31 464
3902300	Propilen kopolimerler	12 453
3903110	Polistiren	10 100
3926909	Plastik eşya	29 819
40092100	Vulkonize kauçuk hortum	15 467
4011100	Çelik kuşaklı Oto dış lastiği	10 120
410210110	Kuzu derisi	24 576
5811000	Kapitoneli mensucat	17 187
720.82(83,84)	Yassı hadde mahsulleri	60 917
7210490	Çinko kaplı yassı hadde mam.	31 613
7219305	Paslanmaz Çelik yassı mam.	24 518
7305110	Ark kaynaklı Demir boru	23 349
731.81(82,83)	Demir çelik cıvata vida somun	12 508
7326900	Demir çelik eşyalar	13 539
7606129	Alüminyum alaşım saçlar	16 792

Kaynak; DİE

Fransa da ithal edilen mallar arasında yukarıdaki tabloda belirtilen kalemlerden en başta geleni, 125 milyon dolarla iyotlu ilaçlar gelmektedir.

TABLO 45. FRANSA'DAN İTHALATIMIZ (2003) (1000 dolar)

FASIL KODU(GDİP)	MADDE TANIMI	TUTARI (1000 dolar)
8407340	Patlar motorlu taşıma araç.	23 838
8408201	Dizel motorlu taşıma araç.	63 380
8409990	Dizel motor silindir blokları	62 495
8411999	Taşıt gaz türbinleri	28 422
8448110	Jakardlar	44 009
8470500	Yazar Kasa	10 232
8483108	Transmisyon Milleri	11 613
8504230	Transformotörler	12 024
8511409	Ateşleme marş, jeneratör	12 285
8525209	Alıcı verici cihazlar	30 435
8526929	Telsizli kapı açıcısı	17 210
8527219	Oto radyotörleri	23 077
8538909	Elektrik devre aksamı	16 289
8540111	TV-katod tüp	37 607
8542100	Entegre elektrik devreleri	23 064
8542200	Yarı iletkenler	12 443
8543800	Elektrikli makine ve cih.	10 142
8701201	Traktör, römork çekicisi	44 468
8703221	Benzinli otomobiller	61 415
8703231	Benzinli binek otoları	128 450
8703311	Dizelli binek otoları	113 793
8704219	Dizelli araçlar	148 490
8708109	Tamponlu	11 330
8708291	Oto karasör aksamı	133 782

Kaynak; DİE

Yukarda tabloda gösterilen ithal mallar arasında en önemli kalemler, dizelli ve benzinli araçlar, parça ve aksamı olarak belirmektedir.

TABLO 46. FRANSA'DAN İTHALATIMIZ (1000 dolar)

FASIL KODU(GDİP)	MADDE TANIMI	TUTARI (1000 dolar)
8708391	Servo fren	33 427
8708400	Vites kutusu	39 967
8708941	Mekanik direksiyon kutusu	17 630
8708991	Hava ile şişmeli yastıklar	10 266
87089910	Diğer taşıt araçları aksamı	40 311
8708999	Diğer taşıt araç. Parçaları	25 169
8803900	Sivil hava taşıt aksamı	11 077
9401900	Kara nakil araç., mobilya ve aks.	11 432
9831000	Harp silahları	25 764

Kaynak; DİE. Dış Ticaret İstatistikleri

Bu iki tabloya kadar inceleme yapıldığında, kimyasallar, kozmetik ve ilaç ürünleri ile taşıt araçları, parça ve aksam öne çıkmaktadır.

9.2. Fransa-Türkiye İşbirliği ve Ticaret Alanları

Fransa ile Ticari İlişkiler ve doğrudan yabancı sermaye yatırımları açısından köklü ilişkiler gelişmiştir. Bu ilişkilerin araştırılmasını teminen, en önemli potansiyel yatırım ve ticaret alanı olarak elektronik ile otomotiv parça ve aksamı sektörü görülmektedir.

Türkiye Fransa arasındaki anlaşmalar;

“Yatırımların karşılıklı teşviki ve korunması anlaşmalarıyla ilgili olarak sürekli toplantılar düzenlenmekte ve güncelleştirilmeler yapılmaktadır. Ayrıca, mali işbirliği protokolleri görüşmeleri de periyodik olarak yapılmaktadır.

Fransa ile Kurumsal İşbirliği Alanları:

Kurumsal işbirliği aşağıdaki alanlarda gelişmiştir.

-Kamu hak ve özgürlükleri; Polis Akademisi (TADOK), Adalet Bakanlığı, Gümrükler Servisi ve İçişleri Bakanlığı ile özel etkinlikleri geliştirme.

- Türk memurlara verilen eğitimler; TODAI (Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü) ve Fransız İdari okulları (ENA ve Bsia IRA) arasında işbirliği ve ilişkiler ağının kurulması.
- Sivil Güvenlik; Afet halinde müdahalede bulunan Türk birimlerine yönelik eğitim.

Söz konusu kurumsal işbirliği etkinlikleri, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılımı arifesinde önem arz etmektedir. Bilindiği gibi Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinde, Türkiye'nin kurumlarının hazırlanması ve memurlarını Avrupa standartları konusunda eğitmesi gerekmektedir. SSAC, geleneksel işbirliği şemalarını bunlara öncelikli Avrupa ölçütleri getirerek yeniden ele alıp geliştirmiştir. İşbirliği etkinliklerimiz Avrupa tarafından taahhüt edilmiş etkinlikleri tamamlayıcı ve ayrılmaz bir parçası olacaktır. Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliği sürecine yardım etmek üzere, Avrupa birliği, Fransız ve Türk kurumlar arasında idari alanda kardeşlik programları geliştirilmiştir. Fransa'daki Türk Büyükelçiliği de bu program çerçevesinde Fransız idarelerine destek vermektedir. İkili teknik işbirliği, Avrupa'nın gelişme alanındaki önceliklerine yönelmiş durumdadır. Bu işbirliği Avrupa çapında projeler ve finansman planlarını yaygınlaştırmak üzere Avrupa'yı ilgilendiren sektörlere yönelik olup, teknik eğitim, tarım, balıkçılık, çevre, sağlık, habitat ve şehir yerleşimi gibi anahtar sektörlerde gerçekleştirilmektedir.

Tarım; On yıllık bir süreçte buğday ve mısır üretimini iki katına çıkarmak üzere sertifikalı buğday ve mısır tohumu üretimi.

Su kültürü; Çevreye saygılı üretim projelerinin belirlenmesi.

Çevre; Kirlilik ve endüstriyel risklere karşı mücadele, deniz kıyılarının korunması, göl ve delta alanların korunması, islah çalışmaları, katı atıkların işlenmesi, yamaç havzaları sayesinde suyun korunması ve idaresi, toprağın korunması, kontrol laboratuvarlarının geliştirilmesi.

Sağlık; SAMU veya SOS türü acil tıbbi sistemlerin belirlenip geliştirilmesi ve seyyar hasta hanelerin geliştirilmesi.

Bu işbirliği ve değişim operasyonları, belli konularda atölye çalışmaları esnasında, uzmanların bir araya gelmesi ile yürütülmektedir. Atölye çalışmalarının amacı, ulusal sektörel stratejileri sonuçlandırmak ve Avrupa ölçekli özel proje işleri üretmektir. İkili işbirliği

etkinlikleri, Avrupa Birliği'nin yürüttüğü etkinlikleri tamamlayıcı ve buna ek niteliktedir. Avrupa Birliği, Türkiye'de yeni olmakla birlikte geleneksel hale gelen teknik işbirliğinin yanı sıra öteki alanlarda, idareler arası kardeşlik anlaşmaları kurma çalışmaları (veterinerlik ve evre koruması gibi) da yürütülmektedir.

SCAC, aynı zamanda hedefi; öncelikli işbirliği programlarını belirlemek ve etkinliklerle uyum sağlamak olan düzenli Karma Komisyonlar vasıtasıyla, iki ülke idareleri arasındaki siyasi ve teknik yakınlasmaya da katkıda bulunmaktadır.

-Bilimsel İşbirliği:

Bu ikili işbirliği, temel olarak aşağıdaki projeler etrafında gerçekleştirilmektedir;

-Marmara denizinde, CNRS ve IFREMER tarafından TBTAK ile (CNRS'nin Türk karşılığı) ilişki içerisinde yıllardan beri sürdürülen sualtı ve sismik bir araştırma alışması.

-Türkiye'nin 2003 yılı Ocak ayında katıldığı altıncı PCRDT (Avrupa Ortak Araştırma programı) alışmalarının ortaya konması,

-nemli ekonomik ve ticari kuruluşlar;

La Direction Generale des Douanes et Droit Indirects;

Bureau des Statistics (c/1); (Gümrük ve Dolaylı Vergiler Genel Müdürlüğü-İstatistik Bürosu). 8, Rue de la Tour des Dames 75436 PARİS Cedex 09

Tel. 0155 07 45 06

INSEE (Institut National de la Statistique et des Etudes Economiques)

(Devlet İstatistik Enstitüsü). Direction General,

18, Bd. Adolphe Pinard 75 675 Paris Cedex 14, Tel. 01 41 17 66 11

CFCE (Centre Francais du Commerce Exterieur) (İGM benzeri)

10, Avenue d'iena 75016 Paris, Tel. 01 40 73 30 00

İstanbul Fransa Başkonsolosluğu- Ticaret Müşavirliği

Odakule İş Merkezi İstiklal Cad. No. 284 88 kat. 10 80072 Beyoğlu /İstanbul

Tel. 212 243 53 38

Türkiye’de Fransız Ticaret Odası

İstiklal Caddesi , No. 8. Taksim /İstanbul. Tel. 212 249 29 55

Fransız Büyükelçiliği- Ticaret ve Ekonomi Müşavirliği

Turan Emeksiz Sok. No. 3-B/10 06700 Gaziosman Paşa/Ankara Tel. 312 428 31 75

ACTIM (Agence pour la Coopertion Tachnique Industrielle et Eqonomique)

(Teknik, sanayi ve ekonomik işbirliği Ajansı)

14, av. D’Eylau 75 116 Paris Tel. 01 44 34 50 00

Conseil Franco-Turc d’hommes d’Affairs

(Fransız –Türk İş Konseyi Fransız Başkanlığı)

MEDEF International

M. Christian d’Aumale Mrs. Isabelle Chouvet

31, Av. Pierre l’er de Serbie 75 784 Paris Cedex Tel. 01 40 69 05

C.C.I.P. Chambre de Commerce et d’industrie de Paris

M. Redouard Viviand

27, av. De Friedland 75 382 Paris Cedex 08 Tel. 01 45 08 35 30

Banque de France (Fransa Nmerkez Bvanakası)

31, rue Croix- des- Petits- Champs 75 001 Paris / Tel. 01 42 92 42 92

Emlak Bankası (temsilcilik)

82, Bld, Hausmann 75 008 Paris Tel. 01 42 93 01 95

İşbank Gmbh

3, rue Scribe 75009 Paris tel. 331. 685083239, tel. 01 43 12 93 70

10. DOĞRUDAN YABANCI SERMAYE YATIRIMLARI

Doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının, yarıya yakını birleşme ve satın almalara dayanmaktadır. Bu işlemler, şirketlerin pazarlama ve dağıtımda ölçek ekonomisi kazanmalarına sağlar. Ayrıca, iyi yönetilen şirketlerin kötü yönetilenleri ele geçirmesine yardımcı olur. Bu el değiştirmeler verimsiz olanların elenmesini sağlar. Bu birleşmelerin bir çoğu, diğer Çok Uluslu Şirketler (ÇUŞ) için sunumda bulunan şirketler arasında olmaktadır. ÇUŞ için; profesyonel hizmetler, telekomünikasyon ve hava ulaşımı sağlayan şirketler, küresel network ağı oluşturma çabası içinde birleşmelere gitmektedirler. Bu nedenle bu tür sınırlar arasında yapılan “birleşme ve satın almalar”, (M-A), çoğunlukla zengin ülkelerdeki şirketler arasında görülmektedir. Öyle ki, gelişmekte olan ülkelere yoğun ilgi uyanmış dahi olsa, Amerika 1996’da dünyanın en fazla doğrudan yabancı sermaye alan ülkesi olmuştur.

Yabancı ülkelerdeki faaliyetler ve DYSY; sermaye, teknoloji, yetenek, yönetim pratikleri ve ticaret bağlantıları olarak birlikte bir paket oluşturmaktadır. Yabancı ülkelerdeki ÇUŞ üretimi tüm bunların bir bütünüdür. Ana şirketle yabancı ortağı arasındaki mali işlemler; ya hisse ya borçlanma ya da geri ödenmemiş kazançların sonucudur. Yurt dışındaki ÇUŞ yatırımları yabancı ülkedeki gerçek yatırımların boyutlarını gizlemektedir. Sadece ana şirketle yabancı dalı arasında yapılan ÇUŞ yatırımlarının oluşturduğu fonlar esas alınır. Oysa, ÇUŞ yatırımlarının dışında da fonlar sağlanabilir. ÇUŞ’a açılmış fon olanakları çok çeşitlidir. Bir ülkedeki yerli üretimi ya da yatırımları analiz ederken, uluslararası yatırımların boyutlarını bilmek için bu tür sermayenin payının da bilinmesi gereklidir. Ana şirketin aldığı borçlar, şubelerinin ana ülkedeki ticari mali kurumlardan sağladıkları borçlar, ana şirket tarafından veya şubelerin ana ülkelerindeki finans kurumlarından sağladıkları borçlar kapsam dışında kalmaktadır.

ÇUŞ varlıklarının çoğu borç araçlarıyla elde edilir. Varlıklarının en az %30’unun, yabancı şubenin bulunduğu ülkedeki finans kuruluşlarından borçlanarak sağlandığı görülmektedir. Yabancı şubelerin geri ödenmeyen yatırımlara tahsis edilen fonlarının payı, varlıkları içinde % 15 kadardır. Almanya ve ABD’ye ait ÇUŞ için yabancı ülkelerdeki şubelerinin varlıkları (aktifleri), yapılan yatırımlar içinde çok yüksek oranda pay almaktadır. ABD için yabancı şubelerin toplam aktiflerinin finansal yapısına bakıldığında, ÇUŞ dışındaki fon kaynaklarının payının varlıkların üçte ikisine kadar ulaştığı görülmektedir.

Tüm dünyada 2002 yılında DYSY alanında genel bir düşüş yaşanmıştır. Türkiye’de bu düşüşten etkilenmiştir. Türkiye uluslararası yatırımlardaki azalmanın hissedildiği 30 ülke içinde %2,2’lik bir gerileme ile 19. sıradadır. Dünya çapındaki DYSY bakımından 51. sırada yer almaktadır. Türkiye’de yapılan DYSY alanında Fransa 7. sırada bulunmaktadır. Yatırımcı Fransız şirketleri otomotiv ve hipermarket sektöründe kendilerine çok sağlam yer edinmişlerdir.

1992 –2002 döneminde Türkiye’de gerçekleştirilen DYSY yıllık ortalaması 1 milyar dolar altındadır. Şubat 2002 krizinin ardından gelen ciddi boyuttaki ekonomik gerilemeye rağmen (GSMH’nın % 9,4’lik düşüşü) yatırımcılar projelerini iptal etmemişlerdir. DYSY’nin 2001’deki artışın sebebi, bir İtalyan şirketinin 2000 yılında satın aldığı GSM lisansının ikinci dönem ödemesini yapmasıdır. 2001’ yılında 3,3 milyar dolara çıkan DYSY yeniden bir milyar dolara inmiştir.

Türkiye’de yapılan DYSY’nin %85’inden fazlasının kaynağı önemli gelişmiş ülkeler (AB; ABD, ve Japonya) ve bunun da üçte ikisinin kaynağı AB ülkeleridir. Kamu kuruluşlarının özelleştirilmesi, yabancı sermayeyi ülkemize yönlendirememiştir.

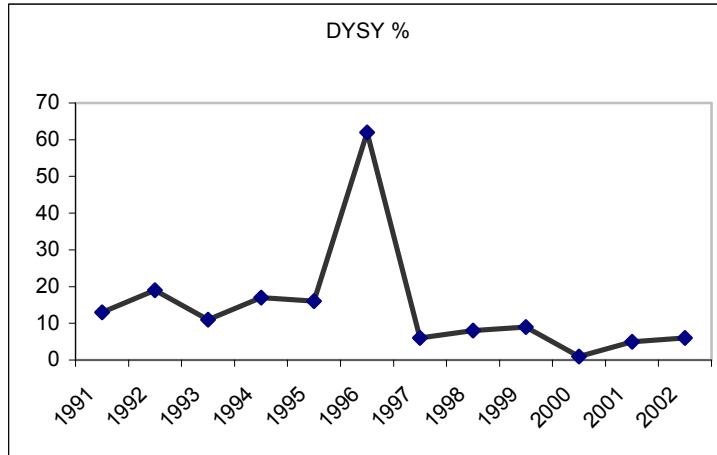
2000-2002 yılları arasında Türk yetkilerinin izin verdiği yıllık ortalama proje tutarı Fransız projeleri için 102 milyon dolar olmuştur. 1980-2002 döneminde Fransa 5,7 milyar dolar ile Türkiye’deki birinci yabancı yatırımcı konumundadır. Ancak, gerçekleştirilmiş yatırımlarla ilgili veriler esas alındığında Fransa 7. sırada gelmektedir.

Türkiye’deki Fransız varlığı son 15 yılda çok hızlı bir sıçrama kaydetmiştir. Türkiye’de yerleşik Fransız şirketlerinin sayısı 1985’de 15 iken 1997’de 200, ve 2002’de 277’ye yükselmiştir. Ancak, Fransızların Türkiye’deki DYSY göz önüne alındığında tescillerin merkez ve şubeler olarak mükerrer oldukları anlaşılmaktadır. Bu nedenle tek bir firma ve iştiğal konusu olarak yeniden tasnif edilmeleri gereklidir. Bu düzeltme yapıldığında, bu güne kadar Türkiye’de 1950-2003 tarihleri arasında Türkiye’de yatırım yapmış Fransız şirketlerinin adedi 244 olarak görünmektedir. Bunların 153’ü İstanbul, 21’i Ankara, 19’u İzmir, 19’u Bursa, 4’ü Kocaeli, 9 Muğla, 3 Nevşehir, 3 Manisa, 3 Hatay; ve birer adet Eskişehir, Uşak. Bolu, Aydın, Isparta, Balıkesir, Tekirdağ ve Adana illerine dağılmış durumdadır. Doğal gaz yatırımları Tekirdağ ve Kocaeli’nde, taşıt araçları yatırımları Bursa’da yoğunlaşmıştır. Öteki illerde ise turizm yatırımları gerçekleştirilmiştir.

Fransız şirketlerinin Türkiye’de yatırım yapan yabancı sermayedeki payı %6,6 olup, yatırımda buldukları Türk şirketlerinin toplam sermayesinin ortalama %62’sine sahiptirler. Fransız şirketler özellikle otomotiv sanayiinde, elektrikli aletler, çimento ve eczacılık sektöründe önemli pazar paylarına sahiptir.

Örneğin, Renault Bursa’daki fabrikasına ortaklık sıfatıyla yatırımda bulunmuş ve bir ürün üretimi ve tekrar ihracatı için söz konusu fabrikayı dünya çapında bir tesis haline getirmiştir. Sözü edilen ürün 2002 yılına kadar üretilmiş Megane Break modelidir. Birinci elden iş yapan taşeron şirketlere de muhatap oldukları ana şirket gibi ihracat yapmaktadırlar. Schneider grubu; elektrik aksamı imalatında iç pazarda olduğu kadar ihracatta da oldukça faaldir. Kim Fransız üretici şirketler de kimyasallarda alanında yer almakta olup, bunlardan Total ve Elf rafine edilmiş ürünler piyasasının %8’ine sahiptir. Hizmet sektöründe ilk sırada yer alan Fransız Carrefour grubudur. Axa şirketinin sigorta sektöründeki payı %9 kadardır.

GRAFİK 18. TÜRKİYE’DEKİ FRANSIZ YATIRIMLARININ DYSY İÇİNDEKİ PAYI

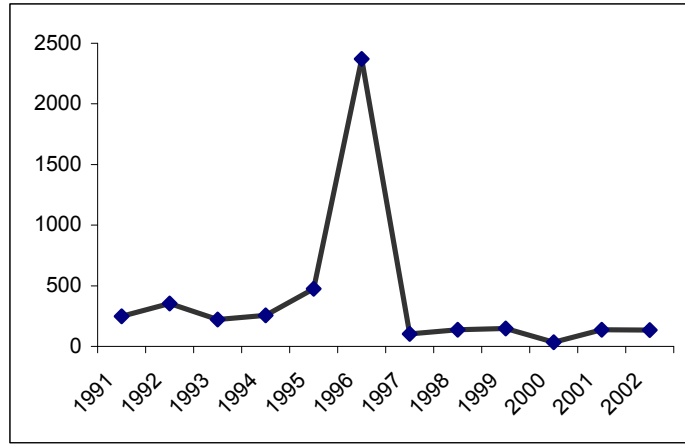

Kaynak; DTHM

Fransız sermayesi Türkiye’de ağırlıklı olarak çimento, imalat sanayi, taşıt araçları yan sanayi, kimyasal ürünler alanlarında yatırımlarını gerçekleştirmektedir. Ancak turizm ve sağlık dahil hizmetler sektörünün de önemli bir yatırım alanı olarak görüldüğü tespit edilmiştir. İmalat sanayiinde otomobil ve taşıt yan sanayi dahil inşaat malzemeleri, elektrik, elektronik, plastik ürünler, telekomünikasyon, metalürji gibi çok çeşitli alt sektörlerde uzun süredir faaliyette bulunan Fransız firmaları mevcuttur. Bunun dışında mali hizmetlerde de önemli kuruluşlar ekonomik faaliyetlerini sürdürmekte olup, bunların arasında en önemlilerinden Banque

Nationale de Oapsi, BNP, Credit Lyonnais, Assurance Generale de France (ASGF), AXA (sigorta), GAN uluslararası sigortayı saymak mümkündür. Ayrıca, büyük marketlerden Carrefour ve Promodes, petrol ürünleri sektöründe Elf Aquitaine ve Total, taşıt sanayilerinde Renault ve Peugeot dünyanın çeşitli yerlerinde yatırımlar gerçekleştiren uluslararası firmalar olarak sayılabilir.

GRAFİK 19. FRANSA'DAN TÜRKİYE'YE DYSY (milyon dolar)

Kaynak. HDTM.

Fransız firmaları açısından bakıldığında çeşitli ekonomik sıkıntılar yüksek enflasyon, politik istikrarsızlıklar, hukuki çerçeve gibi zaman zaman endişe yaratan hususlara rağmen, Türk pazarının büyüklüğü kalite ve fiyat karşılaştırmasında ürünlerimizin hâlâ avantajlı bulunması, insan kaynaklarının kalitesi gibi etkenler yatırımcıları çekmeye devam etmektedir.

Ayrıca ülkemizin stratejik konumu çok önemlidir. Bu çerçevede Fransız firmaları ile Orta Asya Cumhuriyetlerinde ortaklıklara girilmesi yönünde gerek Ticaret odaları gerek ekonomi ve ticaret müşavirlikleri tarafından teşvik edilmekte ise de bu ülkelerin bir çoğunun yaşamakta olduğu ödeme güçlükleri ve daha da önemlisi belirsizlikler şimdilik bu ortaklıkların arzu edilebilir şekilde gelişmesini engellemektedir.

Öte yandan Fransız KOBİ'lerinin Güney Akdeniz ülkelerine yönlendirilmeleri açısından özellikle Paris Ticaret Odası çalışmalar yapmakta ve raporlar düzenlemektedir. Bu çerçevede Fransız KOBİ'lerinin Türkiye'deki potansiyele göre çok düşük bir düzeyde girişimde buldukları görülmektedir. Oysa Mısır ile birlikte iki büyük şantiye olarak nitelendirilmektedirler. Özellikle Türk el emeğinin niteliği çalışkanlığı ve ucuzluğunun

dışında sanayisinin ulaştığı düzey dikkate alındığında önemli bir pazar olarak ele alınmaları gerektiği yönünde görüşler vardır.

Fransa'nın Türkiye'ye olan ilgisi devam etmektedir. Bu ilgi ağırlıklı olarak Fransa'nın güçlü olduğu alanlarda ve Orta Asya pazarına yönelik yatırımlarında ülkemiz firmalarıyla birlikte hareket etmek yönündedir. Ancak Fransa'nın Türkiye'de ve Orta Asya ülkelerinde Türkiye ile birlikte gerçekleştirdiği yatırımlar ülkemiz ürünlerinin kalite ve avantajının tanınmasına vesile olmaktadır.

Paris piyasasına ulaşım ve tanıtım için genelde büyük dağıtım kanallarına yönelinmesinde fayda bulunmaktadır. Ancak Paris dışındaki piyasalarda da küçük ve orta ölçekli firmaların önemli payları bulunmaktadır. Özellikle yetkililerin KOBİ'leri dış dünyaya yönlendirmek bakımından verdikleri lojistik destekler sayesinde Fransız KOBİ'lerini dışa açılmaya hazır hale getirmektedir. Ve bu da ülkemiz açısından önemli Pazar olanakları yaratmaktadır.

Fransız ve Türk KOBİ'lerinin bir araya getirilmesi yönünde daha önce edinilen deneyimlerden ve Fransız firmalarının çalışma yöntemlerinin izlenmesinden, firma karşılaştırmalarının çok uzun süre önceden programlanması; sektörlerin hassasiyetle seçilmesi ve ihracat veya ithalatın çok ortaklı yatırım ve teknoloji transferi alanlarına yönelik olarak görüşmelerin organize edilmesi gerektiği sonucuna varılmaktadır. Bu itibarla, Fransa'ya yönelik organizasyonların sektörel bazda ve küçük gruplar halinde, örneğin her defasında on firmayla, gerektiğinde birkaç aşamalı olarak her aşamada aynı sektörden farklı firmalarla yapılmasında ve yıllık olarak planlanmasında faydalar vardır. Fuarlara katılım bu açıdan önemlidir.

TABLO 47. İHTİSAS VE ULUSLARARASI FUARLAR

FUARIN ADI	TARİHİ	KONUSU
MAISON ET OBJET	15-19 Ocak,3-7Eylül	Dekorasyon, hediyelik eşyaı, sofrası sanatı
SEHM	20 OCAK-1 ŞUBAT TEMMUZ	ERKEK GİYİM
PRET-A-PORTER PARİS	20 OCAK-1 ŞUBAT, 3-6 EYLÜL	KADIN HAIR GİYİM
LINGERIE	29 OCAK-1 ŞUBAT	İÇ GİYİM
INTEFILIERE	29 OCAK-1 ŞUBAT 4-6 EYLÜL	İÇ GİYİM TEMEL ÜRÜNLERİ
WHO'S NEXT	29 OCAK-1 ŞUBAT 3-6 EYLÜL	FANTEZİ GİYİM
MODE ENFANTINE	30 OCAK-1 ŞUBAT 3-5 TEMMUZ	ÇOCUK VE GENÇ GİYİM
LYON MODE CITY	4-6 EYLÜL	İÇ GİYİM VE YÜZME GİYSİLERİ
INTERSELECTION	18-21 EYLÜL	BÜYÜK YÜZEY GİYSİLERİ
MEUBLE DE PARİS	14-18 OCAK	MOBİLYA
BIJORHCA	23-26 OCAK 4-7 EYLÜL	MÜCEVHER SAAT
PREMIERE CLASSE	29 OCAK-1 ŞUBAT 12-15MART/3-6 EYLÜL / 15- 18 EKİM	MODA AKSESUARLARI
MAROQUINERIE	30 OCAK-1 ŞUBAT	DERİ EŞYALAR
MIDEC	7-9 MART 5-7 EYLÜL	AYAKKABI
AGRICULTURE	28 ŞUBAT-7 MART	TARIM
MOD'AMONT	11-14 MART 30 EKİM-3 KASIM	MODA AKSESUARLARI
EQUIP'AUTO	13-18 EKİM	OTO YEDEK PARÇA
EUROPAIN	13-17 ŞUBAT	EKMEK PASTA
SISEL VERT	21-23 HAZİRAN	BAHÇE MOBİLYA
EUROPLAST	31 MAYIS-4 HAZİRAN	PLASTİK KAUÇUK

11. SONUÇ VE ÖNERİLER

Fransa ve Türkiye arasındaki ilişkiler ticari, mali, teknik ve politik alanlarda oldukça yüksek düzeyde olup, gelecekte de sürdürülebilir bir ivme kazanmıştır. Gerek AB içindeki gelişmeler, gerekse globalleşme sürecinde aktif bir katılım söz konusudur. Bu işbirliği AB üyelik sürecinde önemli bir katkı sağlayacağı gibi aynı zamanda, ileride içinde bulunacağımız pazardan pay almamızda önemli bir rol oynayacaktır. Bu ortak yatırım ve ticaret alanları özellikle elektronik ve taşıt araçları sektörlerinde kendini göstermektedir. Uzun vadeli işbirliği kapsamında kimyasallar sektörünün de önemli ortaklık faaliyetleri için öncelikli bir alan olarak değerlendirilmesinde fayda vardır.

Elektronik sektöründe Türkiye'nin payı çok azdır. Elektronik montaj parçalarında AB ithalat pazarının %35'i gelişmekte olan ülkelere sağlanmaktadır. Geri kalanı, AB içindeki gelişmiş ülkelere gelmektedir. Gelişmiş ülkelere ithal edilenlerin içinde; Malezya, Filipinler ve Çin'in payı %92'dir. Baskılı devre elemanları sektöründe ise aynı şekilde, AB ithal pazarının %27'si gelişmekte olan ülkelere yapılan ithalatla karşılanmaktadır. Bununla birlikte, %79'u Çin, Tunus ve Tayland'dan karşılanmaktadır. Elektronik sektöründe, AB toplam ithalat pazarının %16'sı gelişmekte olan ülkelere sağlanmaktadır. Bununla birlikte, %50'sini Meksika, Tunus ve Çin sağlamaktadır. Türkiye'nin bu pazarlardan hiç pay alamadığı söylenebilir. Bu alanda DYSY yapılarak otomotiv sektöründe olduğu gibi dış ticaret performansı yakalanması gerekmektedir. Bu dışa açıklık performansı ilkesi; ithalat ve ihracat, yurt içi üretim, dışarı iş verme ("out sourcing"), yan sanayiler, ürün farklılaştırması, yurt içine ve dışarı DYSY ve reeksport kanallarının başarılı bir bütünlüğünün sağlanması demektir.

Otomotiv sektöründe dahi Türkiye'nin önünde alınması gereken hayli mesafeler vardır. Bu alandaki dış ticaret performansı öteki gelişmekte olan ülkelere karşılaştırıldığında yetersiz kalmaktadır. Oysa, Türkiye'nin hedefi AB ülkelerinin düzeyi olmalıdır. Bu nedenle örneğin oto lastiklerinde, AB ithalatındaki gelişmekte olan ülkelerin arasında ülkemizin yakaladığı %17'lik pay bile yetersizdir. G. Kore %32 pay almaktadır. Otomotiv "odiy" gereçlerinde, öteki elektronik gereçlerde olduğu gibi Türkiye'nin hiç payı yoktur. AB ithalat pazarında, Türkiye sadece oto fren sistemleri, oto jantları ve aksesuarlarında gelişmekte olan ülkeler arasında başı çekmektedir. Buna karşılık; motor silindirleri, emniyet kemerler, şasi, aks, dişli kutusu, tampon ve oto aydınlatma gereçlerinde çok geridedir. Bu alanlarda da özellikle elektro mekanik parçalarda önemli gelişme potansiyeli vardır. Türkiye'deki KOBİ'lerin bu

alanlara çekilmesi, DYSY ile birlikte entegre global pazara sunumda bulunacak şekilde donatılmaları gerekmektedir.

KAYNAKÇA

CIA; Country Reports

DİE; Dış Ticaret İstatistikleri

DPT; International Economic Indicators

EUROSTAT; Country Statistics.

HDTM; Foreign Trade Statistics

HTM: Fransa Raporları

The Economist; Country Reports

TUBİTAK; Bilim Raporları

UNIDO ; Country Reports

United Nations; World Investment Reports

World Bank; Global Development Finance

EK-1 TÜRKİYE’NİN FRANSA’DAN İTHALATI (2003)

Madde adı	Tutarı 1000 dolar	Birimi (10 000 ton)
Orkinos Balığı	1986	2,7
Süt kreması	5149	3
Maltlık arpa	9124	56
Mısır	3095	20
Ay çiçek tohumu	1874	0,1
Havuç Tohumu	1612	0,1
Kekik yağı	8500	17
Kolza yağı	4617	8
Kakao tozu	7056	2
Çocuk gıdası	7003	1,5
Hazır gıda	1771	1,3
Proteinli gıda	2575	0,3
Hazır tütün	4190	1,9
Mika tozu	1110	0,6
Uçak benzini	2776	3,3
Motorin	6204	28
Motorin (S. 0,2’den az)	4297	27
Komprasör yağı	2325	0,9
Dişli yağları	1224	0,9
Şanzuman Yağlama Yağı	1878	2,3
Diğer Yağlama yağları	1531	4,6
LPG	3400	13
Karbon karaları	4180	4,5
Slisyum dioksit	2166	1,6
Kostik potas	2680	31,4
Aliminyum oksit	1033	2,2
Dikloremetan	1023	1,9
Vinil klorür	1762	4,2
Flor diklor etan	1434	0,9
İzobitül alkol	1132	2,1
2-Etil Hegzanol	3994	7,4

EK-1 Devamı

Madde adı	Tutarı 1000 dolar	Birimi (10 000 ton)
Mannitol	1302	0,4
D-Glusitol (sorbital)	1179	2,9
D-glusitol (oranı düşük)	1812	1,4
Ticari asetik asit	2164	6,3
Vinil asetat	2005	3,1
Monokarboksil asitler	1513	0,3
Akrilik asit, doymuş	1019	1,1
Keton gruplu karboksil asitler	2148	0,1
Amino alkol fenoller	2017	0,1
Metformin	1044	0,1
Metilfenilen Dizosiyanat	3432	2,0
Methionin	1416	0,6
İmizadollu bileşikler	13532	0,1
Primidin-piperazinler	6602	0,1
Azotlu heterosiklit	7007	0,1
Nükleik asit tuzları	5266	0,001
Sülfonamidler	4453	0,001
Rutasit türevleri	3016	0,001
Kan	2025	0,001
Aşılar	13781	0,01
Kümes hayvanı aşısı	1090	0,001
Mikroorganizma kültürleri	1023	0,001
Diğer toksinler	2259	0,001
İyotsuz ilaçlar	1726	0,001
3. sınıf iyotsuz ilaçlar	1302	0,001
Antibiyotikler	1814	0,001
Diğer ilaçlar	2885	0,8
Ensülinler	12833	0,1
Hormonlar	21514	0,01
Antibiyotik ilaçlar	7632	0,001
İyotlu 1. sınıf ilaçlar	5212	0,04
İyotlu 1. sınıf ilaçlar	44632	0,01
2. sınıf ilaçlar	23018	0,001

EK-1 Devamı

Madde adı	Tutarı 1000 dolar	Birimi (10 000 ton)
3. sınıf ilaçlar	38359	0,001
3. sınıf ilaçlar	14421	0,001
1. sınıf iyotlu ilaçlar	18330	0,001
2. sınıf ilaçlar	13145	0,001
3. sınıf ilaçlar	3559	0,001
Radyografi muayene	7664	0,001
Debagat sentetik maddeleri	1681	0,9
Asit boyalar	1296	0,1
Pigmentler	1140	0,001
Diğer müstahzarat	1898	0,1
Sentetik organik boyayıcılar	1936	0,001
Titandioksit boyalar	6793	3,7
Diğer boyar maddeler	1825	0,4
Emaye cam	1239	0,4
Poliesterli çözeltiler	1974	0,2
Akrilik çözeltiler	1251	0,2
Vinil polimer	1372	0,3
Selilozik vernik	1326	0,4
Sentetik vernik	5212	1,5
Plastik macunlar	3208	1,2
Diğer macunlar	2986	1,1
Matbaa mürekkepleri	1577	0,3
Öteki mürekkepler	1199	0,001
Koku verici müstahzarlar	5085	0,2
Parfüm	2280	0,001
Tuvalet suları	9924	0,001
Rujlar	1153	0,01
Göz makyaj malzemesi	1259	0,01
Kremler	12629	0,6
Şampuanlar	19425	10
Saç müstahzarları	1753	0,7
Yüzey aktif organik maddeler	1977	1,7
Sabunsuz yıkama müstahzarları	1351	0,8

EK-1 Devamı

Madde adı	Tutarı 1000 dolar	Birimi (10 000 ton)
Makine yağlama müstahzarları	2319	0,9
Kauçuk ve plastik tutkal	5504	2,2
Enzimler	2623	0,2
X-ışını filmleri	5065	1,0
Diğer filmler	2839	0,5
Renkli foto filmler,	3861	6,0
Fotoğraf kimyasalları	2447	0,7
Haşarat öldürücüler (pretrait)	3197	0,2
Diğer haşarat öldürücüler	2118	0,2
Mantar ilaçları	1227	0,1
Bitki öldürücüler	2518	0,001
Bitki öldürücüler	1321	0,001
Dezenfektanlar	1054	0,5
Lehim müstahzarları	1723	2,5
Mineral yağ katkısı	1063	0,7
Petrol yağları	20692	13
Ateşe dayanıklı harçlar	1321	1,8
Lâboratuar teşhis malzemesi	4546	0,07
Kloradifloretan	2838	1,2
Kimyasal katkı malzemeleri	1404	1,9
Kimya Sanayi müstahzarları	5108	5,1
Lineer polietilen	2023	2,9
Az yoğun polietilen	4255	7,1
Yarı yoğun polietilen	4740	6,6
Etil vinil asetat	1314	1,0
Polipropilen	31464	43
Propil kopolin	12453	14,1
Olefinil kopolin	1301	0,9
Polistren	10100	10,3
Kristal polistren	1518	1,9
Antişok polistiren	1783	2,1
Akrilonitril	1906	1,1
Stiren polimerleri	1303	0,8

EK-1 Devamı

Madde adı	Tutarı 1000 dolar	Birimi (10 000 ton)
Polivinyl klorür	7425	9,3
PVC	2371	2,0
PVC, plastifiye	1964	1,3
Diğer akrilik polimerler	8319	4,7
Polistiren alkiller	7160	5,4
Epoksi reçineler	1075	0,5
Poliamidler	3485	1,2
Diğer fenolik reçineler	1355	0,8
Poliüretan	3254	1,1
Slikon yağları	1062	0,4
Dispersiyonları	2143	0,4
Diğer slikonlar	1904	0,1
Suni bağırsak	1015	0,01
Boru ve hortum	1860	0,05
Bağlantı elemanları	1445	0,1
PVC yer kaplaması	2129	0,8
Vinil klorür kaplama	2357	0,4
Yapışkan bant	1647	0,2
Poliyeten levha	1183	0,3
Yapışkan şerit	2330	0,9
Etilen polimer şerit	2971	0,7
Vinil klorür şerit	1291	0,7
Poliester şeritler	1438	0,7
Kutu ve sandık	2345	0,7
Şişe kapağı	1374	0,3
Tıpa	1093	0,2
Plastik elektrik devreleri	3912	0,9
Plastik mobilya	5352	0,6
Plastik eşya	29819	6,1
Suni kauçuk	1991	1,8
Akrilonitril kauçuk	653	1,0
Etilen propilen kauçuk	2509	1,4
Lateks kauçuk	3296	1,3

EK-1 Devamı

Madde adı	Tutarı 1000 dolar	Birimi (10 000 ton)
Karbon karası	1060	0,6
Vulkanize kauçuk hortumu	15467	0,3
Vulkanize kauçuk kolon	1719	0,001
Vulkanize kauçuk taşıyıcı	2824	0,01
Çelik kuşaklı oto radyal lastikleri	10120	0,3
Kamyonet dış lastikleri	1856	0,03
Kamyon oto dış lastikleri	6633	0,04
Traktör dış lastikleri	5082	0,02
Zigzag yol lastikleri	1119	0,001
Vulkanize kauçuk conta	1090	0,04
Sızdırmazlık contaları	2718	0,02
Kauçuk oto şasisi	2418	0,07
Kauçuk tıpa	1267	0,2
Buzağı, dana derisi	1837	0,6
Kuzu, dana derisi	24576	2,7
Kuzu dabağlanmış deri	1798	0,07
At köselesi	2409	0,1
Kuzu derisi	1409	0,1
Odun hamuru	1307	2,2
Gazete kağıdı	7125	18,2
Kopya kağıdı	4053	3,9
Kağıt	7119	8,5
Kuşe kağıdı	6245	11,4
Hortum	1546	1,0
Sigara kağıdı	6380	2,0
Not defteri	1020	0,1
Kağıt	2600	1,6
Kesilmiş kağıt	2447	3,1
Gazete	1639	0,1
Her tür çıkartma	1844	0,1
Merinos yünü yığını	4217	0,5
Taranmış yün	2591	0,04
Pamuklu dokuma	3462	0,1

EK-1 Devamı

Madde adı	Tutarı 1000 dolar	Birimi (10 000 ton)
Keten	1038	0,5
Keten iplik	1840	0,2
Poliester iplik	1900	0,01
Sentetik lif	1569	0,6
Keçe	1284	0,3
Dokuma	2744	1,5
Kumaş	2922	1,5
Gipe iplik	1337	0,01
Dokuma	8710	0,6
Kapitone mensucat	4307	0,3
Kapitoneli mensucat	17187	0,9
Sentetik deri	3302	0,9
Sentetik mensucat, lamine	3124	0,3
Sentetik lamine mensucat	2713	0,3
Hırka, yelek benzerleri	1122	0,01
Hırka, yelek	1368	0,01
Fren balatası	1514	0,01
Ateşe dayanıklı karo	1441	0,3
Lamine emniyet camı	5792	1.11
Dikiz aynası	4021	0,3
Cam eşya	2939	3,3
Gözlük camı	1004	0,07
Cam fitil	1075	1,1
Altın	7058	1,4
Ferro manganez	2641	6,2
Hurda demir	5367	44
Yassı hadde ürünleri	60719	152
Geniş yassı levha	1118	2,3
İnce yassı levha	4448	0,2
Elektro teneke	3397	8,3
Çinko kaplı yassı hadde ürünleri	31613	56
İnce çinko kaplı yassı hadde ür.	2666	4,7
Paslanmaz çelik yassı mamulleri	24518	18

EK-1 Devamı

Madde adı	Tutarı 1000 dolar	Birimi (10 000 ton)
Takım çelikten yarı mamul	3766	9,7
Sliko manganez çelik	3043	4
Alaşımli çelik yassı mamulleri	1629	2,1
Alaşımli çelik, çinko kaplı	4649	7,2
Dökme demir ince boru	5663	9,8
Ark kaynaklı demir boru	23349	31,9
Kesit demir boru	2459	0,3
Demir vida, cıvata	12508	1,0
Paslanmaz çelik mamulleri	2845	0,2
Demir çelik eşyalar	13539	9,3
Rafine bakır elektrik telleri	9154	5,3
Rafine bakır borular	5631	2,0
Alüminyum alaşımlar	7977	4,7
Alüminyum alaşımlı saçlar	16792	8,0
Alüminyum yaprak	1092	0,3
Alüminyum kapı	1084	0,2
Alüminyum ev eşyası	3770	0,5
Kobalt tozu	1107	0,4
Oto kilitleri	5354	0,09
Kilit	2782	0,1
Oto donanımı	7339	1,7
Ambalaj mühür kurşunu	1656	0,6
Adi metal teller	2025	0,01
Kazan aksamı	1625	0,03
Merkezi ısıtma kazanı	4843	13,3
Elektrik su buharı türbini	1094	0,02
Patlar motorlu taşıt araçları	23838	1,4
Dizel motorlu taşıt araçları	63380	3,1
Diğer taşıt araçları	5444	1,5
Benzinli motor enjektörü	2623	0,6
Benzinli motor aksamı	6622	0,2
Dizel motor silindir blokları	62495	6
Özel motorlar için enjektör	9804	0,01

EK-1 Devamı

Madde adı	Tutarı 1000 dolar	Birimi (10 000 ton)
Dizel motor parçaları	2638	0,1
Turbojet aksamı	1656	0,03
Taşıtlar için gaz türbini	28422	0,05
Yağ pompaları	5330	10000 ad
Çarklı su pompaları	4326	19
Diğer pompa aksamı	2992	0,4
Soğutma kompresörleri	3667	37
Çok katlı kompresörler	7510	25
Soğutma valfları	2233	0,2
Klimalar	7299	0,06
Klima aksamı	2227	0,1
Kondansatör	7854	0,7
Soğutucu	1385	0,2
Evaporatör	1391	0,3
Şofben parçaları	2188	0,2
Su filtrasyonu	1308	0,05
Patlar motor yağ-yakıt filtre aks.	2775	0,3
Sıvı filtrasyonu	1072	0,06
Hava filtrasyonu	2481	0,2
Filtre arıtma	1665	95 ad
Bulaşık makinesi	1573	0,7 ad
Forklift	3124	1 ad
Elevatör	1734	0,2
Ekskavatör	4021	0,01
Konveyörler	1651	0,2
Grayder parçaları	1597	0,3
Kutu makineleri	1185	0,6
Ofset makineleri	2923	15 ad
Jet baskı makineler	1020	0,01
İplik şerit makineleri	3199	28 ad
Ovalama makineler	2798	14 000 ad
Elyaf hazırlama makineleri	3794	38 ad
Lif bükme makineleri	8776	106 ad

EK-1 Devamı

Madde adı	Tutarı 1000 dolar	Birimi (10 000 ton)
İplik makineleri	1780	27 ad
Motorsuz dokuma makineleri	1832	168 ad
Ratiyer	1730	0,7
Jakardlar	44009	1,7
Jakard kopya makineleri	2221	0,07
Dokuma makine parçaları	1779	0,01
Keçe makineleri	2441	0,2
Mensucat makineleri	8981	0,4
Nümerik kontrol dövme mak.	1129	1 ad
Presler	1802	56 ad
Yazar kasa	10232	40000 ad
Bilgi işlem makineleri	5979	256 ad.
Beton makine aksamı	1401	0,1
Kauçuk plastik enjeksiyon mak.	2195	0,4
Kauçuk plastik ısıtma mak.	1404	0,06
Enjeksiyon makine aksamı	6407	13
Metal işleyen makineler	4913	0,01
Özgün makineler	6637	0,5
Enjeksiyon makineleri	3204	0,07
Kalıplar	9518	0,3
Güç transmisyona valfları	3843	0,1
Küresel konik valflar	3627	0,1
Sıhhi tesisat valfları	10326	0,41
Bilyalı rulmanlar	8590	0,7
Küçük rulmanlar	2940	0,2
Konik rulmanlar	3858	0,3
Rulman makaraları	1367	0,09
Transmisyona milleri	11613	0,06
Dişli sistemler	1006	0,2
Diğer sistemler	2011	0,1
Doğru akım motorları	3738	0,57
Transformatörler	12024	171 ad
Ferit nüveli transformatorler	5259	3450000ad

EK-1 Devamı

Madde adı	Tutarı 1000 dolar	Birimi (10 000 ton)
Kesintisiz güç kaynağı	1755	1,3
Statik konvertörler	4331	0,01
Piston motor aksamı	2227	12000
Seperatörler	2564	14
El epilasyon cihazları	4031	11
Ateşleme bujileri	2109	12
Ateşleme, marş, jeneratörler	12285	1
Ateşleme, marş aksamı	5973	1,2
Diğer elektrikli hareket aksamı	3398	0,01
Farlar	2212	0,1
Aydınlatma işaret cihazları	2956	0,2
Kaynak lehim aletleri	2371	0,001
Buhar ütüleri	8020	390 000ad
Izgara kızartma makineleri	1146	3 7 0000ad
Frutözler	1162	4,2
Otomatik telefon santralleri	2336	0,001
Kıranportör, sayısal telekom hattı	4135	0,001
Hoparlör	3618	0,01
Çoklu hoparlör	1785	510000ad
Lazer okuma cihazları	2725	10 000 ad
Kasetli video bantları	1151	0,07
Bilgi işlem diski	1301	7700Ad
Radyo yayın cihazı	1110	806Ad
Uluslararası verici cihazlar	8779	80000ad
Radyolink cihazı	5980	1100ad
Alıcı verici cihazlar	30435	10000ad
Telsizli kapı açıcı	17210	0,3
Oto radyatör	23077	70900ad
Kameralar	1914	0,001
Telsiz parçaları	5644	0,1
Yüksek voltaj tesisleri	3615	0i001
Sigortalar	1080	0,001
Elektrik devre kesicileri	2477	0,01

EK-1 Devamı

Madde adı	Tutarı 1000 dolar	Birimi (10 000 ton)
Röleler	1908	0,01
Kontaktör	4162	0,01
Özel Röleler	6719	0,001
Elektrik anahtarları	9690	0,3
Ev için fişler	2238	0,001
Konvektörler	1013	0,01
Tel bağlantıları	5386	13
Elektrik devre cihazları	2561	0,1
Hafıza kumandaları	1274	0,001
Dağıtım kumanda tablosu	2070	0,001
Elektrikli devre aksamı	16189	1,0
TV katod tüpü	37607	300 000ad
Alıcı yükseltici tüpler	3029	854 ad
Diyotlar	1768	0,01
Transistörler	1144	0,01
Entegre elektrik devreleri	23064	0,01
Programlanabilir bellekler	1516	0,01
Mikro bilgi sayarlar	1099	0,01
Yarı iletkenler	12443	0,01
Elektronik devreler	9815	0,01
Elektrikli makine ve cihazlar	10142	0,01
Taşıt kablo bağlantısı	1164	0,01
Elektrik iletkenleri	3527	0,01
Bağlantı parçaları	1191	0,01
Diğer kablolar	2351	0,01
Ark ocağı içi elektrotlar	3968	1,2
Elektrikli makine ve cihazlar	5220	13
Romörk çekicileri	44468	835ad
Benzinli otomobiller	68713	8394 ad
Benzinli binek otoları	128450	11599ad
Dizelli binek otoları	113793	12591ad
Dizelli öteki araçlar	148490	12172 ad
Özel tamponlar	1215	0,9

EK-1 Devamı

Madde adı	Tutarı 1000 dolar	Birimi (10 000 ton)
Diğer tamponlar	11330	0,6
Oto montaj aksamı	52098	13
Oto karasör aksamı	81684	26
Diğer taşıt aksamı	5497	0,6
Diğer motorlu taşıtlar	19221	5
Balatalar	1312	0,1
Motorlu taşıtlar için servo frenler	33427	0,7
Diğer amaçlı servo frenler	5274	1,1
Motorlu taşıt vites kutuları	23258	0,5
Diğer amaçlı vites kutuları	16709	1,8
Süspansiyon amortisör	1792	0,2
Oto radyatörleri	1796	0,01
Diğer radyatör	1194	0,1
Egzoz susturucular	8793	0,1
Egzoz boruları	2895	0,4
Motorlu taşıt debriyaj parçaları	1339	0,01
Diğer amaçlı debriyaj aks.	2135	0,3
Direksiyon simidi	4321	0,2
Mekanik direksiyon kutuları	17630	0,2
Hava ile şişirmeli yataklar	10266	0,2
Diğer taşıt araçları aksamı	40311	4
Diğer motorlu taşıt aksamı	25169	2
Romorkler	2120	0,1
Sivil hava taşıt aksam ve parçaları	3921	0,1
Diğer hava taşıt aksam ve parç.	11077	0,1
Yelkenli tekneler	1704	12 ad..
Gözlük camı	1224	0,1
Tıbbi optik cihazlar	1094	0,01
Cerrahi cihazlar	1156	0,01
Kırık cihazlar	1406	0,01
İç protezler	2539	0,01
Elektrograf ölçüm cihazları	1336	0,01
Göstergeler	1499	0,01

EK-1 Devamı

Madde adı	Tutarı 1000 dolar	Birimi (10 000 ton)
Gözenek ölçüm cihazları	1357	0,01
Hız göstergeleri	4763	0,01
Takometre	2096	0,01
Elektronik ölçüm cihazları	1876	0,01
Diğer ölçüm cihazları	1569	0,01
Parça ve aksamı	3246	0,01
Termostat	1882	0,01
Diğer ayar aletleri	3060	0,01
Harp silahları	8849	0,01
Bombalar	3823	0,01
Kara nakil araç mobilya ve aks.	11432	0,01
Prefabrik yapı	1289	1,2
Silahlar	25764	0,1

Kaynak DİE Dış Ticaret istatistikleri 2003

EK 2. TÜRKİYE’NİN FRANSA’YA İHRACATI (2003)

Madde	Tutarı(000 dolar)	Birimi(000 ton)
Kabuksuz fındık	8789	3,2
Taze kabuksuz fındık, standart	8579	3,4
Diğer standart kabuksuz fındık	18005	6,9
Kuru incir	6871	3,5
Kuru üzüm	8091	10
Kayısı ekstra kurutulmuş	5035	2,0
Kayısı birinci sınıf kuru	9568	4,2
Salyangoz	8311	1,6
Kakao yağı	7354	2,8
Portland çimentosu	10331	338
Gül yağı	5971	0,001
Polypropilen polimer	7703	3,9
Radyal oto lastiği	9132	0,001
Deri ceket	8992	0,2
Deri mont	5706	0,1
Deri giyim	8698	0,1
Kürk giyim	5310	0,1
Poliyester iplik	5675	3,0
Sentetik mensucat	7998	0,8
Taşıt araçları İç ve dış lastik	6221	1,8
Pamuklu takımlar	5175	1,1
Pantolon	20440	5,6
Pijama	7795	1,8
Tişört	93881	Ad
Atlet	10197	Ad
Sentetik liften famila	9167	Ad
Sentetik lif tişört	5446	Ad
Hırka	21768	Ad.
Sweter	26116	Ad.
Bayan sweter	9144	Ad
Bebek giyim	5274	0,2
Spor giyim pamuklu	5397	0,1
Çorap	40534	Ad

EK-2 Devamı

Madde	Tutarı(000 dolar)	Birimi(000 ton)
Pamuk pantolon	5851	As
Etek, pamuklu	5395	Ad
Bayan pantolon	9952	Ad
Pantolon pamuklu	13656	Ad
Sentetik pantolon	9840	Ad
Gömlek	15314	Ad
Bluz	5274	Ad
Bornoz	12259	Ad
Sütyen	7301	Ad
Yatak çarşafı	34096	4,5
Masa örtüsü	5904	0,7
Mutfak bezi havlu	26847	Ad
Perde	5366	0,2
Diğer mensucat	36327	Ad
Örgü mensucat	23319	Ad
PP PE şerit çubuk	14800	Ad
Renkli karo	6397	Ad
Seramik lavabo	5736	Ad
Bardak	7712	Ad
Fırınlı ocak	10856	Ad
Demir çelik platform	6316	5,9
Demir çelik eşya	5794	9,0
Alüminyum kapı pencere	12955	2,0
Buz dolabı	26661	Ad
Ev buz dolabı	15516	Ad
Diğer buzdolabı	8528	Ad
Esanjör ısı değıştiriciler	6685	Ad
Bulaşık makinesi	5875	Ad
Çamaşır kurutma makinesi	14343	Ad
Jeneratör ve aksesuarları	7431	Ad
Marş motoru aksamı	19457	Ad
Ocaklar	7106	Ad
Renkli TV	14774	Ad
Orta TV	27603	Ad

EK-2 Devamı

Madde	Tutarı(000 dolar)	Birimi(000 ton)
Büyük TV	76139	Ad
Elektrik iletken bağlantılar	11998	Ad
Dizel otomobiller	30544	Ad
Benzinli binek otoları	147145	Ad
Dizelli binek otolar	317834	Ad.
Damperler	49166	Ad
Karasör parçaları	14284	Ad.
Karasör aksamı	6069	Ad.
Servo frenler	9685	Ad.
Alüminyum jantlar	18196	Ad
Diğer jantlar	7624	Ad.
Radyatör	8370	1,3
Taşıt aksesuarlar	11795	1,8
Sivil hava taşıtları aksamı	22129	Ad
Diğer hava taşıt araç, aksamı	9808a	ad
Gemi	6206	ad
Deniz tekneleri	8817	ad
Ölçü aletleri	8198	ad
Nakil araçları, mobilya ve aksamı	5124	Ad

Kaynak DİE, dış ticaret istatistikleri

EK 3. TÜRKİYE’DEKİ FRANSIZ YATIRIMLARI (1950-2003)

FİRMA ADI	KONUSU	YERİ	TARİHİ
Accor Servis	Hizmet	İstanbul	1992
AB Elektronik	Elektronik	İst.	2000
AGF Garanti Sig.	Sigortacılık	İst.	1989
Agrazor Soc.	Hizmet	Ankara	1999
Agretaş	Çimento	İstanbul	1994
Akdeniz Turistik	Turizm	İst.	1967
Club Med.	Turizm	İst.	1967
Akfil Tex.	Tekstil	Uşak	1998
Aktaş	Madencilik	Ankara	1995
Alaçatı-çeşme	Taşımacılık	İzmir	2003
Alipsan	Kağıt	Eskişehir	1981
Alsa	Tekstil	İstanbul	1998
Alstom	Elektrikli Makine	Kocaeli	2002
Atçel-Alarko	Elektrikli makine	İstanbul	2001
Altınağaç Emlak	İnşaat	İstanbul	2002
Anadolu Tohum	Bitkisel üretim	İstanbul	1986
Anios	Dezenfektan	Ankara	1995
Antsu	Su şişeleme	Antalya	1996
Armada	Turizm	İstanbul	1990
Armatex	Giyim	İzmir	1996
Armen	Giyim	İstanbul	2000
Aromatech.	Ticaret	İstanbul	1999
Artprint	Giyim	Bursa	1999
Art Terie	Seramik	İzmir	1990
As Tüp	İmalat	İstanbul	1993
ATYS-Merko	Gıda	Yalova	2001
AXA-OYAK	Sigorta	İstanbul	1995
AXA-OYAK	Yatırım-finance	İstanbul	1999
Bakım Coates	Endüstri kimyası	İzmir	1999
Bantex	İplik dokuma	Balıkesir	1990
BAŞTAŞ	Çimento	Ankara	1994

EK-3 Devamı

FİRMA ADI	KONUSU	YERİ	TARİHİ
Batusu	Su-şişeleme	Aydın	1996
BBL Transport	Taşımacılık	İstanbul	2001
BB Tex.	Deri mamulleri	İstanbul	1989
BEG mühendislik	Hizmet	İstanbul	2000
BEMA mühendislik	Ticaret	Bursa	1997
Betaleks Kalıp	Ticaret	İzmir	1987
Big-style	Giyim	İzmir	1987
Bikaba	Tarım hizmetleri	Ankara	1987
Bio Merieux Diagnost	Sağlık Hizmetleri	İstanbul	1997
Biolandes	Kimya Ürünleri	Isparta	1990
Biorand	Endüstri Kimyası	İzmir	1990
Birikim Reklam	Hizmet	İstanbul	1992
Birtab Tarım	Tütün işleme	İzmir	1997
Bizimgaz	Petrol ürünleri	İstanbul	1990
BK Enternayonel	İmalat	İstanbul	1988
Bodrum Marina	Turizm	Muğla	1993
BPO Plastic	Taşıt araçları	Bursa	1994
Bureau Veritac	Hizmet	İstanbul	1992
Bütangaz	Petrokimya	Tekirdağ	1999
BUQI Belge	Ölçü-Optik	İstanbul	2002
BWT Altek su arıtma	Ticaret	İstanbul	2000
Carbone-Lorraine	İmalat	Kocaeli	1954
Cefic Jestior	Hizmet	İstanbul	2000
Cegedim Bilişim	Ticaret	İstanbul	1998
Cegelek Elektronik	Elektrikli Makine	İstanbul	1966
Ceva Vet.	Hizmet	İstanbul	2000
Cheque Dejeuner	Hizmet	İstanbul	1994
CH2M Hill	İmalat	Kocaeli	1997
Cible Tur	Yatırım-finansman	İstanbul	1997
Cınef Çiçek	Tarım ürünleri	Antalya	1964
Coface	Yatırım finansman	İstanbul	2000
Comas Nadeni ksam	İmalat	Ankara	2001
Compagne de Castr	İnşaat taahhüt	İstanbul	2003
Coteba manager	Hizmet	İstanbul	1998

EK-3 Devamı

FİRMA ADI	KONUSU	YERİ	TARİHİ
CRA line	Hizmet	İstanbul	1994
Credit Agrical	Bankacılık	İstanbul	1989
Credit Lyonesse	Bankacılık	İstanbul	1985
Daher Logistic	Taşıma	İstanbul	2000
Dalson Alçı	Seramik	Ankara	1999
Damrak	Ticaret	İzmir	1989
Danones	Gıda	İstanbul	1997
Dausson Çukurova	Seramik	Manisa	1994
Dema Plastic	Plastik	Bursa	2001
Deya Misirae	Turizm –otelcilik	Muğla	2001
devanley-eren tex.	Giyim	İstanbul	1991
Dimeco Black.	Elektrikli makine	İstanbul	1993
Doğuş Gaz	Doğal gaz	Kocaeli	1996
Doğu Gaz	Petrol ürünleri	İstanbul	1990
Durden Pl.	Plastik	İstanbul	1993
Eads Süperma	Ticaret	İstanbul	2002
Ecc Plat.	Ticaret	İstanbul	1997
Eczacıbaşı Rhone	İlaç-ticaret	İstanbul	1990
EKY-Eczacıbaşı	Ticaret	İstanbul	1998
Elf-Atichen	Ticaret	İstanbul	1995
Elf-Selyak	Petro kimya	İstanbul	1991
Eltaş	Elektriksiz makine	İstanbul	1994
Ema Uluslararası	Ticaret	İstanbul	1995
Emc Elektrik	Madeni eşya	Ankara	1989
Empire lux	Ticaret	İstanbul	1991
Enma Dış Tic.	Ticaret	İstanbul	1993
Escilor Optik	Cam	İstanbul	1990
Etcoma Müh.	Hizmet	Bursa	1993
Eterplast	Plastik	İstanbul	1990
Ethypharm	Kimyasallar	İstanbul	1990
Etitaş	Elektrikli makineler	İzmir	1956
Etka Turizm	Ticaret	Nevşehir	2003
Eurasis Sağlık	Sağlık hizmetleri	İstanbul	1996
Europa	İnşaat	İzmir	1996

EK-3 Devamı

FİRMA ADI	KONUSU	YERİ	TARİHİ
Eurostamp	Taşıt araçları	İstanbul	2002
Export Fashion	Ticaret	İstanbul	2000
Fortex	Ticaret	İstanbul	1999
Fournier Lab.	Sağlık	İstanbul	2001
Framotel	Turizm otel	İstanbul	1991
Frank Turizm	Otel-turizm	Aydın	1995
French Collection	Ticaret	Bursa	1992
Freysas	Ticaret	İstanbul	1988
Fuz-chri su ürünleri	Su ürünleri	Muğla	1996
Galmex	Elektrikli makineler	Ankara	1990
GET Özel Güvenlik	Ticaret	İstanbul	1996
Giata	Hizmet	Ankara	1994
Giata savunma	Ticaret	Ankara	1994
GRN Gıda	Hizmet	İstanbul	1997
Globalster	Haberleşme	Ankara	1998
Graficolor	Reklam hizmet	İstanbul	1989
Groupe	Hizmet	İstanbul	1994
Guerbet tıbbi kimya	Ticaret	İstanbul	1994
Güneş sigorta	Sigortacılık	İstanbul	1999
Güngör Dec.	Orman ürünleri	İstanbul	2001
Halker Tex.	Ticaret	Denizli	2002
Hidro Oto.	İnşaat	Ankara	1989
Honeywell Oto.	Taşıt araçları	İstanbul	1990
Imerys Beyaz	Madencilik	İstanbul	1997
İma İnşaat	İnşaat	Manisa	1994
İnci akü	Taşıt araçları	Manisa	1994
İntem Ticaret	Ticaret	İzmir	1996
İpragaz	Petrol Ürünleri	İstanbul	1991
İspa Dış Tic.	Ticaret	İstanbul	1996
Kapodokya Balon	Turizm-ticaret	Nevşehir	1998
Karbonik gaz	Ticaret	İstanbul	1988
Kaynak teknik	İmalat	İstanbul	1998
Kimdar	İnşaat	İstanbul	1999
Klan euro	İletişim	İstanbul	2000

EK-3 Devamı

FİRMA ADI	KONUSU	YERİ	TARİHİ
Kamargo	Gıda	Bilecik	1986
Lafarge aluminat	Madencilik	İstanbul	1995
Lea-heyman rest.	Turizm	İstanbul	2003
Leuna tex	Giyim	İstanbul	1996
Lectra system	Ticaret	İstanbul	1988
Leroy-somer elektrik	Ticaret	İstanbul	1998
Levent bakım	İnşaat	İzmir	1993
Loreal kozmetik	Endüstri kimya	İstanbul	1987
Lovis Vurtton çantacı	Ticaret	İstanbul	1996
Major skt. Oto	Taşıt araçları	Bursa	1996
Maksu yat	İnşaat	Antalya	1996
Mangın elk	Mühendislik	İstanbul	1993
Monitou iş makineleri	İnşaat	İstanbul	1994
Mea asönsör	İnşaat	İstanbul	1992
Meca motor	Makine	İzmir	1995
Medina dob. Hld.	Reklam hizmet	İstanbul	1996
Medya yayın	Yayımcılık	İstanbul	1996
Mekalem otomative	Taşıt araçları	Bursa	1995
Mepar turizm	Otel	Muğla	1989
Merceron sanayi	Taşımacılık	İstanbul	2000
Mesa imalat	İmalat	Ankara	1988
Metalimpex	Ticaret	İstanbul	1989
MGE ups systems	Elektronik	İstanbul	2001
Michelin	Oto parçaları	İstanbul	2002
Mode Correction	Tekstil	İstanbul	2002
Magudar yat.	Deniz taşımacılık	İzmir	2000
Mondial Turizm	Restoran	İstanbul	2000
Netbas	Turizm	İstanbul	1990
Nexans İletişim	Elektrikli Makineler	İstanbul	1991
Nikken Kesici	Makine Ticareti	İstanbul	2001
Nobel Teknik Oto	Taşıt araçları	Bursa	2000
Noristern	Sigortacılık	İstanbul	1989
Novagenics Bio	Sağlık	Ankara	1999
Oggi Tex	Ticaret	İstanbul	1989

EK-3 Devamı

FİRMA ADI	KONUSU	YERİ	TARİHİ
Onay	İnşaat	İstanbul	2000
Oxford Oto	Taşıt araçları	Bursa	1998
Oyak Sigorta	Sigorta	İstanbul	1996
Öz maya	Gıda	Adana	1987
Parang Tur.	Restoran işl.	Muğla	1998
Pechiney Dış Tic.	Ticaret	İstanbul	1996
Peugeot Oto	Taşıt araçları	İstanbul	2000
Peugeot	Taşıt araçları	İstanbul	1996
Pierl Kimya	Kimyasal ürünler	İstanbul	1997
Plastic Omnim	Ticaret	İstanbul	1992
Printemps Mağazası	Ticaret	İstanbul	1989
PSR parfüm	Kimya	İstanbul	1964
Prodintern Gıda	Ticaret	İzmir	1993
Profilo-Telra	Elektrikli makine	İstanbul	1990
Rant	İnşaat	Ankara	1999
Renoult Mais	Taşıt araçları	İstanbul	1996
Rhodia Kimya	Endüstri Kimyası	İstanbul	1987
Rhone kimya	Kimyasal	İstanbul	1996
Rosar makine	İmalat	İstanbul	1992
Sae international	Ticaret	İstanbul	1993
Saint gabain aşındırıcı	İmalat	İstanbul	2001
Sansu gıda	Gıda	İstanbul	2001
Satış Dogromat su Arıt.	Su işletmesi	İstanbul	1994
Sdv horoz	Ticaret	İstanbul	2000
Semiramis Otel	Turizm	Nevşehir	1993
Sephora parfüm	Ticaret	İstanbul	2000
Serge deri	Deri Ürünleri	İstanbul	1989
Sesos pazarlama	Ticaret	İstanbul	1985
Set Beton	İnşaat	İstanbul	2003
Set Beyaz prefabric	Seramik	Manisa	1991
Set grup hld.	Yatırım finansman	İstanbul	1989
Sfk İstanbul tex.	Kimyasal	İstanbul	2000
Siam Su ürünleri	Tarım	Muğla	1997
Sigma tohumculuk	Bitkisel üretim	İzmir	1990

EK-3 Devamı

FİRMA ADI	KONUSU	YERİ	TARİHİ
Simko gemicilik	Taşıt araçları	İstanbul	1991
Snef elektrik	Elektronik	İstanbul	1994
Snf Eltem	Elektrikli makine	İstanbul	2000
Society de Charpente	Temizlik mal. Ticareti	İstanbul	2001
Society Generale	Bankacılık	İstanbul	1990
Society National	İnşaat	İstanbul	1992
Sodimas Asönsör	İnşaat	İstanbul	1994
Sofanov Plastic	Plastik İmalatı	İstanbul	1995
Sollac Ambalaj	Demir çelik	İstanbul	1997
Sisli Lamba Fiteli	İmalat	İstanbul	1984
T-T Dış Ticaret	Ticaret	Muğla	1993
Tadım Meyve*sebze	Gıda	Adana	2002
Taksim Menkul Değ.	Yatırım Finansman	İstanbul	1990
Tamaris	Restoran-Turizm	İstanbul	1999
Tamtaş yapı	Madencilik	Ankara	1995
Tayf Dış .tic.	Ticaret	İstanbul	1989
TBWA reklam	Hizmet	İstanbul	2000
Tema Tex.	Ticaret	İstanbul	1998
Thales CAI	İmalat	İstanbul	1991
Thales İtern.	Hizmet	İstanbul	2000
Thomson-tekfen	Elektrikli makine	Ankara	1990
Thomson –CSF İtern.	Elektrikli makine	İstanbul	1999
Tissavel Dış Tic.	Ticaret	İstanbul	1997
Tirant Danışma	Hizmet	İstanbul	1996
TKG Otomotive	Taşıt araçları	Bursa	1991
TMG elektrik	Elektrikli makine	İstanbul	1989
Total Oil	Petro kimya	İstanbul	1992
Treasury Management	Hizmet	İstanbul	1994
Trelleborg Otomative	Taşıt araçları	İstanbul	1998
Trinite Otelcilik	Turizm	İzmir	2000
Tropfy Rontgen	Elektronik	Ankara	1988
Turkuaz Marina	Turizm	İzmir	1996
Tüp Gaz	Petrol ürünleri	Ankara	1991
Ucpa Otelcilik	Turizm	Muğla	1993

EK-3 Devamı

FİRMA ADI	KONUSU	YERİ	TARİHİ
Üçhisar Tur	Restoran İşl.	Nevşehir	1997
Umay yatçılık	Turizm	Muğla	1989
Usinor çelik	Parça Ticareti	İstanbul	1987
Unifil Elketirk	Taşıt araçları	İstanbul	1996
Valeo Otomotive.	Taşıt araçları	İstanbul	1991
Valeo Otom. Sist.	Taşıt araçları	Bursa	1997
Vescolor	Elektrikli mak.	İstanbul	1990
Nika maden	Madencilik	Bolu	1994
WP şarapçılık	Gıda	İstanbul	1996

Kaynak; HDTM.